Rudyard Kipling

Puk fra Pukshøj

Bibliotek 1800

Rudyard Kipling

Puk fra Pukshøj

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Vølunds sværd

Børnene var nede på "Teatret", hvor de for de tre køer spillede alt, hvad de kunne huske af *En Skærsommernatsdrøm*. Deres fader havde lavet dem et lille stykke ud af Shakespeares store, og de havde holdt prøve på det med ham og deres moder, indtil de kunne det udenad. De begyndte der, hvor væveren Nikolaj Rending kommer ud fra krattet med et æselhoved på og finder alfedronningen Titania sovende. Så sprang de videre frem til det sted, hvor Rending beder de tre små alfer om at klø ham i hovedet og bringe ham honning, og de endte der, hvor han falder i søvn i Titanias arme. Dan spillede Puk og Rending samt alle tre alfer. Som Puk havde han en spidsøret tøjhætte på hovedet, og som Rending et æselhoved af papir, som han havde fået i en knallert juleaften – det gik itu, hvis man ikke tog forsigtigt på det. Una spillede Titania med en krans af akelejer og en kongelysstængel som scepter.

"Teatret" lå på en eng, der hed Langemose. En lille møllebæk, der førte vand til en mølle et par marker borte, løb rundt om det ene hjørne af engen, og midt i denne krumning lå en stor gammel "ellepigedanseplads" med mørkt græs; det var scenen. Møllebækkens bredder, overgroede med pilekrat, hasselbuske og sneboller, var fortrædelige steder at vente på, indtil ens tur kom; og en af de voksne, der havde set stedet, sagde, at Shakespeare selv ikke kunne have forestillet sig en mere passende indramning for sit stykke. De havde naturligvis ikke lov til at spille en skærsommer*nat*, men Sankt Hans aften, da skyggerne begyndte at blive lange, gik de derned og tog deres

aftensmad med sig – hårdkogte æg, kiks og salt i et kræmmerhus. De tre køer var blevet malket og græssede nu roligt med en skrattende lyd, som man kunne høre over hele engen; og støjen fra vandmøllen, der var i gang, lød som bare fødder, der løber hen over hård jordbund. En gøg sad på en ledstolpe og sang sin afbrudte junimelodi: "Kukkuk", mens en travl isfugl fløj fra møllebækken over til åen, der flød på den anden side af engen. Ellers lå alting hen i en slags sløv, søvnig stilhed, der duftede af mjødurter og tørt hø.

Forestillingen gik storartet. Dan kunne alle sine roller – Puk, Rending og de tre alfer – og Una glemte ikke et eneste ord af Titania – ikke en gang af det vanskelige sted, hvor hun byder alferne at made Rending "med purpurdruer, figen, abrikoser." De var begge to så fornøjede med det, at de spillede det tre gange i træk fra først til sidst, førend de satte sig ned midt på dansepladsen, hvor der ingen tidsler groede, og gav sig til at spise æg og kiks. I det samme hørte de en fløjten inde i ellekrattet på bredden og fo'r sammen.

Buskene skiltes ad. Lige på det sted, hvor Dan havde stået som Puk, så de en lille, brunhudet, bredskuldret, spidsøret fyr med opstoppernæse, skæve blå øjne og et grin, der gik lige tværs over hans fregnede fjæs. Han holdt hånden over øjenbrynene, som om han så til, mens Kvæde, Snude, Rending og de øvrige holdt prøve på *Pyramus og Thisbe*, og begyndte så med en stemme lige så dyb som de tre køers, når de brølede efter malkepigen:

Hvad er dog det for blårgarnskram, der skvaldrer
så nær den høje alfedronnings vugge?

Han standsede, lagde den ene hule hånd bag øret og vedblev med en lun blinken i øjet:

Hvad? Her er skuespil! – jeg vil se til
og spille med, hvis jeg ser lejlighed.

Børnene så forbløffede på ham. Den lille fyr – han var et hoved mindre end Dan – trådte roligt hen til dem.

"Jeg er kommet noget ud af øvelsen," sagde han. "Men sådan plejede min rolle at blive spillet."

Børnene stirrede stadig på ham – fra hans mørkeblå hue, der lignede en stor akeleje, til hans bare, lodne fødder. Til sidst lo han.

"I må ikke sætte sådan nogle ansigter op. *Jeg* kan virkelig ikke gøre for det. Hvad kunne I ellers vente jer?" sagde han.

"Vi ventede slet ingen," svarede Dan langsomt. "Det er vores eng, denne her."

"Er det det?" sagde deres gæst og satte sig ned.

"Men hvad i al verden fik jer til at spille *Skærsommernatsdrømmen* tre gange i træk, på Sankt Hans aften, midt på en ellepigedanseplads og ved foden – lige ved foden af en af mine ældste høje i gamle England? Pukshøj – Puks høj! Det er jo tydeligt nok."

Han pegede på den nøgne, bregnebegroede skrænt af Pukshøj, der hæver sig på den anden side af møllebækken op mod en mørk skov. Bag skoven stiger terrænet jævnt hele fem hundrede fod, indtil man endelig når op på Bavnehøjs nøgne top, hvorfra man kan se ud over Pevensey-sletten og Kanalen og det halve af de øde Southdown-sletter.

"Ved eg, ask og tjørn!" udbrød han, stadig leende. "Var dette hændt for nogle hundrede år siden, så ville alle højfolkene have

sværmet omkring jer som bier i juni!"

"Vi vidste ikke af, at der var noget galt i det," sagde Dan.

"Galt!" Den lille fyr rystede af latter. "Der er sandelig ikke noget galt i det. I har gjort noget, som konger og riddere og klerke i gamle dage ville have givet deres kroner og sporer og bøger for at kunne hitte ud af. Om så selve Merlin havde hjulpet jer, kunne I ikke have klaret det bedre! I har åbnet højene – I har åbnet højene! Det er ikke hændt i de sidste tusind år."

"Vi – vi gjorde det ikke med vilje," sagde Una.

"Nej, naturligvis! Det var netop derfor, at I gjorde det. Desværre er højene tomme nu, og alle højfolkene er væk. Jeg er den eneste, der er tilbage. Jeg er Puk, det ældste væsen i England, ganske til jeres tjeneste, hvis – hvis I bryder jer om at have noget med mig at gøre. Hvis ikke, behøver I naturligvis kun at sige det, så går jeg min vej."

Han så på børnene og børnene så på ham et helt halvt minut. Hans øjne spillede ikke mere. De var meget venlige, og der var begyndelsen til et ejegodt smil om hans læber.

Una strakte hånden frem. "Du må ikke gå," sagde hun. "Vi synes så godt om dig."

"Vil du have en kiks?" sagde Dan og rakte ham det krøllede papir med æggene i.

"Ved eg, ask og tjørn," udbrød Puk og tog sin blå hue af, "jeg synes også godt om jer. Drys dygtigt med salt på kiksen, Dan, så skal jeg spise den med jer. Deraf kan I se, hvad for en slags person *jeg* er. Somme af os" – vedblev han med munden fuld – "kan ikke tåle salt, eller hestesko over en dør, eller rønnebær, eller rindende vand, eller koldt stål, eller klangen af kirkeklokker. Men jeg er Puk!"

Han børstede omhyggeligt krummerne af sin vams og trykkede deres hænder.

"Vi har altid sagt, Dan og jeg," stammede Una, "at hvis det nogensinde skulle hænde, så vidste vi aldeles bestemt, hvad vi skulle gøre; men – men nu er det alligevel alt sammen ganske anderledes."

"Hun mener, hvis vi mødte en alf," sagde Dan. "Men *jeg* har aldrig troet på dem – i det mindste ikke, efter at jeg var fyldt seks år."

"Jeg har troet på dem," sagde Una, "i det mindste sådan halvvejs, indtil vi lærte *Farvel, I gode feer*. Kender du *Farvel, I gode feer*?"

"Mener du denne?" spurgte Puk, lagde sit store hoved tilbage og begyndte på anden linje:

"Farvel, I alfer små,

(Syng med, Una!)

Farvel, I ellepiger,
farvel, I nisser grå!"

Genlyden gjaldede langt ud over den flade eng.

"Naturligvis kender jeg den," sagde han.

"Og så er der verset om ringdansen," sagde Dan. "Da jeg var lille, blev jeg altid bedrøvet over det."

"Mener du *Ej mer på eng og mose*?" sang Puk med en stemme som et stort kirkeorgel.

"– i ringdans svæver I,
I må af landet drage,
jer tid er nu forbi.

Det er et godt stykke tid siden jeg har hørt den sang; men det nytter ikke noget at komme med udflugter: det er sandt, hvad der står i den. Alle højfolkene er borte. Jeg så dem komme til gamle England, og jeg så dem drage bort. Kæmper, trolde, nisser, kobolde; skov-, træ-, høj- og vandånder; lygtemænd, ellefolk, skattevogtere, alfer, feer, underjordiske, ville jægere, gnomer, dværge, nøkker og alle de øvrige – væk, væk alle sammen! Jeg kom til England med eg, ask og tjørn, og når eg, ask og tjørn forsvinder, drager jeg også bort."

Dan så sig om ud over engen – så på Unas eg nede ved leddet, på den række asketræer, der hang ud over odderdammen, hvor møllebækken munder ud, når møllen ikke har brug for den, og på den gamle knudrede hvidtjørn, hvor de tre køer gnubbede deres halse.

"Men det er der længe til," vedblev Puk og tilføjede: "Jeg sår også en hel mængde agern i dette efterår."

"Du må da være ganske forfærdeligt gammel?" sagde Una.

"Gammel vil jeg ikke sige – men ret godt til års, som folk siger her på egnen. Lad mig se – mine venner plejede at sætte min skål fløde ud til mig om aftenen, den gang Stonehenge endnu var ny. Ja, førend stenalderfolkene gravede dammen nedenfor Chanctonbury."

Una slog hænderne sammen, udbrød: "Å!" og nikkede.

"Hun har fået en idé," forklarede Dan. "Sådan gør hun altid, når hun får en idé".

"Det faldt mig ind – vi kunne levne noget af vores havregrød og sætte den op på kvistkammeret til dig. Det ville blive opdaget, hvis vi lod den stå i barnekammeret."

"Skolestuen," sagde Dan hurtigt, og Una blev rød i hovedet, for den sommer havde de højtideligt lovet hinanden, at de ikke mere ville kalde skolestuen for barnekammeret.

"Vorherre velsigne dit gode hjerte!" sagde Puk. "Du bliver til et klogt og betænksomt pigebarn, når du vokser til. Jeg vil virkelig ikke have, at I skal sætte mad af til mig; men hvis jeg nogensinde trænger til en mundfuld, kan I være rolige for, at jeg nok skal sige jer det."

Han strakte sig, så lang han var, på det tørre græs, og børnene strakte sig ved siden af ham og sprællede fornøjet med deres bare ben i luften. De følte, at de lige så lidt kunne være bange for ham som for deres specielle ven, gamle Hobden, havemanden. Han plagede dem ikke med spørgsmål, som voksne folk plejede, ej heller lo han af æselhovedet, men lå og smilede hen for sig på den fornuftigste måde af verden.

"Har I en kniv hos jer?" sagde han til sidst.

Dan rakte ham sin store, enbladede havekniv, og Puk begyndte at skære et stykke græstørv løs.

"Hvad skal det være til – trolderi?" spurgte Una, da han løftede den firkantede, chokoladebrune jordklump; den var lige så blød at skære i som ost.

"En af mine små tryllekunster," svarede han og skar en til. "Jeg kan ikke slippe jer ind i højene, forstår I nok, fordi højfolkene er væk; men hvis I har lyst til at modtage overdragelse af mig, kan jeg måske vise jer et og andet, som man ikke ser i almindelighed, her oppe på jorden. I fortjener det virkelig."

"Hvad vil det sige at modtage overdragelse?" spurgte Dan forsigtigt.

"Det er en skik, som folk havde i gamle dage, når de købte og solgte jordejendomme. De plejede at skære en græstørv løs og række den til køberen, og man havde ikke fået sin grund lovligt overdraget – den tilhørte en ikke rigtigt – førend sælgeren virkelig havde givet en et stykke af den – sådan." Han rakte græstørvene frem.

"Jamen dette er vores egen eng," sagde Dan og trak sig tilbage. "Vil du hekse den væk?"

Nis Puk lo. "Jeg ved nok, at det er jeres eng, men der er en hel del mere i den, end I eller jeres fader nogensinde har haft en anelse om. Prøv en gang."

Han vendte sit blik mod Una.

"Jeg gør det," sagde hun. Dan fulgte øjeblikkelig hendes eksempel.

"Nu har I to lovligt fået overdraget hele gamle England til arv og eje," begyndte Puk i en syngende tone. "I kraft af eg, ask og tjørn har I ret til at komme og gå og se og vide alt, hvad jeg vil vise jer, eller hvad I synes bedst om. I skal få at se, hvad I skal få at se, og I skal få at høre, hvad I skal få at høre, om så det er hændt for tre tusind år siden; og I skal hverken kende til tvivl eller frygt. Hold fast! Hold fast på alt, hvad jeg giver jer."

Børnene lukkede øjnene, men der skete ingenting.

"Nå?" sagde Una og åbnede dem skuffet. "Jeg troede, der skulle komme drager."

"Om så det er hændt for tre tusind år siden," gentog Puk og talte på fingrene. "Nej. Jeg er bange for, at der ingen drager var for tre tusind år siden."

"Men der er slet ikke hændt noget som helst," sagde Dan.

"Bi bare lidt," sagde Puk. "En eg vokser ikke op på et år, og gamle England er ældre end tyve ege. Lad os sætte os ned igen og tænke. Det kan jeg gøre et århundrede ad gangen."

"Jamen du er også en alf," sagde Dan.

"Har I nogensinde hørt mig bruge det ord?" spurgte Puk hurtigt.

"Nej. Du taler om 'højfolkene', men du siger aldrig 'alfer'," svarede Una. "Det har jeg netop undret mig over. Kan du ikke lide det ord?"

"Hvad ville I synes om at blive kaldt 'dødelige' eller 'mennesker' hele tiden?" sagde Puk. "Eller 'adamssøn' og 'evadatter'?"

"Det ville jeg slet ikke synes om," sagde Dan. "Det er den måde, ånderne og genierne taler på i *Tusind og én nat*."

"Og sådan føler jeg mig til mode med hensyn til – det ord, som jeg ikke bruger. Desuden, de, som I giver dette navn, er nogle selvlavede væsener, som højfolkene aldrig har kendt til – nogle små nogle, der surrer rundt med sommerfuglevinger og gazeskørter og skinnende stjerner i håret og en vånd ligesom en skolelærers spanskrør til at straffe uartige drenge og belønne artige med. Jo, I kan tro, jeg kender dem!"

"Vi mener ikke den slags," sagde Dan. "Dem kan vi heller ikke fordrage."

"Det kan jeg godt forstå," sagde Puk. "Det er da intet under, at højfolkene ikke har lyst til at blive forvekslet med den brogetvingede, våndsvingende, sukkersøde bande humbugmagere. Sommerfuglevinger, jo tak! Jeg har set ridder Huon og en flok af hans folk ride ud fra Tintagel borg ad Hybrasil til lige stik imod en storm af sydvest, så havskummet

fløj over hele borgen, og højhestene var helt vilde af skræk. Af sted fo'r de, når vinden løjede lidt af, og tilbage blev de drevet, stive fem fjerdingvej ind over land, førend de igen kunne komme op mod blæsten. Sommerfuglevinger! Det var trolddom – trolddom så sort, som Merlin kunne lave den, og hele havet var grøn ild og hvidt skum med syngende havfruer i. Og højhestene måtte finde vej fra den ene bølge til den anden ved skæret af lynglimtene! *Sådan* gik det til i gamle dage!"

"Storartet," sagde Dan, men Una gøs.

"Jeg er virkelig glad ved, at de er væk; men hvad fik højfolkene til at drage bort?" spurgte Una.

"Forskellige ting. Jeg skal fortælle jer om en af dem en gang ved lejlighed – den, der bevirkede den største udvandring af dem alle," sagde Puk. "Men de drog ikke alle sammen bort på en gang. De sakkede af, en efter en, i århundredernes løb. De fleste af dem var udlændinge, som ikke kunne tåle vort klima. *De* forsvandt tidligt."

"Hvor tidligt?" spurgte Dan.

"For et par tusind år eller mere siden. Tingen er, at de begyndte som guder. Fønikierne bragte nogle med sig, den gang de kom for at købe tin; og gallerne og jyderne og danerne og friserne og anglerne bragte endnu flere, den gang de landede her. De landede altid i de tider, eller også blev de slået tilbage til deres skibe, men de bragte altid deres guder med dem. England er et dårligt land for guder. Se, *jeg* optrådte i begyndelsen på samme måde, som jeg agter altid at gøre. En skål grød, et fad mælk og lidt stilfærdige løjer med landets folk på vejene var tilstrækkeligt for mig den gang, ligesom det er den dag i dag. Jeg hører hjemme her, forstår I, og har omgåedes med folk alle

mine dage. Men de fleste af de andre ville med vold og magt være guder og have templer og altre og præster og ofringer ganske for dem selv."

"Mennesker brændt i vidjekurve?" sagde Dan. "Sådan som frøken Blake fortæller os om?"

"Alle mulige slags ofringer," svarede Puk. "Når det ikke var mennesker, så var det heste eller kvæg eller grise eller mjød – det er en slags klæbrigt, sødt øl. *Jeg* syntes nu aldrig om det. De var en bande stivhalsede, fordringsfulde afguder, de gamle fyre. Men hvad blev følgerne? Folk holder nu ikke af at blive ofret, selv under de behageligste omstændigheder; de holder ikke en gang af at ofre deres pløjeheste. Efter nogen tids forløb lod folk ganske simpelt være at søge de gamle fyre, og tagene på deres templer styrtede sammen, og de gamle fyre måtte sjokke ud og se at slå sig igennem, som de bedst kunne. Nogle af dem slog sig på at skjule sig bag træer og gemme sig i grave og jamre sig om natten. Når de jamrede højt nok og længe nok, kunne de måske skræmme en stakkels bondemand til at ofre en høne eller lægge et pund smør ud til dem. Jeg kan huske en gudinde, der hed Belisama. Hun blev til en ganske almindelig våd vandånd et eller andet sted i Lancashire. Og der var hundreder af andre venner af mig. Først var de guder. Så blev de højfolk, og til sidst flyttede de andetsteds hen, fordi de af en eller anden grund ikke kunne komme ud af det med englænderne. Jeg kan huske, der var bare én af de gamle fyre, som slog sig på at arbejde ærligt for brødet, efter at det var gået ned ad bakke med ham her i verden. Han hed Vølund, og han var smed hos nogle guder. Jeg kan ikke huske, hvad de hed, men han lavede sværd

og spyd til dem. Jeg tror, han gjorde krav på at være i slægt med nordboernes Thor."

"Thor fra *Nordens Guder*?" sagde Una. Den bog havde hun læst.

"Måske," svarede Puk. "Ikke des mindre, da de dårlige tider kom, gav han sig hverken til at tigge eller stjæle. Han arbejdede; og jeg var så heldig at kunne vise ham en tjeneste."

"Fortæl os om det," sagde Dan. "Jeg synes, det er morsomt at høre om de gamle fyre."

De lagde sig mageligt tilrette, hver med et græsstrå i munden. Puk støttede sig på sin kraftige arm og vedblev:

"Lad os tænke os om! Første gang jeg traf Vølund, var en november eftermiddag i slud og storm, nede på Pevensey-sletten –"

"Pevensey? På den anden side af højen, mener du?" Dan pegede mod syd.

"Ja; men det var lutter mose i de tider, helt op til Horsebridge og Hydeneye. Jeg stod netop ved Bavnehøj – den hed Brunanburgh den gang – da jeg fik øje på den blege lue, som brændende stråtage frembringer, og ned gik jeg for at se, hvad der var på færde. Det var nogle sørøvere – de må formodentlig have været Peofns folk – som var i færd med at afbrænde en landsby på sletten, og Vølunds billedstøtte – en stor, sort trætingest med ravperler om halsen – lå i forstavnen af et stort, toogtredive-året vikingeskib, som netop var blevet trukket på land. Knugende koldt var det! Der hang istapper ned fra dets dæk, og årerne var helt overisede, og der var is på Vølunds læber. Da han fik øje på mig, begyndte han på et langt kvad i sit eget tungemål, om at han ville herske over England, og at jeg skulle komme til at lugte røgen fra hans altre lige fra

Lincolnshire til Wight. Jeg var lige glad! Jeg havde set alt for mange guder storme løs på gamle England til, at jeg skulle lade mig forbløffe af det. Jeg lod ham synge, så meget han lystede, mens hans folk brændte landsbyen af, og så sagde jeg (jeg ved ikke, hvorfor netop det faldt mig ind): 'Du gudernes smed,' sagde jeg, 'den tid vil komme, da jeg får dig at se udøve dit håndværk for betaling ved landevejen.'"

"Hvad sagde Vølund til det?" spurgte Una. "Blev han vred?"

"Han skældte mig ud og rullede med øjnene, og så gik jeg min vej for at vække folk længere inde i landet. Men sørøverne erobrede landet, og i adskillige hundrede år var Vølund en meget mægtig gud. Han havde templer alle vegne – lige fra Lincolnshire til Wight, som han sagde – og der blev ofret til ham, så det var ganske forskrækkeligt. Jeg vil vise ham den retfærdighed at sige, at han foretrak heste for mennesker; men hvad enten det nu var heste eller mennesker, så vidste jeg, at han før eller senere ville komme på knæene – ligesom de andre gamle fyre. Jeg gav ham rigelig tid – jeg gav ham næsten tusind år – og da de var omme, gik jeg ind i et af hans templer i nærheden af Andover for at se, hvordan det gik med ham. Der stod hans alter, og der stod hans billedstøtte, og der var hans præster, og der var menigheden, og alle sammen lod de til at være rigtigt vel tilfredse undtagen Vølund og præsterne. I gamle dage var menigheden ilde til mode, indtil præsterne havde valgt deres ofre; det ville I også have været i menighedens sted. Da gudstjenesten begyndte, styrtede en præst frem, slæbte en mand op til altret, lod som om han slog ham i hovedet med en lille forgyldt økse, og manden faldt om og lod som om han døde. Så råbte alle: 'Et offer til Vølund! Et offer til Vølund!'"

"Og manden var ikke rigtigt død?" sagde Una.

"Ikke spor. Det var legeværk alt sammen, ligesom når du giver et selskab for dine dukker. Så kom de trækkende med en prægtig hvid hest, og præsten klippede en tot hår af dens manke og hale og brændte dem på alteret og råbte: 'Et offer!' Det gjaldt for det samme, som om en mand og en hest var blevet dræbt. Jeg så stakkels Vølunds ansigt gennem røgen, og jeg kunne ikke bare mig for at le. Han så så fortrydelig og så sulten ud, og alt, hvad han havde at slå sig til tåls med, var den væmmelige stank af de brændte hår. Komplet dukkeselskab!

Jeg synes, det var bedst ikke at sige noget (det ville heller ikke have været pænt), og næste gang jeg kom til Andover, et par hundrede år efter, var Vølund og hans tempel væk, og i stedet for var der en kristen biskop og en kirke. Ingen af højfolkene kunne sige mig, hvad der var blevet af ham, og jeg antog, at han havde forladt England."

Puk drejede sig om, lagde sig på den anden albue og tænkte i lang tid.

"Lad os en gang se," sagde han til sidst. "Det må have været nogle få år efter – et års tid eller to før normannernes erobring af England, skulle jeg tro – at jeg kom tilbage til Pukshøj her, og en aften hørte jeg gamle Hobden tale om Vølunds vejle."

"Hvis du mener vor havekarl, gamle Hobden, så er han kun to og halvfjerds. Det har han selv fortalt mig," sagde Dan. "Han er en rigtig god ven af os."

"Det er ganske rigtigt," svarede Puk. "Men jeg mente gamle Hobdens tip-tip-tip-tip-tip-tip-tip-tip-tip-oldefader. Han var fribonde og kulsvier her på egnen. Jeg har kendt familien, led for led, så længe, at jeg undertiden løber sur i dem. Den

Hobden, jeg tænker på, hed Hob af Dene, og han boede nede i smedjen. Naturligvis spidsede jeg øren, da jeg hørte Vølund nævne, og jeg skyndte mig gennem skovene ned til vejlen lige på den anden side af moseskoven der."

Han nikkede over mod vest, hvor dalen snævrer sig ind mellem skovklædte bakker og skrånende humlemarker.

"Å, det er jo Willingford bro," sagde Una. "Der spadserer vi tit hen. Der er en isfugl, som har rede der."

"Det hed Vølunds vejle den gang, min ven. Der gik en vej ned til den fra bavnen på toppen af højen – en skrækkelig dårlig vej var det – og hele højens skråning var begroet med meget tæt egeskov med hjorte i. Af Vølund var der intet spor at se, men lidt efter så jeg en tyk gammel bondemand komme ridende ned fra bavnen igennem den grønne skov. Hans hest havde tabt en sko i leret, og da han kom til vejlen, stod han af, tog en skilling op af sin pung og lagde den på en sten, bandt det gamle hors til en eg og råbte: 'Smed, smed, her er arbejde til dig!' Så satte han sig ned og faldt i søvn. I kan forestille jer, hvordan jeg følte mig til mode, da jeg så en hvidskægget, krumbøjet gammel grovsmed med læderskødskind liste frem bag ved egen og give sig til at sko hesten. Det var Vølund og ingen anden. Jeg blev så forbavset, at jeg sprang frem og udbrød: 'Hvad i al verden bestiller du her, Vølund?'"

"Stakkels Vølund!" sukkede Una.

"Han skød det lange hår tilbage fra sin pande (han kendte mig ikke straks). Så svarede han: 'Det må du da vide. Du spåede mig det, gamle fyr. Jeg skor heste for betaling. Jeg er ikke en gang Vølund længere,' sagde han. 'De kalder mig Veland Smed.'"

"Stakkels fyr!" sagde Dan. "Hvad sagde så du?"

"Ja, hvad skulle jeg sige? Han så op, med hestens hov på sit skød, og sagde med et smil: 'Jeg kan huske den tid, da jeg ikke ville have modtaget denne gamle, radmagre krikke som offer, og nu er jeg glad ved at få lov til at sko den for en skilling.'

'Er der ikke nogen måde, hvorpå du kan vende tilbage til Valhal eller hvor du nu er kommet fra?' spurgte jeg.

'Nej, jeg er bange for det,' svarede han og raspede løs på hoven. Han havde en mærkværdig evne til at tage på en hest. Den gamle krikke stod og vrinskede kælent over hans skulder. 'Du husker måske nok, at jeg ikke var nogen særligt blid gud i de tider, da jeg var ved magten. Nu slipper jeg aldrig fri, førend et eller andet menneske af oprigtigt hjerte udtaler et godt ønske for mig.'

'Det er da det mindste, bondemanden her kan gøre,' sagde jeg. 'Du lægger jo sko under alle hans hests fire fødder.'

'Ja,' sagde han, 'og mine søm vil holde skoen fast fra fuldmåne til fuldmåne. Men bønderne og lerjorden her på egnen,' sagde han, 'er begge ualmindeligt kolde og sure.'

Kan I så tænke jer: da bondemanden vågnede og fandt sin hest skoet, red han sin vej uden et eneste ord til tak! Jeg blev så vred, at jeg drejede hans hest omkring og drev den tilbage de tre fjerdingvej til bavnen, bare for at lære den gamle synder at være høflig."

"Var du usynlig?" spurgte Una. Puk nikkede alvorligt.

"I de tider lå bavnen altid stablet, rede til at blive stukket i brand, hvis franskmændene landede ved Pevensey; og jeg førte hesten rundt og rundt om den hele sommernatten igennem. Bondemanden troede, at han var forhekset – ja, det var han naturligvis også – og gav sig til at bede og råbe. Men det brød

jeg mig ikke om, for jeg var lige så god en kristen som han, hvad dag i ugen det skulle være; så omtrent klokken fire om morgenen kom en ung novice gående oppe fra klosteret, som den gang lå på toppen af Bavnehøj."

"Hvad er en novice?" spurgte Dan.

"Det betyder egentlig en mand, der er i færd med at uddanne sig til munk, men i de tider sendte folk deres sønner i et kloster, akkurat som om det var en skole. Dette unge menneske havde opholdt sig i et kloster i Frankrig nogle måneder hvert år, og nu var han i begreb med at afslutte sin læretid i klostret tæt ved hans hjem her. Hugh var hans navn, og han var stået op for at gå ud på en fisketur her i nabolaget. Hans slægt ejede hele denne dal. Hugh hørte bondemanden råbe og spurgte ham, hvad i al verden det skulle betyde. Den gamle mand diskede op med en vidunderlig historie om alfer og nisser og hekse; skønt jeg ved med bestemthed, at han ikke havde set andet end kaniner og hjorte hele den nat. (Højfolkene er nemlig ligesom oddere – de er ikke til at se, undtagen når de selv har lyst.) Men novicen var ingen dumrian. Han kiggede på hestens hove og så de nye sko lagt fast, sådan som kun Vølund forstod at gøre det. (Vølund havde en måde at banke sømmene ned på, som folk kaldte for *smedens tag*.)

'Aha!' sagde novicen. 'Hvor har du fået din hest skoet?'

Det ville bondemanden først ikke sige ham, for præsterne holdt aldrig af, at deres sognebørn havde noget at gøre med de gamle fyre. Til sidst tilstod han dog, at det var smeden, der havde gjort det. 'Hvad betalte du ham for det?' spurgte novicen. 'Skilling,' sagde bondemanden meget tvært. 'Det er mindre, end et kristenmenneske ville have forlangt,' sagde novicen. 'Jeg vil

håbe, at du gav ham et "mange tak" med i købet.' 'Nej jeg gjorde ikke,' sagde bondemanden. 'Veland Smed er hedning.' 'Det er lige meget, om han er hedning eller ej.' sagde novicen. 'Du tog imod hans hjælp, og hvor du modtager hjælp, der skal du også sige tak.' 'Hvad for noget?' udbrød bondemanden – han var rasende vred, fordi jeg hele tiden trak den gamle hest rundt i en kreds – 'Hvad for noget, din grønskolling?' sagde han. 'Så skulle jeg efter din mening også sige tak til Fanden selv, hvis han hjalp mig?' 'Sid nu ikke der og kløv ord,' sagde novicen. 'Kom med ned til vejlen og sig tak til smeden, ellers bliver det værst for dig selv.'

Og bondemanden måtte ride tilbage. Jeg trak hesten, skønt ingen af dem så mig, og novicen gik ved siden af os; hans kutte fejede de skinnende dugperler af græsset og sin medestang bar han på skulderen som et spyd. Da vi igen kom ned til vejlen – klokken var fem, og det var endnu tåget inde under egetræerne – ville bondemanden ikke på nogen måde sige tak. Han sagde, at han ville fortælle abbeden, at novicen ville have ham til at tilbede hedenske guder. Så tabte novicen Hugh tålmodigheden. Han udbrød bare: 'Af med dig!' stak sin arm ind under bondemandens tykke ben og lettede ham fra sadlen og ned på grønsværet; og inden bondemanden kunne rejse sig, greb Hugh ham i nakken og ruskede ham som en rotte, indtil han brummede: 'Tak, Veland Smed.'"

"Så Vølund alt det?" spurgte Dan.

"Ja, det gjorde han rigtignok, og han udstødte sit gamle kampråb, da bondemanden trillede ned på jorden. Han var henrykt. Så vendte novicen sig om mod egetræet og sagde: 'Du gudernes smed! Jeg skammer mig over denne ubehøvlede

bonde; men for al den venlighed og godhed, du har vist ham og andre af vore folk, takker jeg dig og ønsker dig alt godt.' Dermed tog han sin medestang – den lignede mere end nogensinde et langt spyd – og gik sin vej ned gennem jeres dal."

"Og hvad gjorde stakkels Vølund så?" spurgte Una.

"Han lo og græd af lutter glæde, for nu havde han endelig fået sin frihed og kunne drage bort. Men han var en hæderlig gammel fyr. Han havde arbejdet for at tjene sit brød, og han betalte sin gæld, forinden han drog bort. 'Jeg vil give den novice en gave,' sagde Vølund, 'en gave, som skal gavne ham hele den vide verden over og gavne gamle England efter hans tid. Pust min ild op, gamle fyr, mens jeg henter jern frem til mit sidste stykke arbejde.' Og så smedede han et sværd – et mørkegråt sværd med bølgelinjer over klingen – og jeg blæste til ilden, mens han hamrede. Ved eg, ask og tjørn, jeg siger jer, Vølund var gudernes smed! Han afkølede det sværd to gange i rindende vand, og den tredje gang kølede han det i aftenduggen, og han lagde det i måneskinnet og sang gjalder over det (tryllesange, forstår I) og han indgraverede spådomsruner på klingen. 'Gamle fyr!' sagde han til mig og tørrede sin pande, 'dette er den bedste klinge, Vølund nogensinde har smedet. Selv han, der skal bruge den, vil aldrig til fulde vide, hvor god den er. Lad os så gå op til klosteret.'

Vi gik derop og ind på sovesalen, hvor munkene sov, vi så novicen ligge i dyb søvn på sin seng, og Vølund lagde sværdet i hans hånd, og jeg husker, at det unge menneske knugede det fast i søvne. Så skred Vølund ind i kapellet, så langt han turde, og kastede alt sit værktøj fra sig – sin hammer og sine tænger og raspe – for at vise, at nu var han færdig med dem for

bestandig. Det lød som om en rustning faldt på gulvet, og de søvndrukne munke kom løbende, for de troede, at klosteret var blevet overfaldet af franskmændene. Novicen kom først af dem alle. Og han svang sit sværd og råbte saksiske kampråb. Da de fik øje på smedeværktøjet, blev de højligt forbavsede, indtil novicen bad om lov til at tale og fortalte, hvad han havde gjort ved bondemanden, og hvad han havde sagt til Veland Smed, og hvordan han, skønt der brændte lys på sovesalen, havde fundet det herlige, runeprydede sværd på sin seng.

Abbeden rystede i begyndelsen på hovedet, men så lo han og sagde til novicen: 'Min søn Hugh, der behøves ikke noget tegn fra en hedensk gud for at vise mig, at du aldrig bliver munk. Tag dit sværd, og behold dit sværd, og gå bort med dit sværd, og vær lige så mild, som du er stærk og ridderlig. Vi vil hænge smedens værktøj op foran alteret,' vedblev han, 'for hvad gudernes smed end kan have været i gamle dage, så ved vi, at han arbejdede hæderligt for sit brød og skænkede gaver til vor moder kirken.' Så gik de i seng igen, alle sammen undtagen novicen, for han blev siddende ude i klostergården og legede med sit sværd. Så sagde Vølund til mig omme ved staldene: 'Farvel, gamle fyr; du fik ret. Du så mig komme til England, og du ser mig drage bort. Farvel!'

Dermed skred han ned ad højen til udkanten af de store skove – Skovhjørnet, som I kalder det nu – netop det sted, hvor han oprindelig var landet – og jeg hørte ham en kort stund vandre gennem krattet over ad Horsebridge til, og så blev han borte. Sådan gik det til. Jeg så det selv."

Begge børnene trak vejret dybt.

"Men hvad blev der af novicen Hugh?" spurgte Una.

"Og af sværdet?" tilføjede Dan.

Puk så ned over engen, der lå så stille og køligt i skyggen af Pukshøj. En vagtelkonge skreg på en græsmark tæt ved, og de små ørreder i bækken begyndte at slå op. En stor, hvid natsværmer fløj med usikker flugt ud fra ellekrattet og flagrede om børnenes hoveder, og en ganske svag dis steg op fra bækken.

"Vil I virkelig gerne vide det?" sagde Puk.

"Ja vi vil," råbte børnene. "Forfærdeligt gerne!"

"Ja ja da. Jeg har jo lovet jer, at I skal få at se, hvad I skal få at se, og I skal få at høre, hvad I skal få at høre, om det så er hændt for tre tusind år siden; men for øjeblikket er jeg bange for, at hvis I ikke går hjem nu, vil jeres forældre give sig til at lede efter jer. Jeg skal følge jer så langt som til lågen."

"Men er du her så, når vi kommer igen?" spurgte de.

"Ja vist så, vist så," svarede Puk. "Jeg har allerede været her i nogen tid. Bi et øjeblik."

Han rakte dem hver tre blade – et egeblad, et askeblad og et tjørneblad.

"Bid i disse," sagde han. "Ellers ville I måske fortælle hjemme om, hvad I har set og hørt, og så ville der – hvis jeg kender menneskene ret – blive sendt bud efter doktoren. Bid til."

De bed hårdt til – og opdagede, at de gik side om side hen imod lågen. Deres fader stod og lænede sig til den.

"Nå, hvordan gik det med komedien?" spurgte han.

"Storartet," svarede Dan. "Men bagefter faldt vi i søvn, tror jeg. Det var så lummert og stille. Kan du ikke huske det, Una?"

Una rystede på hovedet og sagde ingenting.

"Nå, sådan at forstå," sagde hendes fader.

"Sent om aftenen vendte hjem den pæne lille pige,
men hvor hun havde været, hun vidste ej så lige,
og hvad hun havde set, hun kunne ikke sige.

Men hvorfor gumler et pigebarn på din alder blade, datterlil? For løjer?"

"Nej. Det var for noget, men jeg kan ikke rigtigt huske for hvad," sagde Una.

Og det kunne ingen af dem, førend –

Unge mænd på gården

Nogle dage efter lå de og fiskede i bækken, der gennem århundreder havde skåret sig dybt ned i dalens bløde jordbund. Træernes kroner smeltede sammen over deres hoveder og dannede lange tunneler, gennem hvilke solskinnet kun banede sig vej i pletter og klatter. Tunnelernes bund var banker af sand og grus, gamle trærødder og stammer begroet med mos eller farvet røde af det jernholdige vand; fingerbøl stræbte tynde og blege op mod lyset; der var grupper af bregner og tørstige, frygtsomme blomster, som kun kunne leve, hvor der var fugtighed og skygge. I vandpytterne kunne man se de bølger, som ørrederne frembragte, når de fo'r frem og tilbage, og de enkelte pytter forenedes – undtagen om foråret, da hele bækken var et eneste brunt virvar – af smalle, lave render, hvor vandet rislede af sted og forsvandt bag den næste krumning.

Dette var en af børnenes allerhemmeligste fiskepladser, og deres særlige ven, havemanden gamle Hobden, havde lært dem at udnytte den. Der hørtes kun et sagte smæk, når en medestang ramte en lav pilegren, eller en raslen og hvislen mellem de unge askeblade, når en snøre et øjeblik blev hængende; for resten kunne ingen på den solbeskinnede græsmark udenfor have anet, hvad der gik for sig mellem ørrederne nedenfor bækkens bredder.

"Nu har vi seks," sagde Dan efter en times varmt og vådt arbejde. "Jeg stemmer for, at vi går op til Stenbugten og prøver Langedammen."

Una nikkede – hun besørgede det meste af sin konversation ved hjælp af nik – og så krøb de ud af tunnelernes mørke henimod den lille dæmning, der gør bækken til en møllebæk. Her er bredderne lave og bare, og eftermiddagssolen skinner på Langedammen nedenfor dæmningen, så at det svider i ens øjne.

Da de kom ud i det fri, var de nær ved at gå bag over af forbavselse. En vældig grå hest, hvis hale nåede helt ned til det glasklare vand, stod og drak af dammen, og småbølgerne om dens mule funklede som smeltet guld. På dens ryg sad en gammel, hvidhåret mand, klædt i en løstsiddende kjortel af glitrende ringpanser. Han var barhovedet og havde en jernhjelm af form som en nød hængende ved sadelbuen. Hans tøjler var af rødt læder, fem-seks tommer brede og rundtakkede i kanterne, og hans høje, udstoppede sadel med dens røde gjorder fastholdtes fortil og bagtil af fortøj og bagrem af rødt læder.

"Se der!" sagde Una, som om Dan ikke allerede stirrede, så at hans øjne var nær ved at trille ud af hovedet på ham. "Det ligner det billede i dit sovekammer: Ridder Isumbras ved vadestedet."

Rytteren vendte sig imod dem, og hans magre, lange ansigt var lige så mildt og venligt som ridderens, der hjælper børnene over vandet på det omtalte billede.

"Nu er de her vist, ridder Richard," sagde Puks dybe stemme inde mellem bukkebladene.

"Det er de," svarede ridderen, og han smilede til Dan med hans knippe ørreder i hånden. "Det lader ikke til, at drenge har forandret sig meget, siden den gang mine egne fiskede her i bækken."

"Hvis din hest har fået nok, vil vi vist have det mageligere henne på ellepigedansepladsen," sagde Puk; og han nikkede til børnene, som om det aldrig var faldet ham ind at hekse deres hukommelse væk for en uge siden.

Den store hest vendte sig om og kravlede op på græsmarken med et sæt og en sparken, så jordklumperne trillede ned.

"Jeg beder om forladelse!" sagde ridder Richard til Dan. "Den gang disse jorder tilhørte mig, holdt jeg aldrig af, at ryttere red over bækken andet steds end ad det stenlagte vadested. Men min Svale her var tørstig, og jeg ville gerne træffe jer."

"Vi er meget glade over, at du er kommet, ridder," svarede Dan. "Det har slet ikke noget at sige med dammens bred."

Han traskede hen over græsmarken ved siden af den vældige hest og så på det vældige sværd med jernhjalte, der dinglede ved ridder Richards bælte. Una gik bagefter sammen med Puk. Nu kunne hun huske det hele.

"Ja, du må undskylde det med bladene," sagde han, "men det kunne jo aldrig være gået an, om I var kommet hjem og havde sladret, vel?"

"Nej, det kunne det vel ikke," svarede Una, "men du sagde jo, at alle alf... – højfolkene havde forladt England."

"Det har de også; men jeg sagde jer, at I skulle komme og gå og se og vide, ikke sandt? Ridderen her er ikke nogen alf. Han er ridder Richard Dalyngridge, en meget gammel ven af mig. Han kom til England med Vilhelm Erobreren, og han ønsker meget gerne at gøre jeres bekendtskab."

"Hvorfor det?" spurgte Una.

"På grund af jeres store klogskab og lærdom," svarede Puk uden det mindste skælmske blink i øjet.

"Vores?" sagde Una. "Jeg kan ikke ni-tabellen – i det mindste ikke, når jeg skal springe i den, og Dan laver de græsseligste dumheder med brøk. Det kan ikke være os, han mener!"

"Una!" råbte Dan tilbage. "Ridder Richard siger, at han vil fortælle os, hvordan det gik med Vølunds sværd. Han ejer det. Er det ikke storartet?"

"Nej – nej," sagde ridder Richard og steg af hesten, da de nåede dansepladsen i krumningen af møllebækkens bred. "Det er jer, som må fortælle mig noget, for jeg hører, at det yngste barn i vort England nu til dags er lige så klogt, som vor klogeste klerk var."

Han tog bidslet ud af Svales mund, løftede den rubinrøde tøjle ud over dens hals, og den kloge hest gik nogle skridt bort og begyndte at græsse.

Ridder Richard (de lagde mærke til, at han haltede lidt) spændte sit store sværd løs fra sit bælte.

"Det er det der," hviskede Dan til Una.

"Dette er det sværd, som broder Hugh fik af Veland Smed," sagde ridder Richard. "En gang gav han mig det, men jeg ville ikke modtage det; men til sidst blev det mit efter en kamp, som kristenmand aldrig har kæmpet mage til. Se her!"

Han trak det halvt ud af skeden og vendte det for deres øjne. På begge sider lige nedenfor fæstet, hvor runerne flimrede, som om de var levende, var der to dybe indtryk i det mørkegrå, dræbende stål.

"Hvilket væsen har frembragt dem?" sagde han. "Jeg ved det ikke, men I kan måske sige mig det."

"Fortæl dem hele historien, ridder Richard," sagde Puk. "Den angår til en vis grad deres ejendom."

"Ja, fortæl lige fra begyndelsen," bad Una, for ridderens venlige ansigt og smil mindede hende mere end nogensinde om "Ridder Isumbras ved vadestedet".

De satte sig til rette for at høre efter; ridder Richard sad barhovedet i solskinnet og gyngede sværdet i begge hænder, mens den grå hest græssede henne på engen, og hjelmen på sadelbuen klirrede sagte, hver gang den slog med hovedet.

"Fra begyndelsen," sagde ridder Richard, "vil jeg altså fortælle jer historien, siden den angår Eders ejendom. Den gang vor hertug kom fra Normandiet for at indtage sit England, drog mægtige riddere (som I måske har hørt) med ham og stræbte ivrigt efter at tjene hertugen, fordi han lovede dem jordegodser her, og ringere riddere fulgte med de mægtige. Min slægt i Normandiet var fattig; men en fornem ridder, Engerrard af Ørnen – Engenulf de Aquila – som var min faders frænde, fulgte jarlen af Mortain, der fulgte hertug Vilhelm, og jeg fulgte de Aquila. Ja, med tredive væbnede svende fra min faders hus og et nyt sværd drog jeg ud for at erobre England tre dage efter, at jeg var slået til ridder. Jeg vidste ikke den gang, at England ville erobre mig. Vi drog op til Senlac sammen med alle de andre – en meget stor hærskare var vi."

"Mener han slaget ved Hastings – tusind og seks og tres?" hviskede Una, og Puk nikkede for ikke at afbryde.

"Ved Senlac, derovre bag bakken" – han pegede mod sydøst i retning af Fairlight – "fandt vi Harolds mænd. Vi kæmpede. Da dagen var omme, flygtede de. Mine svende fulgte med de Aquilas for at forfølge og plyndre, og under forfølgelsen faldt Engerrard af Ørnen, og hans søn Gilbert førte hans banner og hans folk videre. Dette fik jeg dog ikke at vide førend senere, for

Svale her havde fået et hug i flanken, og jeg standsede derfor for at vaske såret ved en bæk, der flød forbi en tjørnebusk. Der blev jeg anråbt på fransk af en enlig sakser, og vi kæmpede sammen. I lang tid vandt ingen af os nogen fordel over den anden, indtil han ved et rent og skært uheld snublede, og hans sværd fløj ud af hans hånd. Nu var jeg først for nylig blevet slået til ridder, og jeg ønskede frem for alt at vise mig høflig og værdig til godt ry, og derfor lod jeg være at hugge til, men bød ham hente sit sværd igen. 'Skam få mit sværd,' sagde han. 'Det har voldet, at jeg har tabt min første kamp. Du har skånet mit liv. Tag mit sværd.' Han rakte det frem imod mig, men da jeg strakte hånden ud, jamrede sværdet som en slagen mand, og jeg fo'r tilbage og udbrød: 'Hekseri!'"

(Børnene så på sværdet, som om de ventede, at det skulle give lyd fra sig igen.)

"Pludselig kom en flok saksere løbende, og da de så en enlig normanner, ville de have hugget mig ned, men min sakser råbte, at jeg var hans fange, og drev dem tilbage. Sådan reddede han mit liv, ser I nok. Han hjalp mig op på min hest og førte mig halvtredje mil gennem skovene og ned i denne dal."

"Herned, mener du?" sagde Una.

"Ned i netop denne dal. Vi kom herned over Nedrevejle nedenfor Kongehøj derhenne" – han pegede mod øst, hvor dalen bliver bredere.

"Og var den sakser novicen Hugh?" spurgte Dan.

"Ja, og han var mere end det. Han havde i tre år levet i klosteret Bec ved Rouen, hvor" – ridder Richard lo – "abbed Herluin havde jaget mig væk fra."

"Hvorfor det?" spurgte Dan.

"Fordi jeg red til hest ind i refektoriet, mens skolarerne sad ved måltidet, for at vise de saksiske drenge, at vi normannere ikke var bange for en abbed. Det var netop denne sakser Hugh, der havde fristet mig til at gøre det, og vi havde ikke set hinanden siden den dag. Jeg syntes nok, at jeg skulle kende hans stemme, skønt jeg havde hjelmen ned over ørene, og endskønt vore herskere var fjender, frydede hver af os sig over, at han ikke havde dræbt den anden. Han gik ved min side, og han fortalte mig, hvordan en hedensk gud, som han troede, havde skænket ham hans sværd, men han sagde, at han aldrig før havde hørt det synge. Jeg kan huske, at jeg advarede ham om at vogte sig for hekseri og troldkunster." Ridder Richard smilede ved sig selv. "Jeg var meget ung – meget ung!

Da vi nåede hans hus her i dalen, havde vi næsten glemt, at vi havde skiftet hug. Det var nær ved midnat, og den store hal var fuld af mænd og kvinder, som ventede på at spørge nyt. Der så jeg for første gang hans søster, jomfru Ælueva, som han havde fortalt os om i Frankrig. Hun råbte vredt op ved synet af mig og ville have mig hængt i samme stund, men hendes broder sagde, at jeg havde skånet hans liv – han mælede ikke noget om, at han havde reddet mit fra sakserne – og at vor hertug havde sejret i slaget; og mens de kævledes om min stakkels person, sank han pludselig om, bevidstløs på grund af sine sår.

'Dette er *din* skyld,' sagde jomfru Ælueva til mig, og hun knælede ved hans side og råbte på vin og linnedklæder.

'Havde jeg vidst det,' svarede jeg, 'skulle han have redet og jeg gået. Men han hjalp mig op på min hest; han ytrede ingen klage; han gik ved min side og talte muntert den hele tid. Jeg beder til, at jeg ingen skade har voldet ham.'

'Du har vel behov at bede,' sagde hun og bed sig i underlæben. 'For dør han, bliver du hængt.'

Så bar de Hugh til hans kammer; men tre høje huskarle bandt mig og stillede mig under bjælken i den store hal med et reb om min hals. Enden af rebet kastede de over bjælken, og så satte de sig ved bålet for at vente på besked, om Hugh levede eller døde. Imens knækkede de nødder med deres knivskafter."

"Og hvordan følte du dig tilpas?" spurgte Dan.

"Såre mødig; men jeg bad hjerteligt for min skolefælle Hughs helse. Omtrent ved middagstide hørte jeg hestetrampen i dalen, og de tre karle løsnede mine bånd og flygtede, og de Aquilas folk kom ridende. Gilbert de Aquila var selv med dem, for han gjorde sig til af, at han, ligesom hans fader, aldrig glemte nogen mand, der tjente ham. Han var lille ligesom hans fader, men frygtelig at se, med en næse som et ørnenæb og gule øjne ligesom en ørns. Han red altid store stridsheste – rødskimler, som han selv opdrættede – og han kunne aldrig udstå at blive hjulpet op i sadlen. Han så rebet hænge ned fra bjælken og lo, og hans mænd lo, for jeg var for stiv i alle lemmer til at kunne rejse mig.

'Dette er en tarvelig velkomst at give en normannisk ridder,' sagde han, 'men lad os være taknemmelige for den, sådan som den er. Vis mig, hvem du skylder mest, dreng, så skal vi fluks betale dem.'"

"Hvad mente han? Slå dem ihjel?" spurgte Dan.

"Visselig. Men jeg så på jomfru Ælueva, som stod der blandt sine piger, og på hendes broder ved hendes side. De Aquilas mænd havde jaget dem alle ind i den store hal."

"Var hun smuk?" sagde Una.

"I hele mit lange liv har jeg aldrig set en kvinde, som var værdig at strø siv for jomfru Æluevas fod," svarede ridderen ganske jævnt og stilfærdigt. "Da jeg så på hende, faldt det mig ind, at jeg måske kunne redde hende og hendes hus ved en spøg.

'I betragtning af, at jeg kom noget hastigt og uanmeldt,' sagde jeg til de Aquila, 'har jeg ikke noget at bebrejde disse saksere med hensyn til den høflighed, de har vist mig.'

Men min stemme rystede. Det er – det var farligt at spøge med den lille mand.

Alle tav en stund, indtil de Aquila lo.

'Se her, folk – et under,' sagde han. 'Kampen er næppe til ende, min fader ligger endnu ujordet, og her finder vi vor yngste ridder allerede bosat på sin gård, mens hans saksere – I kan se det på deres tykke fjæs – har hyldet ham og tilbudt ham deres tjeneste! Ved alle hellige mænd,' sagde han og gned sin næse, 'aldrig havde jeg tænkt mig, at England skulle blive vundet så let! Jeg kan sandelig ikke gøre mindre end at give knøsen, hvad han allerede har taget. Denne gård skal være din, dreng,' sagde han, 'indtil jeg kommer igen, eller indtil du bliver dræbt. Og nu til hest, folk, og af sted! Vi følger vor hertug til Kent for at gøre ham til konge af England.'

Han trak mig med sig hen til døren, mens de førte hans hest frem – en mager rødskimmel, højere end min Svale her, men ikke så bringebred.

'Hør nu efter,' sagde han, mens han sled i sine store stridshandsker. 'Jeg har givet dig denne gård, som er en saksisk hvepserede, og jeg tænker, at du bliver dræbt, inden måneden er omme – ligesom min fader blev dræbt. Alligevel, hvis du kan

holde taget på hallen, strået på laden og ploven i furen, indtil jeg kommer tilbage, vil jeg forlene dig med gården; for hertugen har lovet vor jarl Mortain alle jordene omkring Pevensey, og Mortain vil give mig af dem, hvad han ville have givet min fader. Gud ved, om du eller jeg oplever at se England vundet; men husk vel på, dreng, at på dette sted og i denne stund ville kamp være tåbelighed og' – han greb efter tøjlerne – 'kløgt og snildhed kan udrette alt.'

'Ak, jeg har ingen snildhed,' svarede jeg.

'Endnu ikke,' sagde han og hoppede af sted med den ene fod i stigbøjlen, mens han pirrede sin hest i bugen med tåspidsen. 'Endnu ikke, men jeg tror, du har en god læremester. Farvel! Bevar gården, og du bliver i live. Mist gården, og du bliver hængt,' sagde han, og så satte han sporerne i og red til, så hans skjoldstropper knirkede på hans ryg.

Ser I, børn, sådan gik det til, at der stod jeg, ikke stort mere end en dreng, ikke to dage efter kampen ved Senlac, alene med mine tredive svende, i et land, jeg ikke kendte, blandt et folk, hvis tungemål jeg ikke kunne tale, og skulle hævde besiddelsen af den jord, jeg havde taget fra dem."

"Og det var her hjemme," sagde Una.

"Ja, her. Fra Øvrevejle, Vølunds vejle, og til Nedrevejle, i vest og øst strakte ejendommen sig halvanden fjerdingvej. Fra Brunanburghs bavne her bagved os, i syd og nord, strakte den sig hele tre fjerdingvej – og alle skovene var fulde af flygtninge fra Senlac, saksiske tyve, normanniske plyndrere, røvere og vildttyve. Det var sandelig en hvepserede!

Da de Aquila var borte, ville Hugh have takket mig, fordi jeg havde reddet deres liv; men jomfru Ælueva sagde, at jeg kun

havde gjort det for at blive forlenet med gården.

'Hvor kunne jeg vide, at de Aquila ville give mig den,' sagde jeg. 'Havde jeg fortalt ham, at jeg har tilbragt natten med Eders strikke om halsen, ville gården nu have ligget i aske og grus.'

'Hvis nogen mand havde lagt et reb om *min* hals.' sagde hun, 'ville jeg have set hans hus jævnet med jorden, førend jeg havde sluttet fred med ham.'

'Jamen det var en kvinde,' sagde jeg; og jeg lo, og hun græd og sagde, at jeg spottede hende i hendes fangenskab.

'Jomfru,' sagde jeg, 'der er ingen fange i denne dal undtagen én, og han er ingen sakser.'

Nu råbte hun, at jeg var en normannisk tyv, som kom med falske, fagre ord, men lige fra først af havde haft i sinde at jage hende ud på mark og vej og lade hende tigge sit brød. På mark og vej! Hun kendte kun lidt til krigens skik og sæd!

Jeg blev vred og svarede: 'Dette kan jeg i det mindste modbevise, for jeg sværger' – og jeg svor det ufortøvet på mit sværdhjalte – 'jeg sværger, at aldrig vil jeg sætte min fod i den store hal, forinden jomfru Ælueva selv stævner mig derind.'

Tavs gik hun bort, og jeg gik ud, og Hugh haltede efter mig, mens han fløjtede sørgmodigt (det er en skik, englænderne har), og der traf vi de tre saksere, som havde bundet mig. Nu var de selv bundet af mine svende, og bag dem stod et halvt hundrede stive og tvære bønderkarle fra huset og ejendommen og ventede for at se, hvad der ville ske. Vi hørte den fjerne klang af de Aquilas trompeter i skovene ovre ad Kent til.

'Skal vi hænge disse her?' spurgte mine folk. 'Så bliver der slagsmål med mine karle,' hviskede Hugh; men jeg bad ham spørge de tre mænd, hvilken barmhjertighed de håbede på.

'Ingen,' svarede de alle. 'Hun bød os hænge dig, hvis vor herre døde. Og vi ville have hængt dig. Der er intet mere at sige om det.'

Mens jeg stod i tvivl, kom en kvinde løbende ned fra egeskoven ovenfor Kongehøj derhenne og råbte, at nogle normannere drev svinene bort deroppe.

'Normannere eller saksere,' sagde jeg, 'hvad de så er, må vi jage dem væk, ellers plyndrer de os hver eneste dag. Gå løs på dem med de våben, I har!'

Så løste jeg de tre karles bånd, og vi løb af sted alle sammen, mine svende og sakserne med økser og buer, som de havde skjult i deres hytters stråtage, og Hugh anførte dem. Halvvejs oppe ad Kongehøj fandt vi en lumpen karl fra Picardiet – en marketender, som solgte vin i hertugens lejr – med en falden ridders skjold på sin arm, en stjålen hest under sig og en halv snes marodører i sit følge, og alle tampede og tærskede de løs på grisene. Vi jog dem væk og reddede vort flæsk. Et hundrede og halvfjerdsindstyve grise reddede vi i dette store slag."

Ridder Richard lo.

"Det var vort første samarbejde, og jeg bød Hugh sige til sine folk, at sådan ville jeg handle mod enhver mand, ridder eller bonde, normanner eller sakser, der stjal så meget som et æg fra vor dal. Da vi red hjem, sagde han til mig: 'I dag har du gjort et godt fremskridt i erobringen af England.' Jeg svarede: 'Så må England blive både dit og mit. Hjælp mig, Hugh, til at handle retteligt med disse folk. Lad dem vide, at hvis de dræber mig, vil de Aquila ganske sikkert sende sine folk for at dræbe dem, og så vil han sætte en værre mand i mit sted.' – 'Det kan helt vel være sandt,' sagde han og rakte mig hånden. 'Hellere den djævel, vi

kender, end den djævel, vi ikke kender, indtil vi kan sende jer normannere hjem, hvor I kom fra.' Og det sagde også hans saksere, og de lo, mens vi drev grisene ned ad bakken. Men jeg tror, at allerede den gang begyndte nogle af dem at høre op med at hade mig."

"Jeg kan godt lide broder Hugh," sagde Una sagte.

"Han var ubetinget den mest fuldendte, høflige, kække, kærlige og kloge riddersmand, som nogentid har draget ånde," sagde ridder Richard og strøg kærtegnende henover sværdet. "Han hængte sit sværd – dette sværd – op på væggen i den store hal, fordi han sagde, at det med rette var mit, og aldrig tog han det ned, førend de Aquila kom tilbage, som jeg ret snart skal fortælle om. I tre måneder vogtede hans folk og mine dalen, indtil alle røvere og stimænd havde lært, at der var intet at hente hos os undtagen brådne pander og en strikke. Side om side kæmpede vi mod alle dem, der kom – stundom kæmpede vi tre gange om ugen – mod tyve og jordløse riddere, der ledte efter gode gårde. Så fik vi nogenlunde fred, og det lykkedes mig med Hughs hjælp at styre dalen – for hele denne deres dal hørte til min gård – som det sømmede sig en ridder. Jeg holdt strået på hallen og taget på laden, men … englænderne er et dristigt folkefærd. Hughs saksere lo og spøgte med ham, og han med dem, og – hvad jeg undredes højligt over – hvis en af dem, selv den ringeste iblandt dem, sagde, at så og så var gårdens sæd og skik, slap Hugh og de af gårdens ældre folk, der var til stede, straks alt andet for at drøfte sagen – jeg har set dem standse kværnen, mens kornet var halvt malet – og hvis skikken eller sædvanen bevistes at være, som det var blevet sagt, ja så var der

ikke mere at sige til den ting, selv om det gik lige stik imod Hughs ønske og befaling. Mærkværdigt!"

"Ja vist," sagde Puk, der nu for første gang gav sit ord med i laget. "Gamle Englands sæd og skik var her, førend I normanniske riddere kom, og den holdt sig trods jer, skønt I kæmpede hårdt imod den."

"Jeg ikke," sagde ridder Richard. "Jeg lod de stivsindede saksere gå deres egen gang; men da mine egne svende, normannere, som ikke havde været et halvt år i England, rejste sig og fortalte mig, hvad landsens skik var, *da* blev jeg vred. Å, de herlige dage! Å, de prægtige mennesker! Og jeg elskede dem alle."

Ridderen strakte armene ud, som om han ville omfavne hele den kære dal, og Svale, som hørte hans ringpanser klirre, løftede hovedet og vrinskede sagte.

"Til sidst," vedblev han, "efter et års slid og slæb med hånd og hoved, kom de Aquila til dalen, alene og uden varsel. Jeg mødte ham ved Nedrevejle, hvor han kom ridende med en svinehyrdes unge på sin sadelbue.

'Du behøver ikke at aflægge regnskab for din forvaltning af gården,' sagde han. 'Jeg har fået det aflagt af barnet her.' Og han fortalte mig, at den lille hvalp havde standset hans store hest ved vadestedet ved at svinge med en gren og råbe, at vejen var spærret. 'Og når en eneste fræk, halvnøgen unge er nok til at bevogte vadestedet i disse tider, så har du gjort din gerning godt,' sagde han og pustede og tørrede sin pande.

Han kneb barnet i kinden og mønstrede vort kvæg på engen nede ved floden.

'Fede begge to,' sagde han og gned sin næse. 'Dette er kløgt og snildhed af den slags, som jeg holder af. Hvad sagde jeg til dig, da jeg red bort, dreng?'

'Bevar gården, eller du bliver hængt,' svarede jeg. Jeg havde aldrig glemt det.

'Rigtigt. Og du har bevaret den.'

Han steg af hesten, skar med sin sværdsod en græstørv løs fra bækkens bred og rakte mig den, mens jeg knælede."

Dan så på Una, og Una så på Dan.

"Det er overdragelse," hviskede Puk.

"'Nu har du lovligt fået gården overdraget, ridder Richard,' sagde han – det var første gang, han nogensinde havde kaldt mig det –'du og dine arvinger til evig tid. Dette må være tilstrækkeligt, indtil kongens klerke får skrevet din adkomst på et pergament. Hele England er vort – hvis vi blot kan holde fast på det.'

'Hvilken lensafgift skal jeg betale dig?' spurgte jeg, og jeg mindes, at jeg var stoltere, end ord kan beskrive.

'En ridders afgift, dreng, en ridders afgift,' sagde han og hoppede rundt om sin hest på det ene ben. (Har jeg sagt jer, at han var en lille mand og ikke kunne fordrage at blive hjulpet i sadlen?) 'Seks ryttere eller tolv bueskytter skal du sende mig, når som helst jeg forlanger det, og – hvor har du fået det korn fra?' sagde han, for det var snart høsttid, og vort korn stod godt. 'Jeg har aldrig set så gyldne strå. Send mig tre sække af det til sædekorn hvert år, og fremdeles, til minde om vort sidste møde – da du bar et reb om din hals – skal du beværte mig og mine mænd to dage hvert år i den store hal på din gård.'

'Ak!' sagde jeg. 'Så har jeg allerede forspildt min gård. Jeg har gjort ed på ikke at ville betræde den store hal.' Og jeg fortalte ham, hvad jeg havde tilsvoret jomfru Ælueva."

"Havde du virkelig aldrig nogensinde været i huset siden den gang?" spurgte Una.

"Aldrig," svarede ridder Richard med et smil. "Jeg havde bygget mig en lille træhytte oppe på bakken, og dér skiftede jeg ret mellem mine folk og sov. – De Aquila drejede sin hest, og hans skjold klirrede på hans ryg. 'Det er lige meget, dreng,' sagde han. 'Jeg giver dig et års frist med hyldesten.'"

"Han mente, at ridder Richard behøvede ikke at gøre fest for ham det første år," forklarede Puk.

"De Aquila blev hos mig i hytten, og Hugh, som kunne læse og skrive og regne, viste ham gårdens papirer, hvori stod opskrevet alle navnene på vore marker og folk, og han kom med tusind spørgsmål om jorden, skovene, græsmarkerne, møllen, fiskedammene, og hvad hver eneste mand i dalen duede til. Men aldrig nævnede han jomfru Æluevas navn eller kom i nærheden af den store hal. Om aftenen sad han og drak med os i hytten. Ja, han sad på et knippe halm som en ørn med brusende fjer, og hans gule øjne rullede over bægeret, og i sin tale var han ligesom en ørn i dens flugt, sejlede fra det ene til det andet, men altid slog han ned og holdt fast. Ja; så kunne han ligge stille en stund, men så raslede det i halmen, og han gav sig til at tale, som om han var kong Vilhelm selv; og til tider talte han i lignelser og forblommede ord, og hvis vi ikke straks fattede hans mening, prikkede han os i ribbenene med sin sværdskede.

'Forstå mig vel, drenge,' sagde han, 'jeg er kommet til verden i utide. For fem hundrede år siden kunne jeg have gjort England til et land, som hverken dansker, sakser eller normanner kunne have erobret. Om fem hundrede år ville jeg være blevet en sådan rådgiver for konger, som verden aldrig har drømt om. Jeg har det alt sammen her,' sagde han og bankede på sin brede pande, 'men det kan ikke komme til at udvikle sig i disse onde tider. Se nu Hugh her, han er en bedre mand, end du er, Richard.' Han havde gjort sin stemme hvas og skrattende som en ravns.

'Det er sandt,' svarede jeg. 'Havde jeg ikke haft Hugh, hans hjælp og tålmod og langmodighed, kunne jeg aldrig have bevaret gården.'

'Ej heller dit liv,' sagde de Aquila. 'Hugh har frelst dig ikke én gang, men hundrede gange. Ti stille, Hugh!' sagde han. 'Ved du vel, Richard, hvorfor Hugh har sovet og hvorfor han endnu sover iblandt dine normanniske svende?'

'For at være mig nær,' svarede jeg, for jeg troede, at dette var sandheden.

'Tosse!' sagde de Aquila. 'Det er fordi hans saksere har bedt ham om at gøre opstand imod dig og jage hver eneste normanner ud af dalen. Lige meget hvor jeg ved det fra. Det er sandhed. Derfor har Hugh gjort sig selv til gidsel for dit liv, da han vel vidste, at hvis hans saksere voldte dig nogen fortræd, ville dine normannere uden skånsel dræbe ham. Og dette ved hans saksere. Er det ikke sandt, Hugh?'

'Til dels,' sagde Hugh med skamfuld mine. 'det var i det mindste sandt for et halvt år siden. Nu ville mine saksere ikke gøre Richard fortræd. Jeg tror, de kender ham; men jeg anså det for bedst at være sikker i min sag.'

Tænk blot på, børn, hvad den mand havde gjort – uden at jeg havde haft mindste anelse om det! Aften efter aften havde han lagt sig til hvile blandt mine svende, vel vidende, at hvis en eneste sakser havde løftet kniv imod mig, ville han være kommet til at bøde med sit liv for mit.

'Ja,' sagde de Aquila. 'og han er en sværdløs mand.' Han pegede på Hughs bælte, for Hugh havde lagt sit sværd fra sig – det fortalte jeg jer vist? – dagen efter, at det var fløjet ud af hans hånd ved Senlac. Han bar nu kun den korte kniv og den lange bue. 'Sværdløs og jordløs er du, Hugh; og dig kalder de jarl Godwins frænde.' (Hugh var virkelig af Godwins slægt.) 'Den gård, der var din, er skænket til denne dreng og til hans arvinger for bestandig. Rejs dig op og vær ydmyg, for han kan jage dig ud som en hund, Hugh.'

Hugh sagde intet, men jeg hørte ham skære tænder, og jeg bød de Aquila, min egen lensherre, holde sin mund, ellers ville jeg tvinge ham til at sluge sine egne ord. Så lo de Aquila, så at tårerne trillede ned ad hans kinder.

'Jeg advarede kongen,' sagde han, 'jeg sagde ham, hvad der ville komme af at give England til os normanniske tyve. Det er ikke to dage siden, at du, Richard, fik din gård til len, og allerede har du sat dig op mod din lensherre. Hvad skal vi gøre ved ham, *ridder* Hugh?'

'Jeg er en sværdløs mand,' sagde Hugh. 'spot mig ikke,' og han støttede hovedet på sine knæ og stønnede.

'Des større tåbe er du,' sagde de Aquila med helt forandret stemme, 'for jeg har skænket dig Dallington gård oppe på bakken for en halv time siden,' og han prikkede til Hugh med sin sværdskede tværs over halmknippet.

'Mig?' sagde Hugh. 'Jeg er sakser, og når undtages, at jeg holder af Richard her, har jeg ikke svoret nogen normanner troskab.'

'Når Gud vil, kommer der en tid (men den får jeg for mine synders skyld ikke lov til at opleve), da der hverken er sakser eller normanner i England,' sagde de Aquila. 'Hvis jeg forstår mig på mænd, er du mere trofast uden ed end en snes normannere, jeg kunne nævne. Tag du kun Dallington, og har du lyst, så slå dig sammen med ridder Richard om at gøre opstand mod mig i morgen den dag!'

'Nej,' sagde Hugh. 'Jeg er intet barn. Hvor jeg tager mod et len, der yder jeg afgift.' Og han lagde sine hænder mellem de Aquilas og svor at være ham tro, og jeg mindes, jeg kyssede ham, og de Aquila kyssede os begge.

Bagefter sad vi udenfor hytten og så solen stå op, og de Aquila betragtede vore bønder, mens de gik til deres arbejde på markerne, og han talte om hellige ting og om, hvordan vi skulle styre vore gårde i fremtiden, og om jagt og hesteopdrætning, og om kongens klogskab og uklogskab; for han talte til os, som om vi nu i alle henseender var hans brødre. Lidt efter kom en karl luskende hen til mig – det var en af de tre, som jeg året før havde ladet være med at hænge – og han brølede – det er saksernes måde at hviske på – at jomfru Ælueva ville tale med mig ovre ved det store hus. Hun vandrede daglig omkring på ejendommen, og hun plejede at sende mig bud om, hvorhen hun gik, for at jeg kunne sende en bueskytte eller to foran og bagved hende som vagt. Meget ofte lå jeg selv på lur i skovene og vågede over hende.

Jeg skyndte mig af sted, og da jeg kom forbi den store dør, blev den åbnet indvendig fra, og der stod jomfru Ælueva, og hun sagde til mig: 'Ridder Richard, behager det Eder at træde ind i Eders store hal?' Og så brast hun i gråd. Men vi var alene."

Ridderen tav en lang stund og stirrede smilende ud over dalen.

"Det var godt!" sagde Una og klappede ganske sagte i hænderne. "Hun fortrød, hvad hun havde gjort, og bad om forladelse."

"Ja, hun fortrød, hvad hun havde gjort, og bad om forladelse," sagde ridder Richard, idet hans tanker med et lille sæt vendte tilbage fra fortiden. "Ganske kort efter – han sagde rigtignok, at det var to stive timer – kom de Aquila ridende op for døren med sit skjold nypoleret (Hugh havde pudset det) og forlangte velkomst og kaldte mig en troløs ridder, som ville sulte sin lensherre ihjel. Så udråbte Hugh, at alt arbejde skulle hvile i dalen den dag, og vore saksere blæste i horn og gav sig til at holde fest og drikke og løbe væddeløb og danse og synge; og de Aquila krøb op på en træblok, som vi brugte, når vi skulle stige til hest, og holdt en tale til dem på et sprog, som han svor på var godt saksisk, men der var ingen, der kunne forstå det. Om aftenen holdt vi gilde i den store hal, og da harpespillerne og sangerne var gået, blev vi fire endnu længe siddende til højbords. Jeg mindes, at det var en mild nat med fuldmåne, og de Aquila bød Hugh tage sit sværd ned fra væggen igen, for Dallington gårds ære krævede det, og Hugh tog det hellere end gerne. Støv lå på hjaltet, for jeg så ham puste det bort.

Hun og jeg sad og taltes ved lidt borte fra de andre, og først troede vi, at harpespillerne var vendt tilbage, for den store hal

fyldtes af en brusende klang. De Aquila sprang op; men der var ikke andet at se end måneskinnet på gulvet.

'Lyt,' sagde Hugh. 'det er mit sværd.' Og idet han hængte det ved sit bælte, tav klangen.

'Gud forbyde, at jeg nogensinde skulle føre klinge som den ved min side,' sagde de Aquila. 'Hvad varsler den?'

'Guderne, som smedede den, må vide det. Sidste gang den talte, var ved Hastings, da jeg mistede alle mine jorder. Måske den nu synger, fordi jeg har fået nye jorder og atter er en mand,' sagde Hugh.

Han drog klingen et lille stykke ud og stødte den fornøjet tilbage i balgen, og sværdet svarede ham med sagte og nynnende røst, ligesom – ligesom en kvinde ville tale til en mand, mens hendes hoved lå på hans skulder.

Og det var den anden gang i mit liv, at jeg hørte dette sværd synge ..."

"Se der!" sagde Una. "Der kommer moder ned over Langemose. Hvad mon hun vil sige til ridder Richard? Hun kan ikke undgå at se ham."

"Og Puk kan ikke forhekse os denne gang," sagde Dan.

"Er du sikker på det?" sagde Puk; og han bøjede sig frem og hviskede noget til ridder Richard, som nikkede med et smil.

"Men hvad der hændte sværdet og min broder Hugh vil jeg fortælle videre om en anden gang," sagde han og rejste sig, "kom her, Svale!"

Den store hest kom galoperende fra den anden ende af engen, lige forbi moder.

De hørte moder sige: "Børn, nu er Gleasons gamle hest igen kommet ind på engen. Hvor slap den over?"

"Lige nedenfor Stenbugten," svarede Dan. "Og den har sparket nogle vældige jordklumper løs fra bredden! Vi har lige for et øjeblik siden set det. Og vi har fanget en masse fisk. Men vi har også medet hele eftermiddagen."

Og det troede de ganske oprigtigt, at de havde gjort. De lagde slet ikke mærke til de ege-, aske- og tjørneblade, som Puk nok så listigt havde kastet i deres skød.

Ridderne af det lystige vovestykke

Det var alt for varmt til at løbe om i det fri, derfor bad Dan deres ven, gamle Hobden, om at bære deres egen lille jolle fra dammen ned til bækken ved den anden ende af haven. Det navn, der stod malet på den, var *Tusindfryd*, men når de skulle ud på opdagelsesrejser, hed den *Den gyldne Hind* eller *Ormen hin Lange* eller et andet passende navn. Dan halede den frem med en bådshage (bækken var for smal til, at man kunne ro) og Una stagede med en brækket humlestang. Når de kom til et sted, hvor vandet var meget lavt (*Den gyldne Hind* stak hele tre tommer dybt) steg de i land og slæbte den hen over gruset ved hjælp af bugserlinen, og da de nåede de overgroede bredder neden for haven, trak de sig frem op ad strømmen ved de lave grene.

Den dag havde de i sinde at opdage Nordkap ligesom "den gamle viking Other" i versebogen, som Una havde taget med; men på grund af varmen forandrede de det til en rejse op ad Amazonfloden og til Nilens kilder. Selv her i skyggen og på vandet var luften hed og tung af søvndyssende dufte, og gennem åbningerne mellem træerne kunne de se, at solskinnet udenfor sved engen som ild. Isfuglen sad og sov på sin gren, og solsortene gad næppe gøre sig den ulejlighed at gemme sig i den nærmeste busk. Guldsmede, som snurrede og surrede, var de eneste levende væsener, der rørte sig, når undtages

vandhønsene og en stor admiralsommerfugl, der kom flagrende ned fra solskinnet for at drikke.

Da de nåede odderdammen, løb de i al magelighed *Den gyldne Hind* på grund på en banke, og der lå de under et tæt, grønt tag og så på vandet, der rislede ned over sluseportene i møllebækkens mosgroede murstenssluse. En stor ørred – børnene kendte den godt – stak hoved og skuldre til vejrs og snappede efter en flue, der sejlede henover vandet, og en gang imellem steg bækken en brøkdel af en tomme mod alle de våde småsten, og de hørte et vindpusts langsomme susen og raslen i trætoppene. Så begyndte det glidende vands sagte rislen igen.

"Det er ligesom om det var skyggerne, der talte, synes du ikke?" sagde Una. Hun havde opgivet at prøve på at læse. Dan lå ud over boven og lod sine hænder slæbe i strømmen. De hørte skridt på grusbanken, der løber halvvejs tværs over dammen, og så ridder Richard Dalyngridge stå ved siden af dem.

"Har I haft en farlig sejlads?" spurgte han med et smil.

"Den har stødt på grund adskillige gange, herr ridder," svarede Dan. "Der er næsten intet vand i sommer."

"Ja, bækken var dybere og bredere, den gang mine børn legede vikinger. Er I vikinger?"

"Nej, vikinger har vi opgivet at være for flere år siden," forklarede Una. "Nu er vi næsten altid opdagelsesrejsende. Sejler rundt om Jorden, forstår du."

"Rundt?" sagde ridder Richard og tog plads i et mageligt sæde, som roden af et gammelt asketræ dannede på bredden. "Hvordan kan man sejle rundt om Jorden?"

"Har du ikke læst det i dine bøger?" spurgte Dan, der netop havde haft geografi i sidste time den dag.

"Jeg kan hverken læse eller skrive," svarede ridderen. "Kan *du* læse, barn?"

"Ja," sagde Dan, "når det ikke er meget lange ord."

"Mærkværdigt! Læs noget for mig, så at jeg selv kan høre det."

Dan blev rød i hovedet, men åbnede bogen og begyndte – en smule stammende – på *Nordkaps Opdager*:

> "Den gamle viking Other, den helt fra Helgoland,
> tren frem for konning Alfred, den ædle, sanddru mand,
> og løfted i sin højre hånd en snehvid hvalrostand."

"Jamen – jamen – det kender jeg! Det er en gammel sang! Den har jeg hørt synge! Dette er et under," afbrød ridder Richard. "Nej, bliv ved!"

Han bøjede sig fremad, og bladenes skygger spillede og smuttede hen over hans ringpanser.

> "Jeg pløjed mine marker med mine heste små,
> men mine gamle venner, som pløjed havets blå,
> kom tit til mig med frasagn, helt sære at forstå."

Hans hånd faldt ned på det store sværds hjalte.

"Dette er sandhed," udbrød han, "for sådan gik det også mig," og han slog fornøjet takt til versenes rytme.

> "Og her," så mælte Other, "gik kysten brat mod syd,
> og videre jeg sejled med sælsom, navnløs fryd
> på ubekendte vande, under bølgeslagets lyd."

"På ubekendte vande!" gentog han. "Det gjorde jeg med – det gjorde Hugh og jeg med."

"Hvor sejlede du hen? Fortæl os det," sagde Una.

"Vent lidt. Lad mig høre det alt sammen først."

Altså læste Dan digtet helt til ende.

"Godt," sagde ridderen. "Det er Others saga – netop som jeg har hørt mændene om bord på vikingeskibene synge den. Ikke i de samme djærve ord, men i noget lignende."

"Har du nogensinde gået på opdagelser nordpå?" spurgte Dan og lukkede bogen.

"Nej. Mit vovestykke gik mod syd. Længere mod syd, end nogen mand har faret, drog Hugh og jeg med Witta og hans hedning."

Han skød det store sværd fremad og støttede sig på det med begge hænder; men hans øjne så langt forbi dem.

"Jeg troede, du altid boede her," sagde Una frygtsomt.

"Ja; så længe min hustru Ælueva levede. Men hun døde. Hun døde. Og da min ældste søn nu var en voksen mand, bad jeg de Aquila om tilladelse til, at han måtte bestyre gården for mig, mens jeg drog ud på en rejse eller pilgrimstog – for at glemme. De Aquila, som Vilhelm den Anden havde gjort til befalingsmand på Pevensey i jarl Mortains sted, var den gang en meget gammel mand, men han red stadig sine store rødskimler, og når han sad i sadlen, så han ud som en lille hvid falk. Da Hugh derovre på Dallington hørte, hvad jeg havde gjort, sendte han bud efter min næstældste søn, som han, der var ugift, altid havde betragtet som sit eget barn, og overdrog ham med de Aquilas tilladelse Dallington gård at bestyre, indtil han kom tilbage. Og så fulgte Hugh med mig."

"Hvornår var det?" sagde Dan.

"Det kan jeg sige dig ganske nøje, for da vi sammen med de Aquila red forbi Pevensey – har jeg fortalt, at han var herre til Pevensey og hædret med ørnen? – ned til det skib fra Bordeaux,

der hvert år bragte ham hans vine fra Frankrig, kom en marskboer løbende hen til os og råbte, at han havde set en stor, sort ged, som på sin ryg bar kongens lig, og at geden havde talt til ham. Og på samme dag blev vor konge, Røde Vilhelm, Erobrerens søn, dræbt af en pil – ingen vidste, hvorfra den kom – mens han var på jagt i en skov. 'Dette er sære frasagn at høre,' sagde de Aquila, 'når man netop skal til at tiltræde en rejse. Hvis Røde Vilhelm er død, kommer jeg måske til at forsvare mine godser med våben i hånd. Bi en stund.'

Men min hustru var død, og jeg agtede lidet på tegn og varsler, og det gjorde Hugh ej heller. Vi gik om bord på vinskibet for at sejle til Bordeaux; men vinden lagde sig, mens vi endnu havde Pevensey i sigte, en tæt tåge skjulte os, og vi drev med strømmen langs klinterne mod vest. Vort rejseselskab var for størstedelen købmænd på vejen hjem til Frankrig, vor ladning var uld, og der stod tre par store jagthunde lænket til rælingen. Deres herre var en ridder fra Artois. Hans navn fik jeg aldrig at vide, men i hans skjold stod et gyldent skjoldmærke på rød bund, og han var halt, ligesom jeg er, af et sår, som han havde fået i sine unge dage ved belejringen af Mantes. Han tjente under hertugen af Burgund mod maurerne i Spanien og var nu netop på tilbagevejen til den krig sammen med sine hunde. Han sang sælsomme mauriske sange for os hin første aften og overtalte os halvvejs til at drage med ham. Jeg var på et pilgrimstog for at finde glemsel – og det er noget, som man ikke kan finde på noget pilgrimstog. Jeg ville vistnok være draget med ham, hvis ikke …

Ja, hør nu blot, hvordan et menneskes liv og skæbne veksler! Hen imod morgenen kom et vikingeskib roende ganske stille og

stødte sammen med os i tågen, og mens vi rullede fra side til side, lænede Hugh sig ud over rælingen og faldt udenbords, jeg sprang efter ham, og vi to tumlede ned til vikingerne og var grebet og bundet, førend vi kunne komme på benene. Vort eget skib opslugtes af tågen. Jeg tænker, ridderen med det gyldne skjoldmærke stoppede munden på sine hunde med sin kappe, for at de ikke skulle give hals og røbe købmændene, for deres glam tav pludselig.

Vi lå bundet mellem tofterne til om morgenen. Så slæbte vikingerne os op på det høje dæk til styresmandens plads, og deres høvding – Witta hed han – vendte og drejede os med sin fod. Gyldne armringe bar han fra albue til akselhule, og hans røde hår var så langt som en kvindes og hang i fletninger ned på hans skuldre. Han var svært bygget og havde krumme ben og lange arme. Han plyndrede os for alt, hvad vi havde, men da han lagde hånden på Hughs sværd og så runerne på klingen, skød han det hurtigt tilbage. Alligevel var hans begærlighed for stor, og han prøvede atter og atter, men den tredje gang sang sværdet højt og vredt, så at rorkarlene hvilede på årerne for at lytte. Så gav de sig alle til at snakke i munden på hinanden og skreg som måger, og en gul mand, hvis lige jeg aldrig har set, kom op på det høje dæk og skar vore bånd over. Han var gul – ikke af sygdom men af naturen – gul som honning, og hans øjne stod på højkant i hans hoved."

"Hvordan mener du?" spurgte Una med hagen støttet i hånden.

"Sådan," svarede ridder Richard. Han satte en finger ved hver øjenkrog og trak dem opad, indtil hans øjne kun var smalle sprækker.

"Næ, hvor du ligner en kineser!" udbrød Dan. "Var manden en kineser?"

"Jeg ved ikke, hvad det er. Witta havde fundet ham halvdød i isen på det moskovitiske riges kyster. *Vi* troede, han var en djævel. Han krøb for os og bragte os mad på et sølvfad, som disse havets ulve havde røvet fra et eller andet rigt abbedi, og Witta skænkede vin for os med egen hånd. Han sagde en smule på fransk, en smule på sydsaksisk og en hel mængde på det norrøne mål. Vi bad ham sætte os i land og lovede at betale ham mere i løsepenge, end han ville få for os, hvis han solgte os til maurerne – hvad der en gang var hændt en ridder, jeg kendte, da han sejlede fra Vlissingen.

'Nej, ved min fader Guthrums hoved,' sagde han. 'Guderne har sendt jer om bord på mit skib for at bringe mig lykke.'

Ved at høre dette skjalv jeg, for jeg vidste, at det stadig var vikingernes sæd at ofre fanger til deres guder for at få god bør.

'Så gid du få den slemme syge i dine fire lange lemmer!' sagde Hugh. 'Hvad gavn kan du klemme ud af fattige gamle pilgrimme, som hverken kan arbejde eller kæmpe?'

'Guderne forbyde, at jeg skulle kæmpe imod dig, du fattige pilgrim med det syngende sværd,' svarede han. 'Kom med os og vær ikke længere fattig. Dine tænder sidder langt fra hinanden, og det er et sikkert tegn på, at du skal drage vide om land og blive rig.'

'Og hvis vi nu ikke vil følge med dig?' sagde Hugh.

'Så svøm til England eller Frankrig,' svarede Witta. 'Vi er midtvejs mellem de to lande. Men hvis ikke I lyster at drukne jer, skal intet hår blive krummet på eders hoveder her om bord. Vi tror. at I bringer os held, og jeg ved selv, at runerne på det

sværd er gode.' Og dermed vendte han sig fra os og bød dem hejse sejl.

Fra den stund af gjorde alle plads for os, når vi gik omkring på skibet, og skibet var fuldt af sælsomme ting."

"Hvordan så det ud?" spurgte Dan.

"Det var langt, lavt og smalt, førte en enkelt mast med et rødt sejl og blev roet med femten årer på hver side," svarede ridderen. "I dets bov var et dæk, under hvilket folkene kunne ligge, og i dets agterende et andet dæk, som var skilt fra rorkarlenes tofter med et malet skodde. Der sov Hugh og jeg sammen med Witta og den gule mand på tæpper så bløde som uld. Jeg mindes" – han lo hen for sig – "at da vi første gang trådte derind, råbte en høj røst: 'Sværdene ud! Sværdene ud! Hug ned, hug ned!' Witta lo ved at se os fare tilbage og viste os, at det kun var en grå fugl med stort næb og rød hale. Han satte den på sin skulder og den råbte hæst på brød og vin og bad ham give sig et kys. Og alligevel var den intet andet end en tosset fugl. Men – kendte I til dette?" Han betragtede deres smilende ansigter.

"Det var ikke dig, vi lo ad," sagde Una. "Det må have været en papegøje. Sådan bærer poppedrenge sig altid ad."

"Det hørte vi senere. Men hør nu et andet under. Den gule mand, hvis navn var Kitai, havde hos sig en brun æske. I æsken var en blå skål med røde mærker på randen, og inden i skålen hang i en fin tråd et stykke jern, ikke tykkere end dette græsstrå og omtrent så langt som min spore, men lige. I dette jern, sagde Witta, boede en ond ånd, som Kitai, den gule mand, ved trolddom havde bragt med fra sit fædreland, der lå tre års rejse mod syd. Den onde ånd stræbte dag og nat at vende tilbage til

sit land, og derfor, forstår I, pegede jernnålen uafbrudt mod syd."

"Syd?" sagde Dan pludselig og stak hånden i lommen.

"Jeg så det med mine egne øjne. Hver eneste dag og hele dagen, om end skibet rullede, om end solen eller månen og stjernerne var skjulte, vidste denne blinde ånd i jernet, hvorhen den ville, og stræbte mod syd. Witta kaldte det *det vise jern*, fordi det viste ham vej over ukendte have." Atter så ridder Richard vist på børnene. "Hvad mener I? Var det trolddom?"

"Lignede det dette her?" Dan halede frem sit gamle messing-lommekompas, der boede i samme lomme som hans kniv og springring. "Glasset har fået en revne, men nålen svinger, som den skal."

Ridderen trak vejret dybt af forundring.

"Ja – ja. Det vise jern rystede og drejede sig netop på denne måde. Nu hænger det stille. Nu peger det mod syd."

"Nord," sagde Dan.

"Nej, syd! Dér er syd," sagde ridder Richard. Og så kom de begge til at le, for når den ene ende af en lige kompasnål peger mod nord, må den anden naturligvis pege mod syd.

"Hæ," sagde ridder Richard og smækkede med tungen, "der kan ingen trolddom være i det, når et barn kan bære det hos sig. Men hvorfor peger det mod syd – eller nord?"

"Fader siger, at det er der ingen, der ved," svarede Una.

Ridder Richard så lettet ud.

"Så kan det måske endda være trolddom. Det var i alt fald trolddom i vore øjne. Og sådan gik vor rejse. Når vinden var god, satte vi sejl og lagde os alle sammen langs luvarts ræling med vore skjolde på ryggen for at dække os for søsprøjtet. Når

vinden lagde sig, roede de med lange årer; den gule mand sad ved det vise jern, og Witta styrede. I begyndelsen var jeg bange for de store, hvidtoppede bølger, men da jeg så, hvor snildeligt Witta førte sit skib iblandt dem, blev jeg kækkere. Hugh var straks fra begyndelsen af vel tilfreds med det. Men jeg er ikke synderligt duelig til søs; og skær og strømhvirvler, som vi så ved øerne vest for Frankrig, er mig meget imod. Vi sejlede mod syd over et stormfuldt hav, og der så vi i lyset af månen, der kiggede frem mellem skyerne, et flamsk skib kæntre og synke. Hugh hjalp Witta den hele nat, men jeg lå atter under dækket nede hos den talende fugl og var lige glad, om jeg levede eller døde. Der er en sygdom på havet, og i de første tre dage man har den, føler man sig døden nær! Da vi næste gang fik land i sigte, sagde Witta, at det var Spanien, og vi stod ud til søs. Under land vrimlede det af skibe, som tog del i hertugens krig med maurerne, og vi frygtede for at blive hængt af hertugens folk eller solgt som slaver af maurerne. Derfor lagde vi ind i en lille havn, som Witta kendte. Ved nattetide kom mænd med belæssede muldyr ned til os, og Witta gav dem rav fra de nordlige have og fik til gengæld små barrer af jern og pakker med perler i lerkrukker. Krukkerne gemte han under dækket, og jernbarrerne lagde han i bunden af skibet efter at have bortkastet stenene og gruset, som hidtil havde været vor ballast. Vin købte han også for klumper af sødtduftende ambra – en lille stump, ikke større end en tommelfingers negl var betaling for en hel tønde vin. Men nu snakker jeg som en købmand."

"Nej, bliv ved! Fortæl os, hvad I fik at spise," udbrød Dan.

"Soltørret kød og tørfisk og malede bønner tog Witta også ombord; og sivkurve ombundne med reb og fulde af en vis sød

og blød frugt, som maurerne spiser meget af, som ligner figendej, men har lange, smalle stene. Å, nu husker jeg navnet! De hedder dadler.

'Nå,' sagde Witta, da skibet var ladet, 'nu vil jeg råde jer fremmede til at bede til eders guder, for herfra og videre er vor vej ingen mands vej.'

Han og hans mænd slagtede en sort ged som offer ude i forstavnen; den gule mand fremtog et lille smilende gudebillede af matgrøn sten og brændte røgelse foran det. Hugh og jeg befalede os Gud og den hellige Barrabas i vold og mindedes Vor Frues himmelfart, som var min hustru særligt kær. Vi var ikke unge mænd, men jeg blues ikke ved at sige, at da vi ved solopgang styrede ud af den hemmelige havn og hen over det stille hav, sang og jublede vi to som ridderne i fordums dage, da de fulgte vor store hertug til England. Og det skønt vor høvding var en hedensk viking, hele vor stolte flåde kun en eneste skude, og den tilmed farligt overlæsset, den vejleder, vi havde at støtte os til, en afgudsdyrker og en troldmand, og vor havn hinsides Verdens ende. Witta fortalte os, at hans fader Guthrum én gang i sit liv var roet langs Afrikas kyster til et land, hvor nøgne mænd solgte guld for jern og perler. Der havde han købt meget guld og ikke så få elefanttænder, og did ville Witta nu styre ved hjælp af det vise jern. Witta frygtede intet – undtagen fattigdom.

'Min fader fortalte mig,' sagde Witta, 'at der løber en stor revle tre dages sejlads ud fra landet, og syd for revlen er der en skov, som vokser i søen. Syd og øst for denne skov kom min fader til et land, hvor mændene gemte guld i deres hår; men

hele landet, sagde han, var fuldt af djævle, der boede i træerne og sønderrev mennesker, lem for lem. Hvad mener I om det?'

'Hvad enten vi vinder guld eller ej,' svarede Hugh og legede med sit sværd, 'så er det et lystigt vovestykke. Lad os komme i lag med dine djævle, Witta!'

'Vovestykke!' sagde Witta gnavent. 'Jeg er kun en fattig sørøver. Jeg sætter ikke mit liv på spil for vind og vove for lystigheds skyld, eller for et vovestykkes. Lad mig blot trække min skude på land igen i Stavanger og føle min kvindes arme om min hals, så skal jeg ikke søge flere vovestykker. Et skib er vanskeligere at passe på end en kvinde eller kvæg.'

Han sprang ned mellem rorkarlene og skændte på dem for deres ringe styrke og deres store ædelyst. Og endda var Witta som en ulv i kampen, og i snildhed en sand ræv.

Vi blev drevet sydpå af en storm, og i tre døgn stod han ved styreåren og styrede langskibet gennem søen. Da bølgerne gik umådeligt højt, hældte han en krukke hvaltran ud på vandet, så at det lagde sig som ved et vidunder, og på denne olieglatte sø vendte han stævnen op mod vinden og udkastede årer, der var bundet til enden af et reb; det kaldte han et anker, og for det lå vi og rullede slemt, men dog uden at tage vand indenbords. Den kunst havde hans fader Guthrum lært ham. Han kunne også hele Balds, den vise læges, lægebog, og han kendte Hlafs skibsbog – den kvinde, der plyndrede Ægypten. Han vidste besked med alt, hvad der angik et skib.

Da stormen var overstået, fik vi et bjerg i sigte, hvis snedækkede top ragede helt op i skyerne. Når man koger og spiser det græs, som gror ved foden af dette bjerg, er det en god kur for ømme gummer og hovne ankler. Vi lå der i otte dage,

indtil skindklædte mænd kastede sten på os. Da heden blev stærkere, udspændte Witta et klæde på krogede stokke over rorkarlene, for vi havde ingen vind mellem øen med bjerget og Afrikas kyst, som ligger vest for den. Denne kyst er sandet, og vi roede langs med den i en afstand af tre bueskud. Her så vi hvaler, og fisk, der var formet som skjolde, men længere end vort skib. Somme sov, somme åbnede deres mund ad os, og somme dansede på de varme vande. Vandet var varmt at føle på, når man stak hånden i det, og himlen var skjult af varme grå tåger, som der blæste et fint støv ud fra, som om morgenen hvidnede vort hår og skæg. Og her var også fisk, der fløj i luften som fugle. De faldt stundom ned i rorkarlenes skød, og når vi gik i land, plejede vi at stege og spise dem."

Ridderen tav for at se, om børnene tvivlede på hans ord, men de nikkede kun og sagde: "Bliv ved."

"Til venstre for os lå det gule land, til højre for os det grå hav. Skønt jeg var ridder, sad jeg blandt rorkarlene og trak på åren. Jeg fiskede tang og tørrede den og stoppede den ned mellem krukkerne med perler, for at de ikke skulle gå i stykker. Ridderskab gælder kun på landjorden. Til søs, forstår I, er en mand kun en sporeløs rytter på en tømmeløs hest. Jeg lærte at slå stærke knuder på reb – ja, og at splidse to tovender sammen, så at selv Witta næppe kunne se, hvor de var blevet forenede. Men Hugh var en ti gange bedre sømand end jeg. Witta gjorde ham til befalingsmand over rorkarlene på venstre side. Thorkild fra Borkum, en mand med braknæse og en normannisk stålhue, befalede over rorkarlene på højre side, og begge sider roede og sang om kap med hinanden. De påså, at ingen mand dovnede. Sandelig, som Hugh sagde (og Witta lo

ad ham for det), et skib er langt besværligere at passe end en gård.

Hvad jeg mener med det? Jo, hør nu blot. Der skulle hentes vand på kysten, når vi kunne finde det, og vilde frugter og græsser, og sand til at skrubbe dækkene og tofterne med for at holde dem rene. Vi slæbte også skibet op på lave øer og tømte det for alt, hvad det indeholdt, selv jernbarrerne, og brændte søgræsset, der var vokset fast på det, bort med sivfakler, og røgede under dækkene med siv vædede i saltvand, som kvinden Hlaf foreskriver i sin skibsbog. En gang, da vi lå sådan aftaklede og skibet lå stivet af på sin køl, skreg fuglen: 'Sværdene ud!' som om den havde fået øje på en fjende. Witta svor på, at han ville dreje halsen om på den."

"Stakkels poppedreng! Gjorde han det?" spurgte Una.

"Nej. Den fugl tilhørte skibet. Den kunne kalde alle rorkarlene ved navn ... Ja, det var gode dage – for en mand uden hustru – med Witta og hans hedninger – hinsides Verdens ende ... Efter mange ugers forløb kom vi til den store revle, der strakte sig langt ud i havet, som Wittas fader havde sagt. Vi sejlede uden om den, indtil vi var svimle af synet og øre af larmen af barrer og brådsøer, og da vi nåede land igen, fandt vi nøgne, sorte mennesker, som boede i skovene, og som for en eneste jernbarre fyldte vort skib med frugter og græsser og æg. Witta kløede sig i hovedet ad dem til tegn på, at han ville købe guld. De havde intet guld. Men de forstod tegnet (alle guldhandlerne gemmer nemlig deres guld i deres tykke hår), for de pegede videre langs kysten. Og så slog de sig for brystet med deres knyttede hænder, og det var et dårligt tegn, hvis vi bare havde forstået det."

"Hvad betød det da?" spurgte Dan.

"Vær blot tålmodige, så skal I få det at høre. Vi fulgte kysten i seksten dage (vi holdt regnskab med tiden ved hjælp af sværdindsnit i den styrbords ræling), indtil vi kom til skoven i havet. Dér voksede træer op af dyndet og hvælvede sig på tynde, høje rødder, og mange mudrede vandveje løb i alle retninger ind i mørket under træerne. Her tabte vi solen af syne. Vi fulgte de bugtede løb mellem træerne, og hvor vi ikke kunne ro, greb vi fat i de skællede rødder og halede os frem. Vandet var råddent, og store, glinsende fluer plagede os. Morgen og aften rugede der over dyndet en blå tåge, der avlede feber. Fire af vore rorkarle blev syge og måtte bindes til deres tofter, for at de ikke skulle springe over bord og blive ædt op af uhyrerne i dyndet. Den gule mand lå syg ved siden af det vise jern, rokkede med hovedet og talte i sit eget tungemål. Kun fuglen trivedes. Den sad på Wittas skulder og skreg i det uhyggelige, tavse mørke. Ja; jeg tror, det var tavsheden, vi var bange for."

Han tav for at lytte til bækkens hyggelige, velkendte plasken.

"Til sidst, da vi var løbet helt sur i tiden blandt de mørke render og moradser, hørte vi noget, der lød som trommeslag langt borte, og da vi roede efter lyden, kom vi ind på en bred, brun flod og så en hytte på et ryddet stykke land midt iblandt marker med græskar. Vi takkede Gud for, at vi fik solen at se igen. Folkene i landsbyen gav os god velkomst, og Witta kløede sig i hovedet ad dem (efter guld) og viste dem, at vi havde jern og perler.

De kom løbende ned til bredden – vi var endnu om bord i skibet – og pegede på vore sværd og buer, for vi beholdt altid vore våben hos os, når vi var nær ved kysten. Lidt efter hentede

de en mængde guld i barrer og støv fra deres hytter og nogle store elefanttænder, helt sorte af alderdom. Alt dette stablede de op på bredden, som for at friste os, og så gjorde de tegn, som om de huggede om sig i kamp, og pegede op til trætoppene og til skoven bagved. Og så slog deres høvding eller største troldmand sig med næverne for brystet og skar tænder.

Thorkild fra Borkum sagde: 'Mon det er meningen, at vi skal slås om alle disse sager?' Og han drog sit sværd halvt ud.

'Nej,' svarede Hugh, 'jeg tror, de beder os om at slutte forbund med dem mod en eller anden fjende.'

'Jeg holder ikke af dette her,' sagde Witta pludselig. 'Ro midt ud i strømmen.'

Det gjorde vi og sad alle sammen stille og holdt øje med de sorte mennesker og det guld, de stablede op inde på bredden. Igen hørte vi trommer drøne inde i skoven, og folkene flygtede til deres hytter og lod guldet ligge ubevogtet.

Så pegede Hugh, som sad i boven, frem for sig uden at mæle et ord, og vi så en stor djævel komme ud af skoven. Han skyggede med hånden over brynet og vædede sine læber med sin røde tunge – sådan."

"En djævel!" sagde Dan og nød sin egen rædselsgysen.

"Ja. Højere end et menneske og med kroppen helt dækket af rødlige hår. Da han længe havde betragtet vort skib, slog han sig for brystet med næverne, til det lød som rungende trommer, kom ned til bredden, rokkende med hele kroppen mellem sine lange arme, og skar tænder ad os. Hugh slap sin buestreng, og pilen gennemborede djævelens strube. Han faldt med et brøl, og tre andre djævle kom løbende ud af skoven og slæbte ham op i et højt træ, hvor vi tabte dem af syne. Lidt efter kastede de den

blodige pil ned og jamrede i kor blandt løvet. Witta så på guldet på flodbredden; han havde ikke lyst til at forlade det. 'Riddere,' sagde han (indtil det øjeblik havde ingen af os mælet et ord), 'derinde ligger det, som vi har rejst så langt og så møjsommeligt for at finde – ligger så at vi lige kan gribe det. Lad os ro til land, mens disse djævle jamrer og klager, og i det mindste bortføre så meget vi kan.'

Kæk som en ulv, snild som en ræv var Witta! Han stillede fire bueskytter på fordækket, for at de kunne skyde djævlene, hvis de skulle springe ned fra træet, som groede tæt ved bredden. Han bemandede ti årer på hver side og bød rorkarlene passe på, når han gav tegn til at ro frem eller skodde, og på den måde lokkede han dem ind mod bredden. Men ingen ville sætte foden på land, skønt guldet lå ikke ti skridt borte. Ingen går hastigt til sin egen henrettelse! De klynkede over årerne som pryglede hunde, og Witta bed sig i fingrene af raseri.

Pludselig sagde Hugh: 'Lyt!' Først troede vi, at det var de glinsende fluers summen over vandet; men det voksede og klang højt og vredt, så at alle mændene hørte det."

"Hvad var det?" sagde Dan og Una.

"Det var sværdet." Ridder Richard klappede det glatte fæste. "Det sang, som en viking synger før kampen. 'Jeg vil derover!' sagde Hugh, og han sprang ud fra stævnen og faldt ned blandt guldet. Jeg var bange helt ind til marven i mine fire lemmer, men for skams skyld fulgte jeg efter, og Thorkild fra Borkum sprang efter mig. Flere kom der ikke. 'Bebrejd mig ikke noget!' råbte Witta bag ved os, 'jeg må blive ved mit skib.' Men vi tre havde ingen tid til at bebrejde eller lovprise. Vi bøjede os ned til guldet og kastede det bagover vore skuldre, med den ene hånd

på vore sværd og det ene øje på træet, som næsten hang ud over os.

Jeg ved ikke, hvordan det gik til, at djævlene sprang ned, eller hvordan kampen begyndte. Jeg hørte Hugh råbe: 'Sværdene ud! Sværdene ud!' som om han igen var med i slaget ved Senlac; jeg så Thorkilds stålhue blive slået af hans hoved af en stor, lodden hånd, og jeg følte en pil fra skibet hvine forbi mit øre. De sagde, at Witta måtte true rorkarlene med sit sværd, førend han kunne få dem til at lægge skibet til land; og hver eneste af de fire bueskytter fortalte bagefter, at det var ham alene, der havde gennemboret den djævel, som sloges med mig. Jeg ved ikke noget om det. Jeg gik til kampen i min ringbrynje, og det reddede mit skind. Med sværd og dolk kæmpede jeg for mit liv imod en djævel, hvis fødder var hænder, og som slyngede mig frem og tilbage som en vissen gren. Han havde grebet mig om livet og klemte mine arme fast til siderne, da en pil fra skibet ramte ham mellem skuldrene, og han løsnede sit tag. Jeg jog mit sværd to gange igennem ham, og så kravlede han af sted, støttende sig på sine lange arme, gryntende og jamrende. Derefter husker jeg, at jeg så Thorkild fra Borkum barhovedet og smilende springe frem og tilbage foran en djævel, der hoppede og skar tænder. Så gled Hugh forbi mig med sit sværd i venstre hånd, og jeg undrede mig over, at jeg aldrig havde lagt mærke til, at Hugh var kejthåndet; og derefter mindes jeg intet, indtil jeg følte skumstænk på mit ansigt, og vi var ude i rum sø og i solskin. Det var tyve dage efter."

"Hvad var der sket? Døde Hugh?" spurgte børnene.

"Aldrig har kristenmand kæmpet mage til kamp," sagde ridder Richard. "En pil fra skibet havde reddet mig fra min

djævel, og Thorkild fra Borkum var veget tilbage for sin djævel, indtil skytterne på skibet kunne skyde ham helt fuld af pile på nært hold; men Hughs djævel var snedig og havde holdt sig bag ved træer, hvor ingen pil kunne nå hen. Der havde Hugh fældet ham, legeme mod legeme, ved sit sværds og sin hånds styrke, og i sin dødsstund havde væsenet bidt sine tænder fast i sværdet. Døm selv om, hvad det var for tænder!"

Ridder Richard drejede atter sværdet, for at børnene kunne se de to dybe, ligesom indmejslede indtryk på begge sider af klingen.

"Disse samme tænder mødtes i Hughs højre arm og side," vedblev ridder Richard. "Jeg? Å, jeg fik ikke andet end et brækket ben og et feberanfald. Thorkild var blevet bidt i det ene øre, men Hughs arm og side visnede helt bort. Jeg så ham ligge udstrakt og suge på en frugt, som han holdt i sin venstre hånd. Hans kød var magret bort fra hans knogler, hans hår var hvidnet hist og her, og hans hånd var fuld af blå årer som en kvindes. Han lagde sin venstre arm om min hals og hviskede: 'Tag mit sværd. Det har været dit lige siden kampen ved Hastings, å min broder, men jeg kommer aldrig mere til at holde på et sværdhæfte.' Vi lå der på det høje dæk og taltes ved om Senlac og jeg tror om hver eneste dag siden Senlac, og det førte til, at vi begge græd. Jeg var mat, og han var ikke stort mere end en skygge.

'Å nej – å nej,' sagde Witta, som stod til rors henne ved rælingen. 'Guld er en god højre arm for enhver mand. Se blot på guldet!' Han bød Thorkild vise os guldet og elefanttænderne, som om vi havde været børn. Han havde ført med sig alt guldet på flodbredden og dobbelt så meget til, som folkene i landsbyen

gav ham, fordi vi havde fældet djævlene. De tilbad os som guder, fortalte Thorkild mig; det var en af deres gamle kvinder, som havde lægt sårene i Hughs stakkels arm."

"Hvor meget guld fik I?" spurgte Dan.

"Hvor kan jeg sige det? Vi drog ud med jernbarrer under rorkarlenes fødder og vendte tilbage med guldbarrer skjult under plankerne. Der lå guldstøv i pakker, hvor vi sov, og langs skibssiden, og de sorte elefanttænder surrede vi på kryds og tværs under tofterne.

'Jeg ville hellere have min højre arm,' sagde Hugh, da han havde set det hele.

'Ak ja! Det var min skyld,' svarede Witta. 'Jeg burde have taget imod løsepenge og sat jer i land i Frankrig, den gang I kom om bord for ti måneder siden.'

'Det er lovlig sent nu,' lo Hugh.

Witta trak i sin lange skulderlok.

'Jamen tænk dig nu om!' sagde han. 'Hvis jeg havde ladet jer gå – og jeg sværger, at jeg aldrig havde gjort det, for jeg elsker jer højere end brødre – hvis jeg havde ladet jer gå, ville I måske nu have været ynkeligt fældede af en eller anden slet og ret maurer i hertugen af Burgunds krig, eller I kunne være blevet myrdet af landevejsrøvere, eller I kunne have døet af pest i et herberg. Tænk på dette og bebrejd mig ikke for meget, Hugh. Og jeg vil kun tage halvdelen af guldet for min part.'

'Jeg bebrejder dig slet intet, Witta,' sagde Hugh. 'Det var et lystigt vovestykke, og vi fem og tredive mænd her har gjort, hvad mennesker aldrig før har udrettet. Hvis jeg oplever at komme hjem til England, vil jeg bygge mig en stærk borg på Dallington for min part.'

'Jeg vil købe kvæg og rav og varmt, rødt klæde til min kvinde,' sagde Witta, 'og jeg vil købe al jorden ved bunden af Stavangerfjord. Mange mænd vil kæmpe for mig nu. Men først må vi sejle mod nord, og jeg beder til, at vi ingen vikingeskibe må møde, så længe vi har denne ærligt erhvervede skat om bord.'

Vi lo ikke. Vi tog os vel i agt. Vi var bange for at miste ét eneste korn af vort guld, for hvis skyld vi havde kæmpet med djævle.

'Hvor er troldmanden?' spurgte jeg, for det var Witta, der betragtede det vise jern i æsken, og jeg kunne ikke se den gule mand.

'Han er gået til sit fædreland,' svarede han. 'Han rejste sig op en nat, mens vi stagede os ud af den skov i dyndet, og sagde, at han kunne se det bag træerne. Så sprang han ud i dyndet og svarede ikke, da vi kaldte; derfor kaldte vi ikke mere. Han lod det vise jern blive tilbage, og det er alt, hvad jeg bryder mig om – se, ånden peger stadig mod syd.'

Vi var urolige af frygt for, at det vise jern skulle svigte os, nu da dets gule mand var borte, og da vi så, at ånden stadig tjente os, blev vi bange for alt for stærke briser og for revler og for uforsigtige flyvende fisk og for alle folkene på alle de kyster, hvor vi landede."

"Hvorfor det?" sagde Dan.

"På grund af guldet – på grund af vort guld. Guld forandrer mennesker helt og holdent. Thorkild fra Borkum forandrede sig ikke. Han lo ad Witta for hans bekymringer og ad os, fordi vi rådede Witta til at beslå sejlene, hver gang skibet gyngede den mindste smule.

'Hellere drukne straks,' sagde Thorkild fra Borkum, 'end at være lænkebundet til en dækslast gult støv.'

Han var en mand uden land og havde været slave hos en eller anden konge i østen. Han ville have, at vi skulle hamre guldet ud til brede bånd til at lægge om årerne og omkring stavnen.

Men skønt Witta gjorde sig mange bryderier for guldets skyld, plejede han dog Hugh som en kvinde, gav ham sin skulder at støtte sig til, når skibet rullede, og bandt reb fra den ene skibsside til den anden, for at Hugh kunne holde sig fast ved dem. Havde Hugh ikke været, sagde han – og det samme sagde alle hans mænd – ville de aldrig have vundet guldet. Jeg mindes også, at Witta udhamrede en lille, tynd guldring til vor fugl til at gynge i.

I tre måneder roede og sejlede vi og gik i land efter frugter eller for at rense skibet. Da vi så vilde ryttere ride om blandt sandklitter og svinge spyd, vidste vi, at vi var på maurernes kyst, og stod nordpå til Spanien; og en stærk sydvestvind førte os i løbet af ti dage til en kyst med høje, røde klipper, hvor vi hørte et jagthorns klang over den gule tornblad og vidste, at det var England.

'Find I nu selv Pevensey,' sagde Witta. 'Jeg holder ikke af disse snævre farvande, der er fulde af skibe.' Han havde sat det tørrede, saltede hoved af den djævel, Hugh havde fældet, højt i vor stavn, og alle både flygtede for os. Alligevel var vi mere bange end de – for vort gulds skyld. Vi listede os langs kysten ved nattetide, indtil vi nåede kridtklinterne, og derpå mod øst til Pevensey. Witta ville ikke gå i land med os, skønt Hugh lovede ham vin nok til, at han kunne svømme i det, hvis han ville følge med til Dallington. Han længtes efter sin hustru og

løb ind til marsken efter solnedgang, og der forlod han os og vor del af guldet og stak til søs igen med selvsamme ebbe. Han gav intet løfte; han svor ingen ed; han krævede ingen tak; men til Hugh, en enarmet mand, og til mig, en gammel krøbling, som han kunne have kastet i havet, om han havde villet, overgav han barre efter barre, pakke efter pakke af guld og guldstøv og holdt først op, da vi ikke ville modtage mere. Da han bøjede sig over rælingen for at byde os farvel, strøg han sine armringe af den højre arm og stak dem alle på Hughs venstre, og han kyssede Hugh på kinden. Jeg tror, at da Thorkild fra Borkum bød mændene ro til, var vi nær ved at græde. Sandt er det, at Witta var en hedning og en viking; sandt er det, at han med magt holdt os fanget på sit skib i mange måneder, men jeg elskede denne hjulbenede, blåøjede mand for hans store kækhed, hans snildhed, hans dygtighed, og frem for alt hans enfold."

"Kom han godt hjem?" sagde Dan.

"Det fik jeg aldrig at vide. Vi så ham hejse sejl ude i månestriben og sejle bort. Jeg har bedt til, at han måtte finde sin hustru og børnene."

"Og hvad gjorde så I?"

"Vi ventede på marsken, indtil det blev dag. Så blev jeg siddende ved guldet, der var pakket ind i et gammelt sejl, mens Hugh gik til Pevensey, og de Aquila sendte os heste."

Ridder Richard lagde hænderne over kors på sit sværdfæste og stirrede ned ad bækken gennem de bløde lune skygger.

"En hel skibsladning guld!" sagde Una og så på deres lille *Gyldne Hind*. "Men jeg er glad ved, at jeg ikke så noget til djævlene."

"Jeg tror ikke, det var rigtige djævle," hviskede Dan tilbage.

"Hvad siger du?" sagde ridder Richard. "Wittas fader havde advaret ham og sagt, at de utvivlsomt var djævle. Man må tro sin fader og ikke sine børn. Hvad var mine djævle da for nogle?"

Dan blev helt rød i hovedet.

"Det – det var bare noget, jeg tænkte," stammede han. "Jeg har en bog, der hedder "Gorillajægerne" – den er en fortsættelse af "Koraløen" – og i den står der, at gorillaerne (det er store aber, ved du nok) altid bed i jern."

"Ikke altid." Sagde Una. "Bare to gange." De havde læst "Gorillajægerne" sammen nede i frugthaven.

"Ja, i alt fald trommede de sig altid på brystet, ligesom ridder Richards gjorde, førend de kastede sig over folk. Og de byggede sig også reder i træerne."

"Oho!" Ridder Richard spilede øjnene op. "Boliger ligesom flade reder byggede vore djævle sig. Og der lå deres unger og gloede på os. Jeg så dem ikke (jeg blev jo syg efter kampen), men Witta fortalte mig om det – og det ved I også? Vidunderligt! Var vore djævle da kun redebyggende aber? Er der da ingen trolddom mere i verden?"

"Jeg ved ikke," svarede Dan usikkert. "Jeg har set en mand tage kaniner ud af en hat, og han sagde os, at vi kunne se, hvordan han bar sig ad, hvis vi passede nøje på. Og det gjorde vi."

"Men vi kunne ikke," sagde Una med et suk. "Å! Der er Puk!"

Den lille fyr, brun og smilende, kiggede frem mellem to askestammer, nikkede, og lod sig glide ned på bredden ved siden af dem i den kølige skygge.

"Ingen trolddom, ridder Richard?" lo han og pustede på en Fandens mælkebøtte, som han havde plukket.

"De fortæller mig, at Wittas vise jern var et stykke legetøj. Drengen har sådan et jern hos sig. De fortæller mig, at vore djævle var aber, som kaldes gorillaer!" sagde ridder Richard harmfuldt.

"Ja, det er den trolddom, der findes i bøger," svarede Puk. "Jeg sagde dig jo i forvejen, at de var kloge børn. Alle mennesker kan blive kloge ved at læse i bøger."

"Men taler bøgerne sandhed?" spurgte ridder Richard med rynket pande. "Jeg holder ikke af al denne læsen og skriven."

"Der kan være noget i det," sagde Puk og holdt den afpustede Fandens mælkebøttestilk ud i armslængde. "Men skulle vi hænge alle slyngler, som skriver usandhed, hvorfor begyndte de Aquila så ikke med klerken Gilbert? Han var da troløs nok."

"Stakkels troløse Gilbert. Alligevel var han kæk på sin vis," sagde ridder Richard.

"Hvad gjorde han?" sagde Dan.

"Han skrev," svarede ridder Richard. "Mener du, at den historie er sømmelig for børn at høre?" Han så til Puk; men både Dan og Una råbte: "Fortæl! Fortæl!"

Gamle mænd på Pevensey

"Denne historie har intet at gøre med aber eller djævle," vedblev ridder Richard med sagte røst. "Den handler om de Aquila, den kækkeste og snildeste og mest standhaftige ridder, der nogensinde har levet. Og husk vel på, han var den gang en gammel, gammel mand."

"Hvornår?" spurgte Dan.

"Den gang vi kom tilbage fra vort togt med Witta."

"Hvad gjorde I med jeres guld?" sagde Dan.

"Vær tålmodig. Led for led smedes en ringbrynje. Jeg skal fortælle det alt sammen i den rette orden. Vi bragte guldet til Pevensey på hesteryg – tre dragter var der – og bar det så op på det nordlige kammer, ovenfor den store hal i Pevensey borg, hvor de Aquila sov om vinteren. Han sad på sin seng ligesom en lille hvid falk og drejede hovedet hurtigt fra den ene til den anden af os, mens vi fortalte vor historie. Krabbe-Jehan, en gammel, tvær huskarl, holdt vagt ved døren til trappen, men de Aquila bød ham vente ved trappens fod og lod begge læderforhængene falde ned for døren. Det var Jehan, de Aquila havde sendt til os med hestene, og Jehan var den eneste, der havde læsset guldet på dem. Da vor historie var fortalt, meddelte de Aquila os, hvad nyt der var hændt i England, for vi var som mænd, der er vågnet op af en årelang søvn. Den røde konge var død – dræbt den dag vi afsejlede – det husker I måske? – og Henrik, hans yngre broder, havde gjort sig selv til konge af England på trods af Robert af Normandiet. Det var netop den samme måde, den røde konge havde handlet overfor

Robert, den gang vor store Vilhelm døde. Robert af Normandiet var, som de Aquila sagde, blevet rasende over to gange at være gået glip af dette kongerige og havde sendt en hær mod England, men den var blevet grundigt slået og jaget tilbage til sine skibe ved Portsmouth. Hvis Wittas skib var kommet tilbage lidt tidligere, ville det være roet lige ind iblandt dem.

'Og nu,' sagde de Aquila, 'er halvparten af de store herremænd nord og vest fra rykket i marken imod kongen mellem Salisbury og Shrewsbury, og halvparten af den anden halvpart venter for at se, hvad vej lykken vil vende sig. De siger, at Henrik er alt for engelsksindet for dem, fordi han har ægtet en engelsk viv og hun har lokket ham til at give vore saksere deres gamle love tilbage.' (Det er klogest at ride en hest med det bidsel, den kender, siger nu *jeg*) 'Men det er kun et skalkeskjul for deres troløshed.'

Han trommede med fingrene på bordet, hvor der var spildt vin, og så sagde han:

'Vilhelm stoppede os normanniske herremænd fulde af god engelsk jord efter Senlac. *Jeg* fik også min del,' sagde han og klappede Hugh på skulderen. 'Men jeg advarede ham – jeg advarede ham, allerede førend Odo gjorde oprør – og sagde, at han skulle byde herremændene at opgive deres ejendomme og myndighed i Normandiet, hvis de ville være herrer i England. Nu er de næsten fyrster både i England og i Normandiet – forædte hunde, med foden i det ene trug og begge øjne fæstet på det andet! Robert af Normandiet har sendt dem bud, at hvis de ikke kæmper for ham i England, vil han plyndre og hærge deres ejendomme i Normandiet. Derfor har Clare gjort oprør, Fitz Osborne har gjort oprør, Montgomery har gjort oprør –

han, som vor første Vilhelm gjorde til jarl i England. Selv d'Arcy er rykket i marken med sine mænd – jeg mindes hans fader som en lille fattig gærdesmutte af en ridder i omegnen af Caen. Hvis Henrik sejrer, kan herremændene i det mindste flygte til Normandiet, hvor Robert vil byde dem velkommen. Hvis Henrik bliver besejret, vil Robert give dem flere godser i England, siger han. Å, pest – pest ramme Normandiet, for det vil være vort Englands forbandelse i mange lange år!'

'Amen,' sagde Hugh. 'Men tror du, at krigen vil komme her til vor egn?'

'Ikke nord fra,' svarede de Aquila. 'men søvejen står altid åben. Hvis herremændene vinder overhånd, vil Robert visselig sende nok en hær til England, og denne gang tror jeg han vil lande her – hvor hans fader Erobreren landede. Sandelig, I er kommet hjem i en belejlig stund! Det halve England står i flammer, og her ligger guld nok' – han sparkede til barrerne under bordet – 'til at få hvert eneste sværd i kristenheden til at flyve af balgen.'

'Hvad er der at gøre?' sagde Hugh. 'Jeg har intet fast tårn på Dallington; og om vi ville begrave det, hvem kunne vi da stole på?'

'Mig,' sagde de Aquila. 'Pevenseys mure er stærke. Intet menneske ved, hvad der er mellem dem, undtagen Jehan, og han er min hund.'

Han drog et gardin tilbage fra karnapvinduet og viste os en brøndåbning i den tykke mur.

'Jeg lod den grave som drikkevandsbrønd,' sagde han, 'men vi fandt saltvand, og det stiger og falder med flod og ebbe. Lyt!'

Vi hørte vandet plaske og sukke på bunden.

'Kan det gemmested bruges?' sagde han.

'Vi bliver nødt til det,' sagde Hugh. 'Vore liv er i din hånd.'

Altså hejsede vi alt guldet derned undtagen en enkelt lille kasse, som vi lod stå ved siden af de Aquilas seng, mere fordi han frydede sig over dets vægt og glans, end fordi vi trængte til det.

Næste morgen, førend vi red til vore gårde, sagde han:

'Jeg byder jer ikke farvel, for I kommer nok tilbage og bliver her. Ikke af kærlighed eller af sorg, men for at være hos jeres guld. Vogt jer,' sagde han og lo, 'at jeg ikke bruger det til at gøre mig til pave med. Stol ikke på mig, men kom tilbage!'"

Ridder Richard tav og smilede vemodigt.

"Syv dage efter kom vi tilbage fra vore gårde – fra de gårde, der havde været vore."

"Havde jeres børn det godt?" spurgte Una.

"Mine sønner var unge. Jorden og herredømmet tilhører med rette unge mænd," sagde ridder Richard hen for sig, som om han talte til sig selv. "Det ville have ødelagt deres liv, om vi havde krævet vore gårde tilbage. De bød os hjerteligt velkommen, men vi kunne se – Hugh og jeg kunne se – at vor tid var omme. Jeg var en krøbling og han en enarmet mand. Nej!" han rystede på hovedet. "Og derfor" – han løftede stemmen – "red vi tilbage til Pevensey."

"Det gør mig ondt," sagde Una, for ridderen lod til at være meget bedrøvet.

"Min lille pige, det er alt sammen længe siden. De var unge; vi var gamle. Vi lod dem sidde som herrer på gårdene.

'Aha!' råbte de Aquila fra sit karnapvindue, da vi steg af hestene. 'Kommer I tilbage til hulen, gamle ræve?' Men da vi

stod i hans kammer over hallen, lagde han sine arme om vore skuldre og sagde: 'Velkommen, gengangere! Velkommen, stakkels gengangere!' ...

Og sådan gik det til, at vi var rige, ufatteligt rige – og ensomme. Og ensomme!"

"Hvad bestilte I?" spurgte Dan.

"Vi holdt udkig efter Robert af Normandiet," svarede ridderen. "De Aquila var ligesom Witta. Han fandt sig ikke i dovenskab. I godt vejr plejede vi at ride om mellem Bexlei på den ene side og Duckmere på den anden – stundom med høg og stundom med hund, for der er store harer både på marsken og på heden, men altid holdt vi øje med havet af frygt for flåder fra Normandiet. I dårligt vejr steg han op på toppen af sit tårn, stirrede med rynkede bryn ud mod regnen – spejdede hist og pegede her. Det ærgrede ham altid at tænke på, at Wittas skib var kommet og sejlet igen, uden at han havde lagt mærke til det. Når blæsten lagde sig og skibe kastede anker, gik han ned til bolværket, støttede sig på sit sværd blandt de stinkende fisk og udspurgte sømændene om nyheder fra Frankrig. Men stadig holdt han øje med det indre land, om der skulle komme besked om Henriks krig med herremændene.

Mange bragte ham nyheder – gøglere, harpespillere, bissekræmmere, marketendere, præster og deslige folk; og skønt han var hemmelighedsfuld nok, når det gjaldt småting, plejede han dog, når han ikke syntes om deres nyheder, hverken at tage hensyn til sted eller omgivelser, men bande vor kong Henrik og kalde ham en tåbe eller et barn. Jeg har hørt ham råbe højlydt nede ved fiskerbådene: 'Hvis jeg var konge af England, ville jeg gøre det og det.' Og når jeg red ud for at påse,

at bavnerne var rigtigt opstablede og tørre, råbte han ofte efter mig fra karnapvinduet: 'Pas vel på, Richard, gør ikke som vor blinde konge, men se med dine egne øjne og føl med dine egne hænder.' Jeg tror ikke, at han kendte til nogen slags frygt. Og sådan levede vi på Pevensey, i det lille kammer over hallen.

En aften i ondt vejr blev det sagt os, at et sendebud fra kongen ventede dernede. Vi var forfrosne efter et langt ridt i tågen ad Bexlei til, hvor skibe let kan lægge til land. De Aquila lod svare, at manden enten kunne sætte sig til bords med os eller vente, indtil vi havde spist. Lidt efter kom Jehan op ad trappen og råbte, at han havde forlangt sin hest og var redet bort.

'Pest slå ham!' sagde de Aquila. 'Jeg har andet at gøre end at sidde og ryste af kulde i den store hal for hver landstryger, kongen sender mig på halsen. Gav han ingen besked?'

'Nej,' sagde Jehan, 'undtagen' – han havde kæmpet ved de Aquilas side ved Senlac –'undtagen at han sagde, at når en gammel hund ikke kunne lære nye kunster, var det på tide at feje hundehuset rent.'

'Hoho!' sagde de Aquila og gned sig på næsen. 'til hvem sagde han det?'

'Det meste til sit skæg, men noget af det til sin hests flanke, mens han strammede buggjorden. Jeg fulgte ham ud,' sagde Krabbe-Jehan.

'Hvad var hans skjoldmærke?'

'Gyldne hestesko på sort grund,' sagde krabben.

'Så er han en af Fulkes folk,' sagde de Aquila."

Her afbrød Puk ganske blidt:

"Gyldne hestesko på sort grund er ikke Fulkernes skjoldmærke. Familien Fulkes våben er –"

Ridderen slog ud med hånden på en statelig måde.

"Du kender hin onde mands rette navn," svarede han, "men jeg har foretrukket at kalde ham Fulke, fordi jeg lovede ham, at jeg aldrig ville fortælle historien om hans ondskab sådan, at noget menneske kunne gætte, at det var ham. Jeg har forandret alle navnene i min fortælling. Måske hans efterkommere endnu lever."

"Sandt nok – sandt nok," sagde Puk med et mildt smil. "Det er ridderligt at holde sit løfte – selv efter tusind års forløb."

Ridder Richard bøjede hovedet let og vedblev: "'Gyldne hestesko på sort grund?' sagde de Aquila. 'Jeg havde hørt, at Fulke havde sluttet sig til herremændene, men hvis dette er sandt, må vor konge have overtaget. Men lige meget, alle Fulkerne er troløse. Alligevel ville jeg ikke have sendt manden sulten bort.'

'Han fik mad,' sagde Jehan. 'Gilbert Klerk hentede mad og vin til ham fra køkkenet. Han spiste ved Gilberts bord.'

Denne Gilbert var en klerk fra klosteret i Battle og førte Pevensey ladegårds regnskaber. Han var høj og bleg af lød og gik med en af disse nymodens rosenkranse til at læse sine bønner ved. Perlerne i den var store, brune nødder eller frugter, som hang ned fra hans bælte ved siden af hans pennal og blækhorn og raslede, når han gik. Hans plads var i det store arnested. Der stod hans regnskabsbord, og der lå han om natten. Han var bange for hundene i hallen, når de snusede efter kødben eller ville lægge sig til at sove i den varme aske, og han plejede at tjatte efter dem med sine perler – ligesom en

kvinde. Når de Aquila sad i hallen for at skifte ret, tage mod bøder eller bortfæste jordegods, skrev Gilbert det ind i gårdens jordebog. Men det var ikke hans gerning at hente mad til vore gæster eller lade dem drage af gårde uden hans herres vidende.

Da Jehan var gået ned ad trappen igen, sagde de Aquila:

'Hugh, har du nogensinde fortalt min Gilbert, at du kan læse latinsk skrift?'

'Nej,' svarede Hugh. 'Han er ingen ven af mig, ej heller af Odo min hund.'

'Det er også lige meget,' sagde de Aquila. 'lad ham aldrig få at vide, at du kan kende det ene bogstav fra det andet, og' – her prikkede han os i ribbenene med sin sværdskede – 'hold øje med ham begge to. Der er djævle i Afrika, som jeg har hørt fortælle, men ved alle helgene, der er værre djævle på Pevensey!' Og det var alt, hvad han ville sige os.

Ej ret længe efter hændte det sig, at en normannisk huskarl ville gifte sig med en saksisk pige på gården, og Gilbert (som vi havde holdt vågent øje med, siden de Aquila bød os det) rejste tvivl om, hvorvidt hendes slægt var frimænd eller trælle. Da de Aquila ville skænke dem et stykke god jord, hvis hun var fri, blev sagen ham forebragt, mens han sad og skiftede ret i den store hal. Først talte pigens fader, derpå hendes moder, og til sidst alle i munden på hinanden, så at det gjaldede i hallen og hundene satte i at glamme. De Aquila løftede hænderne i vejret. 'Skriv hendes fribrev,' råbte han til Gilbert, som sad ved arnen. 'For Guds skyld, skriv hendes fribrev, førend hun gør mig døv! Ja, ja,' sagde han til pigen, der lå på knæ foran ham, 'du er Cerdics søster og helsøskendebarn til vor frue af Mercia, hvis du blot vil tie stille. Om halvhundrede år er der hverken

normannere eller saksere, men lutter englændere,' sagde han, 'og det er disse folk, som gør den gerning for os!' Han slog huskarlen, som var Jehans brodersøn, på skulderen, kyssede pigen og trampede så småt med fødderne blandt sivene på gulvet til tegn på, at dermed var den sag afgjort. (Der er altid bitterlig koldt i den store hal.) jeg stod ved hans side; Hugh stod bag ved Gilbert henne ved arnen og lod, som om han legede med sin kloge bistre Odo. Han gav de Aquila et tegn, og denne bad Gilbert gå og udmåle den nye mark til det nye par. Af sted løb da vor Gilbert mellem manden og pigen med rosenkransen raslende ved sit bælte; hallen var tom, og vi tre satte os ved ilden.

Da bøjede Hugh sig over arnens sten og sagde:

'Jeg så denne sten bevæge sig under Gilberts fod, da Odo snusede til den. Se en gang!'

De Aquila pirrede i asken med sit sværd; stenen rejste sig på kant; under den lå et sammenfoldet pergament, og uden på det var skrevet: 'Ord talt imod kongen af vor herremand til Pevensey – anden del.'

Hugh læste det hviskende højt for os, og her var anført hver eneste spøg, de Aquila havde sagt til os om kongen, hver eneste gang han havde råbt efter mig fra karnapvinduet, og hver eneste gang han havde sagt, hvad han ville gøre, hvis han var konge af England. Ja, dag for dag var hans daglige tale, som han aldrig vejede på guldvægt, blevet nedskrevet af Gilbert, fordrejet og forvrænget fra sin rette mening, og det var dog over alt så snedigt, at ingen, der kendte ham, kunne benægte, at de Aquila i visse måder havde sagt disse ord. Forstår I?"

Dan og Una nikkede.

"Ja," sagde Una alvorligt. "Det kommer ikke så meget an på det, man siger. Det er, hvad man mener, når man siger det. Som når jeg for løjer kalder Dan et asen. Men det forstår de voksne ikke altid."

"'Og dette har han gjort dag for dag lige for vore åbne øjne?' spurgte de Aquila.

"Ja, time for time,' svarede Hugh. 'Da de Aquila for lidt siden talte her i hallen om saksere og normannere, så jeg Gilbert skrive på et pergament, som han havde ved siden af jordebogen, at de Aquila sagde, at der snart ingen normannere længere ville være i England, såfremt hans huskarle gjorde deres gerning vel.'

'Alle helgene bevare os!' udbrød de Aquila. 'Hvad gavner hæder eller et sværd mod en pen? Hvor gemte Gilbert det skrift? Jeg vil tvinge ham til at æde det.'

'På sit bryst, da han løb ud,' svarede Hugh. 'Og det fik mig til at se mig for, om jeg kunne opdage, hvor han gemte, hvad han havde skrevet færdigt. Da Odo kradsede på stenen her, så jeg hans ansigt skifte udtryk. Derved blev jeg sikker i min sag.'

'Han er kæk,' sagde de Aquila. 'Lad os vise ham den retfærdighed. Min Gilbert er kæk på sin vis.'

'Mere fræk end kæk,' sagde Hugh. 'Hør nu her,' og han læste: 'På St. Agathes dag lå vor herre til Pevensey i sit kammer klædt i sin næstbedste pelskjortel foret med kaninskind –'

'Pest slå ham! Han er da ikke min skrædderske!' sagde de Aquila, og Hugh og jeg lo.

'Foret med kaninskind, og da han så tåge ude over marken, vækkede han ridder Richard Dalyngridge, sin drukne

svirebroder' (her lo de ad mig) 'og sagde: Kig ud, gamle ræv, for Gud holder med hertugen af Normandiet.'

'Det gjorde jeg. Det var en tæt tåge. Robert kunne have landsat ti tusind mand, uden at vi havde anet det. Skriver han også om, hvordan vi hele dagen red om på marsken, og hvordan jeg nær var omkommet i kviksandet og hostede som et sygt får i ti dage derefter?' råbte de Aquila.

'Nej,' svarede Hugh. 'Men her har vi Gilberts egen bøn til hans herre Fulke.'

'Aha,' sagde de Aquila. 'Jeg vidste nok, at det var Fulke. Hvad er prisen for mit blod?'

'Gilbert beder, at når vor herre til Pevensey er blevet berøvet sine len på grund af disse vidnesbyrd, som Gilbert har samlet med frygt og møje –'

'Frygt og møje er sande ord,' sagde de Aquila og sugede kinderne ind. 'Men hvor fortrinligt et våben en pen dog er! Jeg må lære at bruge den.'

'Han beder, at Fulke vil forfremme ham fra hans nuværende tjeneste til den hæderspost i kirken, som Fulke har lovet ham. Og for at Fulke ikke skulle glemme det, han skrevet nedenunder: At blive sakristan i Battle.'

Ved at høre dette fløjtede de Aquila.

'En tjener, der kan smede rænker mod én herre, kan også smede rænker mod en anden. Når mine len er blevet mig fratagne, hugger Fulke min Gilberts dumme hoved af. Ikke desto mindre trænger de til en ny sakristan i Battle. Jeg hører, at abbed Henrik slet ikke kan holde skik og orden der.'

'Lad abbeden vente.' sagde Hugh. 'Det er vore hoveder og vore godser, som er i fare. Dette pergament kalder sig for anden

del af historien. Den første er sendt til Fulke og videre til kongen, som vil anse os for forrædere.'

'Ganske rigtigt,' sagde de Aquila. 'Fulkes mand tog første del med sig den aften, da Gilbert gav ham mad, og vor konge er sådan i klemme mellem sin broder og sine herremænd, at han er halvvejs gal af lutter mistroiskhed – og det kan man virkelig ikke bebrejde ham! Fulke har adgang til hans øre og hælder gift i det. Inden ret længe giver kongen ham mine godser og jeres med. Det er en gammel historie,' og han lagde sig bagover i stolen og gabede.

'Og du vil overgive Pevensey uden et ord eller et sværdslag?' sagde Hugh. 'Da vil vi saksere kæmpe mod din konge. Jeg vil over til Dallington og advare min søstersøn. Giv mig en hest!'

'Giv dig en rangle og et stykke legetøj,' sagde de Aquila. 'Læg pergamentet tilbage på dets plads og rag asken hen over det. Hvis Fulke bliver forlenet med mit Pevensey, som er porten til England, hvad vil han så gøre med det? Han er normanner i sit hjerte, og hans hjerte er i Normandiet, hvor han kan slagte bønder efter eget tykke. Han vil åbne Englands port for vor søvnige Robert, ligesom Odo og Mortain prøvede at gøre, og så bliver der en ny landgang og et nyt Senlac. Derfor kan jeg ikke overgive Pevensey.'

'Vel talt,' sagde vi to.

'Ja, bi nu lidt! Hvis min konge som følge af Gilberts vidnesbyrd bringes til at fatte mistro til mig, vil han sende sine mænd imod mig her, og mens vi kæmper står porten til England ubevogtet. Hvem vil være den første til at benytte sig af det og smutte igennem? Ingen anden end Robert af

Normandiet. Derfor kan jeg ikke kæmpe mod min konge.' Han klappede sit sværd – således.

'Dette er tvetunget normannertale,' sagde Hugh. 'Hvad bliver der så af vore gårde?'

'Jeg tænker ikke på mig selv,' sagde de Aquila, 'ej heller på vor konge, ej heller på jeres ejendomme. Jeg tænker på England, som hverken konge eller herremand tænker på. Jeg er ikke normanner, ridder Richard, heller ikke sakser, ridder Hugh. Englænder er jeg.'

'Hvad enten du er sakser, normanner eller englænder,' sagde Hugh, 'så hører vore liv dig til, hvordan udfaldet af legen så end bliver. Hvornår skal vi hænge Gilbert?'

'Aldrig,' svarede de Aquila. 'Hvem ved? Måske han endnu kan opleve at blive sakristan i Battle, for man må lade ham, at han skriver godt for sig. Døde mænd er stumme vidner. Vent.'

'Men kongen kan måske falde på at forlene Fulke med Pevensey. Og med Pevensey følger vore gårde,' sagde jeg. 'Skal vi fortælle vore sønner det?'

'Nej. Kongen vil ikke rode op i en bremserede i syden, førend han har røget bierne i norden ud. Kan være, at han holder mig for en forræder; men han ser i det mindste, at jeg ikke rykker i marken imod ham, og hver dag jeg holder mig i ro, er så megen tid vundet for ham, mens han kæmper med herremændene. Var han klog, ville han vente, til den krig var overstået, førend han skaffede sig nye fjender. Men jeg tror, at Fulke vil ægge ham til at stævne mig for sig, og hvis jeg ikke adlyder kaldelsen, vil det i Henriks øjne være bevis for mit forræderi, men blot snak, som det Gilbert sender, gælder ikke som bevis nu til dags. Vi herremænd holder os til kirken og siger, hvad vi lyster, ligesom

Anselmus. Lad os så gå til vort dagværk og ikke sige noget til Gilbert.'

'Vi skal altså ingenting gøre?' sagde Hugh.

'Vi skal vente,' sagde de Aquila. 'Jeg er gammel, men jeg finder stadig, at det at vente er det brydsomste arbejde, jeg kender.'

Det fandt vi med, men til syvende og sidst viste det sig, at de Aquila havde ret.

Lidt længere hen på året så vi væbnede mænd komme ridende over bakken og de gyldne hestesko vaje bag kongens banner. De Aquila, som stod ved vinduet i vort kammer, sagde:

'Hvad sagde jeg? Her kommer selve Fulke for at se på sit nye len, som vor konge har lovet ham, hvis han kan skaffe bevis for mit forræderi.'

'Hvorfra ved du det?' sagde Hugh.

'Fordi jeg ville bære mig ligesådan ad, hvis jeg var i Fulkes sted, men jeg ville rigtignok have taget flere folk med. Jeg vædder min rødskimmel mod jeres gamle sko,' sagde han, 'at Fulke bringer mig kongens bud om at forlade Pevensey og følge ham i leding.'

Han sugede kinderne ind og trommede med fingrene på randen af brønden, hvor vandet skvulpede hult.

'Skal vi følge ham?' spurgte jeg.

'Følge ham! På denne tid af året? Det ville være det rene vanvid,' svarede han. 'Tag *mig* bort fra Pevensey for at flakke og færdes over mark og mose, så vil der ikke gå tre dage, førend Roberts langskibe ligger for Pevensey strand med ti tusind mand! Og hvem skulle så standse dem – Fulke?'

Der stødtes i horn udenfor, og lidt efter råbte Fulke foran den store port at det var kongens vilje, at de Aquila med alle sine mænd og heste skulle støde til kongen i hans lejr ved Salisbury.

'Hvad sagde jeg jer?' sagde de Aquila. 'Mellem Pevensey og Salisbury er der tyve herremænd, som kunne tjene kong Henrik vel i leding, men Fulke har ægget ham op til at sende bud mod syd og kalde mig – *mig!* – bort fra Englands port, netop som hans fjender står omkring den, rede til at sprænge den. Sørg for, at Fulkes mænd bliver herbergede i den store sydlige lade,' sagde han. 'giv dem drikkevarer, og når Fulke har spist, vil vi sætte os til drikkebordet i mit kammer. Den store hal er for kold for gamle knokler.'

Så snart Fulke var kommet af hesten, gik han ind i kapellet med Gilbert for at takke helgenerne for en god rejse, og da han havde fået mad – han var en tyk mand og rullede med øjnene ad de gode ristede hvedeaks, som vi bruger i Sussex – førte vi ham op til det lille kammer, hvor Gilbert allerede var gået hen med jordebogen. Jeg mindes, at da Fulke hørte det stigende havvand skvulpe og klynke i brønden, fo'r han tilbage, og hans lange, krumme, sporebesatte sko hang fast i sivene på gulvet, og han snublede, så at Jehan bag ved ham fandt det let at støde hans hoved mod muren."

"Vidste du, at det skulle ske?" sagde Dan.

"Vel gjorde jeg det," svarede ridder Richard med et blidt smil. "Jeg satte min fod på hans sværd og rev hans dolk fra ham, men der gik en stund, inden han vidste, om det var dag eller nat. Han lå og rullede med øjnene og mimrede med munden, og Jehan bandt ham som en kalv. Han var iført et panser af den nymodens slags, som vi kalder for skælpanser. Ikke ringe som

min brynje her" – ridder Richard berørte sit bryst – "men små stykker hærdet stål syet fast på tykt læder og med randene ragende ud over hinanden. Vi tog det af ham (der var jo ingen mening i at ødelægge et godt harnisk ved at gøre det vådt), og i halsstykket fandt de Aquila det samme sammenfoldede stykke pergament, som vi havde lagt tilbage under stenen ved arnen.

Ved synet af det ville Gilbert løbe sin vej. Jeg lagde min hånd på hans skulder. Det var tilstrækkeligt. Han kom til at ryste og begyndte at bede sin rosenkrans.

'Gilbert,' sagde de Aquila, 'her er flere mindeværdige ord og gerninger af vor herremand til Pevensey, som du kan skrive op. Tag pennal og blækhorn, Gilbert. Vi kan ikke alle være sakristaner i Battle.'

Nu sagde Fulke på gulvet:

'I har bundet et kongens sendebud. Pevensey skal brænde til straf.'

'Kan hænde. Jeg har set det blive belejret en gang før,' svarede de Aquila, 'men fat du kun mod, Fulke. Jeg lover dig, at du skal blive hængt midt i flammerne på belejringens sidste dag, om jeg så skal dele mit sidste stykke brød med dig; og det er mere, end Odo ville have gjort, da vi sultede ham og Mortain ud.'

Da satte Fulke sig over ende og stirrede længe og snedigt på de Aquila.

'Ved alle hellige mænd,' sagde han, 'hvorfor sagde du ikke straks, at du var på hertugens parti?'

'Er jeg det?' sagde de Aquila.

Fulke lo og svarede:

'Ingen, der tjener kong Henrik, tør handle sådan med hans sendebud. Hvornår har du sluttet dig til hertugen? Lad mig

komme op, så kan vi jævne sagen sammen.' Og han smilede og nikkede og blinkede.

'Ja, lad os jævne sagen.' sagde de Aquila. Han gav mig et vink, og Jehan og jeg løftede Fulke – han var tung – og firede ham med et tov ned i brønden, ikke så langt, at han kom til at stå på vort guld, men sådan, at han hang og dinglede lidt ovenover. Vandet var netop begyndt at stige, og det nåede ham til knæene. Han sagde ingenting, men gøs.

Så gav Jehan pludselig Gilbert et rap over håndleddet med sin daggertskede.

'Lad være med det!' udbrød han. 'Han sluger sine perler.'

'Gift måske,' sagde de Aquila. 'Det er godt for folk, der ved for meget. Jeg har båret gift hos mig i de sidste tredive år. Giv mig rosenkransen!'

Da græd og hylede Gilbert. De Aquila lod perlerne løbe gennem sine fingre. Den sidste af dem – jeg sagde jer jo, at det var store nødder – kunne åbnes i to halvdele om et hængsel, og indeni lå et lille, sammenlagt stykke pergament. På det stod skrevet: *"Den gamle hund går til Salisbury for at få sine prygl. Jeg har hans hundehus. Kom hurtigt."*

'Dette er værre end gift,' sagde de Aquila ganske stille og sugede kinderne ind. Så kastede Gilbert sig på knæ i sivene og fortalte os alt, hvad kan vidste. Brevet var, som vi nok kunne gætte, fra Fulke til hertugen, og det var ikke det første, der var vekslet imellem dem; Fulke havde givet Gilbert det i kapellet, og Gilbert havde haft i sinde næste dag at tage det med sig om bord i en fiskerbåd nede ved stranden, der plejede at færdes mellem Pevensey og den franske kyst. Gilbert var en troløs

knægt, men midt i al sin frygt og bæven fik han dog tid til at sværge på, at bådens ejer ikke kendte noget til denne sag.

'Han har kaldt mig en kronraget munk og kastet fiskeindvolde efter mig,' sagde Gilbert, 'men en forræder er han alligevel ikke.'

'Jeg vil ikke have min klerk mishandlet eller udskældt,' sagde de Aquila. 'Den fisker skal bindes til sin egen mast og piskes. Skriv mig først et brev, så skal du selv i morgen bringe det ned til båden tilligemed ordren til at piske manden.'

Da Gilbert hørte dette, ville han endelig kysse de Aquilas hånd, for han havde ikke turdet håbe på at beholde livet til næste dag, og da han ikke længere skælvede så meget, skrev han et brev, som skulle gælde for at være fra Fulke til hertugen, og hvori der stod, at hundehuset (det betød Pevensey) var lukket, og at den gamle hund (det var de Aquila) sad udenfor det, og endvidere, at alt var blevet røbet.

'Skriv blot til hvem som helst, at alt er røbet,' sagde de Aquila, 'og om han så var paven selv, ville han få en urolig søvn af det. Ikke sandt, Jehan? Hvis en fortalte dig, at alt var røbet, hvad ville du så gøre?'

'Jeg ville løbe min vej,' svarede Jehan. 'Det kunne jo måske være sandt.'

'Vel talt,' sagde de Aquila. 'Skriv, Gilbert, at den store jarl Montgomery har sluttet fred med kongen, og at lille d'Arcy, som jeg hader, er blevet hængt ved benene. Vi vil give Robert fuldt op at tygge på. Skriv også, at selve Fulke er dødssyg af vattersot.'

'Nej,' råbte Fulke, som hang i brønden, 'du må hellere drukne mig straks end drive spot med mig.'

'Spot? Jeg?' sagde de Aquila. 'Jeg kæmper blot for mit liv og mit len med en pen, som du har lært mig det, Fulke.'

Da våndede Fulke sig, for han frøs, og sagde:

'Lad mig tilstå.'

'Det kalder jeg ægte kærlighed til næsten,' sagde de Aquila og lænede sig ud over brønden. 'du har læst om mine ord og handlinger – eller i det mindste første del af dem – og nu agter du til gengæld at fortælle mig om dine egne handlinger og ord. Tag pennal og blækhorn, Gilbert. Her er et arbejde, som ikke vil falde dig kedsommeligt.'

'Lad mine mænd drage uskadte bort, så skal jeg tilstå mit forræderi mod kongen,' sagde Fulke.

'Hvorfor er han på én gang blevet så øm over sine mænd?' sagde Hugh til mig; for Fulke havde ikke ry for at være god imod sine folk. Bytte gav han dem lov til at gøre, men barmhjertighed viste han dem ikke.

'Pyt,' sagde de Aquila. 'Dit forræderi er for længst blevet tilstået af Gilbert. Det ville være nok til at bringe selve Montgomery i galgen.'

'Å, skån mine mænd,' sagde Fulke; og vi hørte ham plaske som en fisk i en dam, for vandet steg.

'Hver ting til sin tid,' sagde de Aquila. 'Natten er ung, vinen er gammel – vi savner kun den lystige fortælling. Begynd på historien om dit liv, lige siden du var dreng og boede i Tours. Fortæl den livligt.'

'I volder mig skam i min inderste sjæl,' sagde Fulke.

'I så fald har jeg gjort, hvad hverken konge eller hertug kunne gøre,' svarede de Aquila. 'men begynd så, og spring intet over.'

'Send din huskarl bort,' sagde Fulke.

'Det kan jeg gerne gøre,' svarede de Aquila 'Men husk vel på, jeg er ligesom kong Knud af Danmark: jeg kan ikke standse den stigende flodtid.'

'Hvor længe stiger vandet?' sagde Fulke og plaskede igen.

'I tre timer,' svarede de Aquila. 'Tid nok til at fortælle om alle dine gode gerninger. Begynd så. Og hør, Gilbert – jeg har hørt sige, at du er noget skødesløs – pas på, at du ikke fordrejer hans ord fra deres rette betydning.'

Altså begyndte Fulke, for frygt for døden dernede i mørket havde grebet ham, og Gilbert, som ikke vidste, hvad der skulle blive hans lod, nedskrev hans fortælling ord for ord. Jeg har hørt mange historier, men aldrig har jeg hørt noget, som kunne lignes med Fulkes historie om sit syndefulde liv, sådan som han fortalte den med hul røst, mens han hang i brønden."

"Var den så slem?" sagde Dan forfærdet.

"Værre end man kunne tro det muligt," svarede ridder Richard. "Ikke desto mindre var der ting i den, som fik selv Gilbert til at le. Vi tre lo, så vi fik sting. En gang klaprede hans tænder så slemt, at vi ikke rigtigt kunne høre, og derfor rakte vi et bæger vin ned til ham. Så talte han sig varm og fremstillede med letløbende tunge alle sine kneb, ondskaber og forræderier, sine uhyre frækheder (han var fortvivlet fræk), sine tilbagetog, omsvøb og forstillelseskunster (han var også en utrolig kujon), sin mangel på æresfølelse, sin fortvivlelse over, hvad han havde mistet, sine påhit og godt opspundne underfundigheder. Ja, han svang sit livs smudsige pjalter for vore øjne, som om de havde været et stolt banner. Da han tav, så vi ved faklernes skær, at vandet var steget til hans mundvige, og han trak vejret tungt gennem næsen.

Vi hejsede ham op og gned ham; vi hyllede ham ind i en kappe og gav ham vin, og vi lagde os tilbage i stolene og så på ham, mens han drak. Han rystede af kulde, men kendte ikke til skam.

Pludselig hørte vi Jehan ude på trappen vågne, men en dreng banede sig vej forbi ham og stod foran os, med sivstumper fra hallens gulv i sit hår og helt søvndrukken.

'Fader! Fader! Jeg drømte om forræderi,' råbte han stammende og med tykt mæle.

'Der er intet forræderi her,' sagde Fulke. 'Gå.'

Drengen vendte sig bort, endnu ikke helt vågen, og Jehan tog ham ved hånden og førte ham ned i den store hal.

'Din eneste søn!' sagde de Aquila. 'Hvorfor bragte du barnet hid?'

'Han er min arving. Jeg vovede ikke at betro ham til min broder,' svarede Fulke, og nu skammede han sig. De Aquila sagde intet, men sad og vejede et vinbæger i begge hænder – sådan. Lidt efter rørte Fulke ved hans knæ.

'Lad drengen slippe over til Normandiet.' sagde han, 'og gør med mig, hvad du vil. Ja, hæng mig i morgen med mit brev til Robert om min hals, men lad drengen gå.'

'Vær stille,' sagde de Aquila. 'Jeg tænker på, hvad der gavner England.'

Altså ventede vi på, hvad vor herremand til Pevensey ville udtænke; og sveden randt ned ad Fulkes pande.

Til sidst sagde de Aquila:

'Jeg er for gammel til at dømme nogen mand, eller til at stole på nogen mand. Jeg begærer ikke dit len, som du har begæret mit; og om du er bedre eller slettere end enhver anden

sortsjælet tyveknægt fra Anjou, bliver det din konges sag at hitte ud af. Derfor – vend tilbage til din konge, Fulke.'

'Og du vil ikke røbe noget om, hvad der er sket?' sagde Fulke.

'Hvorfor skulle jeg det? Din søn bliver hos mig. Hvis kongen igen forlanger, at jeg skal forlade Pevensey, som jeg må vogte mod Englands fjender – hvis kongen igen sender sine mænd imod mig som mod en forræder – eller hvis jeg blot hører, at kongen i sit sengekammer tænker ilde om mig eller mine to riddere – da bliver din søn hængt udenfor dette vindue, Fulke.'"

"Men hans søn havde da ikke noget at gøre med det," udbrød Una forfærdet.

"Hvordan kunne vi have hængt Fulke selv?" sagde ridder Richard. "Ham havde vi brug for til at gøre kongen gunstigt stemt imod os. Han ville have forrådt det halve England for drengens skyld. Det var vi sikre på."

"Jeg forstår det ikke," sagde Una. "Men jeg synes, det var ligefrem frygteligt."

"Det gjorde Fulke ikke. Han var veltilfreds."

"Hvad for noget? Fordi hans søn skulle dræbes?"

"Nej. Fordi de Aquila havde vist ham, hvordan han kunne frelse drengens liv og sine egne len og æresposter på samme tid.

'Jeg vil gøre det,' sagde han. 'Jeg sværger, at jeg vil gøre det. Jeg vil sige til kongen, at du ikke er nogen forræder, men den fortræffeligste, kækkeste og fuldkomneste af os alle. Ja, jeg vil redde dig.'

De Aquila stirrede stadig ned i bunden af bægeret og rullede vinslatten fra side til side.

'Ja,' sagde han. 'hvis jeg havde en søn, tror jeg også, at jeg ville redde ham. Men du må på ingen måde sige mig, hvordan du vil bære dig ad med det.'

'Nej, nej,' svarede Fulke og nikkede kløgtigt med sit skaldede hoved. 'Det bliver min hemmelighed. Men du kan være rolig, de Aquila, du skal ikke miste et hår af dit hoved eller en tønde land af din ejendom.'

Og han smilte som en, der lægger planer til store og gode gerninger.

'Og for fremtiden.' sagde de Aquila, 'råder jeg dig til at tjene én herre – ikke to.'

'Hvad?' sagde Fulke. 'må jeg ikke gøre hæderlige forretninger som mellemmand mellem de to partier i disse urolige tider?'

'Tjen Robert eller kongen – England eller Normandiet,' sagde de Aquila. 'Jeg er lige glad, hvem det bliver, men du må træffe dit valg nu på stedet.'

'Så vælger jeg kongen,' sagde Fulke, 'for jeg ser, at han bliver bedre betjent end Robert. Skal jeg gøre ed på det?'

'Behøves ikke,' svarede de Aquila, og han lagde hånden på pergamenterne, som Gilbert havde skrevet. 'Det skal være en del af min Gilberts straf at afskrive din tiltalende livshistorie, indtil vi får ti. tyve, måske hundrede afskrifter. Hvor meget kvæg tror du, at biskoppen af Tours ville give for den historie? Eller din broder? Eller munkene i Blois? Skjaldene vil lave den om til sange, som dine egne saksiske vornede vil synge, når de går bag ploven, og huskarlene, når de rider gennem dine normanniske byer. Herfra og til Rom, Fulke, vil folk more sig kosteligt over den historie og over, hvordan Fulke fortalte den, mens han hang i en brønd som en druknet hundehvalp. Dette skal blive din

straf, hvis jeg nogensinde oftere griber dig i at være falsk mod din konge. Imidlertid bliver pergamenterne her ligesom din søn. Ham skal du få tilbage, når du har gjort kongen gunstigt stemt imod mig. Pergamenterne får du aldrig.'

Fulke skjulte sit ansigt og våndede sig.

'Ved alle hellige mænd!' sagde de Aquila og brast i latter. 'Pennen slår dybe sår. Det grynt kunne jeg aldrig have aftvunget dig med et sværd.'

'Men så længe jeg ikke gør dig vred, vil du holde min historie hemmelig?' sagde Fulke.

'Så længe, men ikke længere. Er det dig en trøst, Fulke?' Sagde de Aquila.

'Hvad anden trøst har I ladet mig beholde?' svarede han, og pludselig lod han ansigtet synke ned mod knæene og brast i gråd, håbløst som et barn."

"Stakkels Fulke," sagde Una.

"Jeg havde også medynk med ham," vedblev ridder Richard.

"'Først får hesten sporen, så får den havre,' sagde de Aquila og tilkastede Fulke tre guldbarrer, som han havde fremtaget af vor lille kiste ved sengen.

'Havde jeg vidst dette,' sagde Fulke og snappede efter vejret, 'ville jeg aldrig have løftet min hånd imod Pevensey. Ene og alene mangel på dette gule metal har gjort mig så uheldig i mine foretagender.'

Nu gryede det ad dag, og de begyndte at røre på sig i den store hal nedenunder. Vi sendte Fulkes harnisk ned, at det kunne blive pudset, og da han ved middagstide red bort under sit eget og kongens banner, tog han sig såre pragtfuld og statelig ud. Han strøg sit lange skæg, kaldte sin søn hen til

hestens side og kyssede ham. De Aquila red med ham ind i landet så langt som til den nye mølle. Det forekom os, at nattens hændelser kun havde været en drøm."

"Men klarede han det så med kongen?" spurgte Dan. "Jeg mener, forklarede ham, at I ikke var forrædere?"

Ridder Richard smilede.

"Kongen sendte intet nyt bud til Pevensey, ej heller spurgte han, hvorfor de Aquila ikke havde adlydt det første. Ja, det var Fulkes værk. Jeg ved ikke, hvordan han bar sig ad, men det blev godt og hurtigt gjort."

"Så gjorde I vel ikke hans søn noget?" spurgte Una.

"Drengen? Å, han var en ren djævleunge. Han satte huset på den anden ende, mens vi havde ham. Han sang stygge viser, som han havde lært af herremændenes svende – den stakkels tåbelige dreng; han pudsede hundene på hinanden i hallen; han stak ild på sivene – for at jage lopperne ud, sagde han; han trak sin dolk mod Jehan, som til gengæld smed ham ned ad trappen; og han sprængte til hest gennem kornmarker og ind i fårehjorder. Men da vi havde givet ham nogle prygl og vist ham, hvor ulv og hjort færdedes, fulgte han os gamle mænd som en ung, ivrig jagthund og kaldte os onkel. Da sommeren var omme, kom hans fader for at tage ham hjem, men drengen ville på odderjagt og havde ingen lyst til at følge med, og så blev han lige til rævejagtens tid. Jeg gav ham kloen af en rørdrum for at skaffe ham held på jagten. En djævleunge var han, så sandt som nogen!"

"Og hvad blev der gjort ved Gilbert?" spurgte Dan.

"Han fik ikke en gang så meget som en dragt pisk. De Aquila sagde, at han ville hellere have en klerk, som var godt inde i

jordebogen, hvor troløs han så end var, end en pålidelig dumrian, som først måtte oplæres til sit arbejde lige fra begyndelsen. Desuden tror jeg, at efter den nat elskede Gilbert de Aquila lige så meget, som han frygtede ham. I det mindste ville han ikke forlade os – ikke en gang da kongens klerk Vivian ville have gjort ham til sakristan i Battle kloster. En troløs slyngel, men kæk på sin vis."

"Landede så Robert nogensinde ved Pevensey?" vedblev Dan.

"Vi vogtede kysten for godt, mens Henrik kæmpede med sine herremænd; og en tre-fire år efter, da der var fred i England, sejlede Henrik over til Normandiet, og ved Tenchebrai lærte han sin broder en lektie, som betog Robert lysten til at slås. Mange af Henriks mænd indskibede sig i Pevensey til den krig. Fulke var iblandt dem, mindes jeg, og vi lå atter en nat alle fire i det lille kammer og drak et bæger sammen. De Aquila havde ret. Man skal ikke dømme nogen mand. Fulke var lystig. Ja, altid lystig – men af og til snappede han efter vejret."

"Og hvad bestilte I så bagefter?"

"Vi taltes ved om svundne tider. Det er alt, hvad mænd duer til, når de bliver gamle, min lille pige."

Klokken til aftenteen klang svagt ud over engene. Dan lå i forstavnen af *Den gyldne Hind*; Una sad agterude med versebogen åben på sit skød og læste højt af *Slavens Drøm*:

Igennem søvnens dis og skygge
han så igen sit hjemlands kyst.

"Jeg kan slet ikke huske, hvornår du begyndte på den," sagde Dan søvnigt.

På bådens midterste tofte ved siden af Unas stråhat lå et egeblad, et askeblad og et tjørneblad, som måtte være faldet ned fra træerne ovenover; og bækken kluklo, som om den lige havde set noget morsomt.

En centurion ved tredivte legion

Dan havde haft uheld med sin latin og havde fået stuearrest; altså gik Una alene til Farskov. Dans store slynge og de blyhagl, Hobden havde lavet ham, lå gemt i en gammel hul bøgestub i den vestlige kant af skoven. De havde kaldt stedet "Volaterræ" efter verset i *Kvad om det gamle Rom*:

> Der ganger ry så vide
> af Volaterræ slot,
> som kæmpehænder bygged
> for oldtids stolte drot.

De selv var "oldtids stolte drot", og da gamle Hobden stablede noget mageligt kvas op mellem Volaterræs store rødder, kaldte de ham "Kæmpehænder".

Una smuttede gennem deres private hul i gærdet og sad en tid lang stille og så så stolt og drotteagtig ud, som hun kunne; for Volaterræ er et vigtigt udkigspunkt, som springer frem fra Farskov, akkurat ligesom Farskov springer frem fra bakkeskrænten. Pukshøj lå nedenfor hende, og hun kunne overskue alle bækkens snoninger fra det sted, hvor den kommer ud fra Willingford-skovene, løber mellem humlehaverne og ned til gamle Hobdens hus ved smedjen. Sydvestvinden (der er altid blæst oppe ved Volaterræ) kom susende ovre fra den nøgne ås, hvor Cherry Clack vindmølle ligger.

Når nu blæsten suser gennem skove, lyder det jo akkurat, som om der skulle hænde noget spændende, og det er grunden til, at man i blæsevejr står på Volaterræ og fremsiger stykker af "Kvadene", der kan passe til blæstens støj.

Una tog Dans slynge frem fra dens gemmested og gjorde sig rede til at møde Porsenas hær, når den kom listende frem mellem de vindpiskede espetræer nede ved bækken. Et vindstød tudede gennem dalen, og Una deklamerede sørgmodigt:

Verbenna hærjer sletten,
brand farver himlen rød,
Janiculum er stormet
og dens besætning død.

Men i stedet for at storme lige løs på skoven, bøjede blæsten til side og ruskede i en ensom eg på Gleasons eng. Så gjorde den sig ganske lille, krøb sammen i græsset og viftede med toppen af stråene, ligesom en kat vifter med halespidsen, førend den springer til.

Velkommen, ædle Sextus!

sang Una og lagde et hagl i slyngen.

Hvi vender du dig om?
Hvi træder du tilbage?
Se, her går vej til Rom!

Hun fyrede ud i luften for at vække den feje vind, og et øjeblik efter hørte hun et grynt bag en tjørnebusk nede på engen.

"Du glade syv og halvfems!" Udbrød hun højt; det var et udtryk, hun havde lært af Dan. "Der ramte jeg nok en af

Gleasons køer."

"Dit lille bemalede afskum!" råbte en stemme. "Jeg skal lære dig at bruge slynge mod dine herrer!"

Med stor forsigtighed kiggede hun ned og fik øje på en ung mand i bronzerustning, der skinnede blandt de sentblomstrende gyvelbuske. Men hvad Una frem for alt beundrede, var hans store bronzehjelm med en rød hestehale, som flagrede i blæsten. Hun kunne høre de lange hår skratte mod hans blanke skulderplader.

"Hvad mener faunen," sagde han halvhøjt ved sig selv, "med at fortælle mig, at de bemalede folk har forandret sig?"

Nu fik han øje på Unas gule hår.

"Har du set en bemalet slyngekaster?" råbte han.

"Næ-æ," svarede Una. "Men hvis du har set en blykugle –"

"Set?" råbte manden. "Den fløj en hårsbredde forbi mit øre."

"Ja, det var min skyld. Jeg beder mange gange om forladelse."

"Har faunen ikke fortalt jer, at jeg kom?" spurgte han med et smil.

"Ikke hvis det er Puk, du mener. Jeg troede, du var en af Gleasons køer. Jeg – jeg vidste ikke, at du var en – en – hvad er du?"

Han brast i latter og viste en række prægtige tænder. Hans ansigt og øjne var mørke, og hans øjenbryn var voksede sammen over hans store næse til en busket, sort streg.

"Jeg hedder Parnesius. Jeg har været centurion ved syvende kohorte af tredivte legion – Ulpia Victrix. Var det dig, der kastede den kugle?"

"Ja, det var. Jeg brugte Dans slynge," svarede Una.

"Slyngel" gentog han. "Den slags våben kender jeg også noget til. Lad mig se den!"

Han sprang over gærdets uhøvlede staver med en raslen af spyd, skjold og harnisk og svang sig op på Volaterræ så rapt som en skygge.

"En slynge på en kløftet pind – nu forstår jeg!" udbrød han og trak i elastikken. "Men af hvilket vidunderdyr fås dette skind, som kan trækkes ud?"

"Det er elastik. Man lægger kuglen i løkken her, og så trækker man stærkt til."

Manden trak – og ramte sig selv lige på tommelfingerneglen.

"Lad hver holde sig til sit eget våben," sagde han alvorligt og rakte hende slyngen. "Jeg forstår mig bedre på at håndtere større kastemaskiner, lille pige. Det er et smukt stykke legetøj. Men en ulv ville le af det. Er du ikke bange for ulve?"

"Her er ingen," svarede Una.

"Det skal du ikke være sikker på! En ulv er ligesom en vingehat. Den kommer, når man mindst venter den. Jages der ulve her på egnen?"

"Vi jager ikke," sagde Una, som huskede, hvad hun havde hørt af de voksne. "Vi freder – fasaner. Kender du dem?"

"Det skulle jeg mene," svarede den unge mand med et nyt smil, og så efterlignede han en fasanhanes skrig så ypperligt, at en fugl inde i skoven svarede.

"Hvor en fasan dog er en stor, spraglet, kaglende tosse," sagde han. "Aldeles ligesom visse romere!"

"Men du er jo selv en romer, er du ikke?" sagde Una.

"Ja og nej. Jeg er en af adskillige tusinder, som aldrig har set Rom undtagen på billeder. Min familie har i mange slægtled

boet på Vectis. Vectis. Den ø der mod vest, som du kan se så langt borte fra i klart vejr."

"Mener du Wight? Lige inden regnvejr er det ligesom om den hævede sig op i luften, og så kan man se den fra heden."

"Det er rimeligt nok. Vor villa ligger på sydsiden af øen, i nærheden af de sprængte klipper. Størstedelen af den er sine tre hundrede år gammel, men kostalden, som blev bygget af vor oprindelige stamfader, må være hundrede år ældre. Ja, godt og vel endda, for grundlæggeren af vor slægt fik sin ejendom tildelt af Agricola ved kolonisationen. Det er ikke så dårlig en lille ejendom, når man tager hensyn til dens størrelse. Om foråret vokser der violer helt ned til stranden. Mangen en gang har jeg gået med vor gamle barnepige og samlet tang til mig selv og violer til min moder."

"Var din barnepige også en – en romerinde?"

"Nej, en numiderinde. Guderne være hende gode! En sød, tyk, brunhudet gammel en med en tunge så livlig som en kobjælde. Hun var en fribåren kvinde. Mens vi taler om det – er *du* fri, pige?"

"Ja, helt og holdent," svarede Una. "I det mindste indtil tetid; og om sommeren siger vores guvernante aldrig ret meget til det, hvis vi kommer for sent."

Den unge mand lo igen – en forstående latter.

"Nå således," sagde han. "Det forklarer, at du er herude i skoven. *Vi* plejede at skjule os mellem klipperne."

"Havde *du* da også en guvernante?"

"Om vi havde! En grækerinde oven i købet. Hun havde en måde at holde op i sin kjortel på, når hun ledte efter os blandt tornbladbuskene, der fik os til at le. Så sagde hun, at hun ville

lade os piske. Men det gjorde hun aldrig, det kære menneske! Aglaia var et ægte friluftsmenneske, til trods for al sin lærdom."

"Men hvad lærte du da, den gang – den gang du var lille?"

"Oldtidshistorie, klassikerne, regning, og så fremdeles," svarede han. "Min søster og jeg var tykhovedede, men mine to brødre (jeg er den mellemste) holdt af den slags ting, og moder var naturligvis så klog som seks andre. Hun var næsten lige så høj, som jeg er, og hun lignede den nye statue ved Vestvejen – Demeter med kurvene, du ved nok. Og hvor var hun morsom! Roma Dea! Hvor moder kunne få os til at le!"

"Ad hvad?"

"Ad små vittigheder og talemåder, som de findes i enhver familie. Det kender du da nok?"

"Jeg ved nok, at *vi* har dem, men jeg vidste ikke, at andre folk også har dem," sagde Una. "Fortæl mig om hele din familie, hvad?"

"Gode familier ligner i høj grad hinanden. Om aftenen sad moder og spandt, mens Aglaia læste i sin krog, fader gjorde sine regnskaber op, og vi fire legede i korridorerne. Når vi gjorde for meget spektakel, plejede fader at sige: 'Ikke så megen støj! Ikke så megen støj! Har I aldrig hørt om en faders ret over sine børn? Han har lov til at dræbe dem, lille børn – slå dem helt ihjel, og en sådan handling har gudernes højeste bifald!' Så plejede moder at lave trutmund over sin ten og svare: 'Å, jeg er bange for, at der ikke er ret meget af en ægte romersk fader ved dig!' Så rullede fader sine regnskaber sammen og sagde: 'Det skal jeg vise dig!' og så – ja, så var han vildere og galere end nogen af os!"

"Det kan fædre være – når de vil," sagde Una med spillende øjne.

"Sagde jeg ikke, at alle gode familier er i høj grad ens?"

"Hvad bestilte I om sommeren?" spurgte Una. "Legede ude i fri luft, ligesom vi?"

"Ja, og så besøgte vi vore venner. På Vectis er der ingen ulve. Vi havde mange venner og kunne få så mange ponyer at ride på, som vi ville have."

"Det må have været dejligt," sagde Una. "Jeg vil da håbe, at det varede ved til evig tid."

"Ikke ganske, lille pige. Da jeg var en seksten-sytten år gammel, fik fader gigt, og så rejste vi alle til et badested."

"Hvad var det for et badested?"

"Aquæ Solis. Der tager alle mennesker hen. Du skulle se at få din fader til at tage dig med derhen en gang."

"Jamen hvor er det? Jeg kender det ikke," sagde Una.

Den unge mand så et øjeblik forbavset ud.

"Aquæ Solis," gentog han. "De bedste bade i hele Britannien. Lige så gode som dem, man får i Rom, har jeg ladet mig sige. Alle de gamle frådsere sidder der i varmt vand og snakker om bysladder og politik. Og hærførerne kommer hen ad gaderne med deres livvagt bag ved sig; og embedsmændene kommer i deres bærestole med deres stive vagt bag ved; og man træffer spåmænd og guldsmede og kræmmere og filosoffer og fjerhandlere og ultraromerske briter og ultrabritiske romere og tæmmede vildmænd, der giver sig ud for at være civiliserede, og jødiske foredragsholdere og – å, alle mulige interessante mennesker. Vi unge mennesker interesserede os naturligvis

ikke for politik. Vi havde ikke gigt; og der var mange jævnaldrende i byen. Så vi fandt ikke livet bedrøveligt.

Men mens vi morede os uden alvorlige tanker, traf min søster en søn af en embedsmand vestpå – og et år efter var hun hans hustru. Min yngste broder, som altid havde interesseret sig for planter og rødder, mødte overlægen ved en legion fra legionernes stad, og så besluttede han sig til at blive feltlæge. Jeg synes ikke, det er en sømmelig stilling for en mand af god familie, men – min broder var nu af en anden mening. Han drog til Rom for at studere lægekunsten, og nu er han overlæge ved en legion i Ægypten – i Antinoe, tror jeg, men jeg har for resten ikke hørt fra ham i nogen tid.

Min ældste broder traf på en græsk filosof og lod min fader vide, at han agtede at slå sig ned på godset som landmand og filosof. Forstår du," sagde den unge mand med et skælmsk blink i øjet, "hans filosof var af de langhårede!"

"Jeg troede, at filosoffer var skaldede," sagde Una.

"Ikke alle. Hun var meget smuk, og jeg kan så godt forstå ham. Intet kunne passe mig bedre, end at min ældste broder gjorde dette, for jeg var kun alt for ivrig efter at træde ind i hæren. Jeg havde altid været bange for, at jeg skulle blive nødt til at blive hjemme og føre opsyn med godset, mens min ældste broder valgte *dette*."

Han slog på sit store, blanke skjold, der lod til aldrig at være ham i vejen.

"Vi var altså tilfredse – alle vi unge mennesker – og vi red ganske stilfærdigt tilbage til Clausentum ad skovvejen. Men da vi kom hjem, så Aglaia, vor guvernante, hvad der var hændet os. Jeg husker hende stå i døren, med faklen løftet over sit hoved,

og betragte os, mens vi klavrede op ad klippestien fra båden. 'Ak! Ak!' udbrød hun. 'som børn drog I bort. Som mænd og en kvinde vender I tilbage!' Så kyssede hun moder, og moder græd. Sådan gik det til, at vort besøg ved badestedet afgjorde vor skæbne for hver af os, pige."

Han rejste sig, lænede sig til skjoldranden og lyttede.

"Det er vist Dan – min broder," sagde Una.

"Ja; og faunen er med ham," svarede han, idet Dan og Puk kom brasende gennem krattet.

"Vi ville være kommet før," råbte Puk, "men dit modersmåls skønheder, o Parnesius, har lænkebundet denne unge borger."

Parnesius så forbløffet ud, og blev det ikke mindre, da Una forklarede:

"Dan sagde, at *dominus* hed *domino* i flertal, og da frøken Blake sagde, at det var galt, sagde han, at så hed det gnav eller dam, og så fik han stuearrest – for næsvished, forstår du."

Dan var klavret op i Volaterræ, varm og pustende.

"Jeg har løbet næsten hele vejen," stønnede han, "og så mødte jeg Puk. God dag! Hvordan har du det?"

"Jeg er ved godt helbred," svarede Parnesius. "Se! Jeg har forsøgt at spænde Odysseus' bue, men –" Han løftede tommelfingeren.

"Det gør mig ondt. Så må du have sluppet elastikken for hurtigt," sagde Dan. "Men Puk sagde, at du var i færd med at fortælle Una en historie."

"Bliv ved, o Parnesius," sagde Puk, som havde svunget sig op på en vissen gren oven over dem. "Så skal jeg være kor. Har han sagt meget, som du ikke kunne forstå, Una?"

"Ikke en smule," svarede hun, "undtagen – jeg vidste ikke, hvor det sted lå, som han talte om – Ak – Ak et eller andet."

"Nå, Aquæ Solis. Det er Bath, hvor bollerne kommer fra. Lad så helten fortælle sin egen historie."

Parnesius lod, som om han ville prikke Puk i benene med sit spyd, men Puk bøjede sig forover, greb fat i hestehalen og trak den store hjelm af ham.

"Tak, spøgefugl," sagde Parnesius og rystede sit krøllede, mørke hoved. "Det er køligere. Å, hæng den op for mig ...

Jeg var i færd med at fortælle din søster, hvordan det gik til, at jeg trådte ind i hæren," vedblev han henvendt til Dan.

"Måtte du tage en adgangseksamen?" spurgte Dan ivrigt.

"Nej. Jeg gik til min fader og sagde, at jeg havde lyst til at træde ind i det dakiske rytteri (jeg havde set nogle af disse tropper i Aquæ Solis); men han svarede, at jeg gjorde bedre i at begynde med at gøre tjeneste i en af de regulære legioner fra Rom. Nu var jeg, ligesom så mange af os unge mennesker, ikke nogen særlig ven af, hvad der var romersk. De officerer og embedsmænd, der var fra Rom, så ned på os, der var født i Britannien, som om vi var barbarer. Det sagde jeg til min fader.

'Det ved jeg nok, at de gør,' svarede han. 'men husk vel på, når alt kommer til alt, er vi en af de gamle familier, og vor pligt er at tjene riget.'

'Hvilket rige?' spurgte jeg. 'Ørnen blev flakt, førend jeg blev født.'

'Hvad er dette for tyvesprog?' sagde min fader. Han hadede jargon.

'Ja,' sagde jeg, 'vi har jo én kejser i Rom, og jeg ved ikke, hvor mange kejsere de fjernere provinser fra tid til anden har

opstillet. Hvem af dem skal jeg holde mig til?'

'Gratian,' sagde han. 'Han er dog i det mindste idrætsmand.'

'Det er han – til bunds,' sagde jeg. 'Nu har han jo forvandlet sig selv til en skyther og æder råt kød.'

'Hvor har du hørt om det?' spurgte min fader.

'I Aquæ Solis,' svarede jeg. Og det var fuldstændigt sandt. Denne vor dejlige kejser Gratian havde en livvagt af pelsklædte skythere, og dem var han så begejstret over, at han klædte sig på samme måde som de. Og det oven i købet i Rom! Det var lige så galt, som om min egen fader havde malet sig blå!

'Lige meget med klæderne,' sagde fader. 'De er det mindste af ulykken. Den er begyndt før både din og min tid. Rom har svigtet sine guder og må lide sin straf. Den store krig med det bemalede folk brød ud netop i samme år, som vore guders templer blev ødelagt. Vi besejrede det bemalede folk netop i samme år, som vore templer blev genopbygget. Og gå så endnu længere tilbage ...'

Han gik tilbage til Diocletians tid; og når man hørte ham, skulle man tro, at selve det evige Rom stod på tilintetgørelsens rand, blot fordi nogle få mennesker var blevet en smule overmodige.

Jeg kendte ikke noget til det. Aglaia underviste os aldrig i vort eget lands historie. Hun var alt for optaget af sine gamle grækere.

'For Rom er der intet håb,' sagde fader til sidst. 'Rom har svigtet sine guder, men hvis guderne vil tilgive os her, kan vi måske frelse Britannien. For at gøre det, må vi drive det bemalede folk tilbage. Derfor siger jeg dig, Parnesius, som din fader, at hvis du har bestemt dig til at træde ind i hæren, da er

din plads blandt mænd på muren – og ikke blandt kvinder i byerne.'"

"Hvad for en mur?" spurgte Dan og Una på én gang.

"Fader mente den, vi kalder Hadrians mur. Jeg skal siden fortælle jer om den. Den blev opført for længe siden tværs over det nordlige Britannien for at stænge det bemalede folk ude – pikterne, som I kalder dem. Fader havde kæmpet med i den store pikterkrig, som varede i over tyve år, og han vidste, hvad krig betyder. Theodosius, en af vore store hærførere, havde jaget de små slyngler langt tilbage mod nord, før jeg blev født; nede på Vectis bekymrede vi os naturligvis aldrig om dem. Men da min fader talte således, kyssede jeg hans hånd og afventede hans befalinger. Vi britiske romere ved, hvad vi skylder vore forældre."

"Hvis *jeg* kyssede *min* fader på hånden, ville han le ad mig," sagde Dan.

"Sæder og skikke skifter; men hvis du ikke adlyder din fader, vil guderne huske dig det. Det kan du være ganske sikker på.

Da fader efter vor samtale indså, at det var mit alvor, sendte han mig over til Clausentum for at lære eksercits i en kaserne fuld af udenlandske lejetropper – den mest snavsede og langskæggede bande sammenblandede barbarer, som nogensinde har pudset et brystharnisk. Man måtte bruge stokken mod deres maver og skjoldet mod deres ansigter for at få dem skubbet så nogenlunde i geled. Da jeg havde lært at gøre mit arbejde, gav min lærer mig en håndfuld gallere og iberere – en herlig håndfuld var de! – som jeg skulle sætte politur på. Jeg gjorde mit bedste, og en nat opstod der brand i en villa i forstaden, og jeg fik mine folk purret ud og i gang med

arbejdet, førend nogle af de andre tropper kom til. Jeg lagde mærke til en stilfærdigt udseende mand, der stod i haven og lænede sig til en stok. Han betragtede os, mens vi langede spande fra dammen, og til sidst sagde han til mig:

'Hvem er du?'

'En aspirant, som venter på udnævnelse,' svarede jeg. Jeg havde ingen anelse om, hvem han var.

'Født i Britannien?' sagde han.

'Lige så sikkert som, at du er født i Spanien,' svarede jeg, for han vrinskede sine ord frem ligesom et iberisk muldyr.

'Og hvad er dit navn, når du er hjemme?' sagde han og lo.

Det er, som det kan falde sig,' svarede jeg. 'Stundom et og stundom et andet. Men for øjeblikket har jeg travlt.'

Han sagde intet mere, førend vi havde reddet husguderne (for det var en agtværdig familie, det brændte hos); men så brummede han tværs over laurbærbuskene:

'Hør efter, unge Stundom-et-og-stundom-et-andet. For fremtiden kan du kalde dig centurion ved syvende kohorte af tredivte legion, Ulpia Victrix. Det vil hjælpe dig til at huske mig. Din fader og nogle andre folk kalder mig Maximus.'

Han tilkastede mig den glatte stok, som han støttede sig på, og gik sin vej. Jeg var lige ved at gå bagover!"

"Hvem var han da?" spurgte Dan.

"Maximus selv, vor store feltherre! Britanniens største feltherre, som havde været Theodosius' højre hånd i pikterkrigen! Her havde han ikke blot på stående fod givet mig centurionstokken, men oven i købet tre trin op ad rangstigen i en god legion!

En ny mand plejer nemlig at begynde i sin legions tiende kohorte og arbejder sig efterhånden op."

"Var du glad ved det?" spurgte Una.

"Ja, i høj grad. Jeg troede, at Maximus havde valgt mig for mit kønne udseende og min flotte march, men da jeg kom hjem, fortalte fader mig, at han havde tjent under Maximus i den store pikterkrig og nu havde bedt ham om at tage sig af mig."

"Du var et barn!" sagde Puk oppe fra sin gren.

"Det var jeg," svarede Parnesius. "Men det må du ikke bebrejde mig, faun. Guderne skal vide, at jeg senere lærte at glemme al børneleg!"

Og Puk nikkede, mens han sad med sin brune hage i sin brune hånd og et stille blik i de store øjne.

"Aftenen før min afrejse ofrede vi til vore forfædre – de sædvanlige små ofre i hjemmet – men aldrig havde jeg bedt så inderligt til alle gode skygger; og så sejlede jeg med min fader til Regnum og drog derfra videre over kridtklipperne til Anderida derovre."

"Regnum? Anderida?" Børnene vendte sig til Puk.

"Regnum er Chichester," forklarede han og pegede over mod Cherry Clack; så førte han armen bagud mod syd: "Og Anderida er Pevensey."

"Igen Pevensey!" sagde Dan. "Hvor Vølund landede?"

"Vølund og adskillige andre," svarede nik Puk. "Pevensey er ikke ungt – selv i sammenligning med mig!"

"Tredivte legions hovedkvarter var om sommeren i Anderida, men min kohorte, den syvende, lå nordpå oppe ved muren. Maximus var i færd med at holde mønstring over lejetropper – det var abulkere, tror jeg – i Anderida, og vi boede hos ham, for

han og min fader var meget gamle venner. Jeg blev der kun ti dage, så fik jeg ordre til at marchere op til min kohorte med tredive mand."

Han lo muntert.

"Man glemmer aldrig sin første march. Jeg var lykkeligere end nogen kejser, da jeg førte min håndfuld folk ud gennem lejrens nordlige port, og vi gjorde honnør for vagten og for Victorias alter, som stod der."

"Hvordan ser det ud?" spurgte Dan og Una. Parnesius smilede og rejste sig, så hans harnisk glimtede i solen.

"Sådan!" sagde han; og langsomt udførte han den romerske honnørs skønne bevægelser, der ender med et hult bulder af skjoldet, idet det kommer på sin plads mellem skuldrene.

"Ha!" sagde Puk. "Det vækker tanker!"

"Vi drog ud med fuld oppakning," sagde Parnesius og satte sig ned, "men så snart vejen svingede ind i storskoven, så mine folk sig om efter pakhestene til at hænge deres skjolde på.

'Nej!' sagde jeg. 'I kan pynte jer som kvindfolk, når I er i Anderida, men så længe I er med mig, bærer I selv jeres våben og rustninger.'

'Men det er varmt,' sagde en af dem, 'og vi har ingen læge. Sæt at vi får solstik eller feber?'

'Så dø,' sagde jeg. 'Rom kan være glad ved at blive af med jer! Op med skjold og op med spyd og stram jeres sandalremme!'

'Bild dig bare ikke ind, at du allerede er kejser af Britannien,' råbte en af karlene. Jeg slog ham til jorden med mit spydskaft og forklarede disse romere fra Rom, at hvis de gjorde mig flere bryderier, kom vi til at marchere videre én mand færre. Og ved

solens lys, det var mit ramme alvor! Mine uslebne gallere i Clausentum havde aldrig opført sig således imod mig.

I det samme kom Maximus ridende ud fra bregnekrattet lige så stilfærdigt, som en sky trækker op, og bag ved ham min fader, og de standsede midt på landevejen. Maximus var klædt i purpur, som var han allerede kejser; hans sandaler var af hvidt hjortelæder med guldbræmmer.

Mine mænd sank til jorden som – som agerhøns.

Han sagde intet en tidlang, så kun på dem med sammenknebne øjne. Så bøjede han pegefingeren, og mine mænd trådte – rettere sagt krøb – til side.

'Stå i solen, børn,' sagde han, og de sluttede geled på den hårde landevej.

'Hvad ville du have gjort,' sagde han til mig. 'hvis jeg ikke havde været her?'

'Jeg ville have dræbt den mand,' svarede jeg.

'Dræb ham nu,' sagde han. 'Han vil ikke røre et lem.'

'Nej,' svarede jeg. 'Du har taget kommandoen over mine mænd fra mig. Hvis jeg dræbte ham nu, ville jeg kun være din slagter.' Forstår du, hvad jeg mener?" vendte Parnesius sig til Dan.

"Ja," svarede Dan. "Jeg synes ikke, det ville have været ærligt spil."

"Det var netop det, jeg tænkte," sagde Parnesius. "Men Maximus rynkede panden.

'Du bliver aldrig kejser,' sagde han. 'Ikke en gang hærfører bliver du.'

Jeg tav, men min fader lod til at være tilfreds.

'Jeg kom hid for at tage afsked med dig,' sagde han.

'Gør det,' sagde Maximus. 'Jeg får aldrig mere brug for din søn. Han vil leve og dø som legionsofficer – og han kunne være blevet præfekt for en af mine provinser. Nu skal du spise og drikke med os,' sagde han. 'Dine mænd venter, indtil du er færdig.'

Mine tredive stakler stod som vinsække og glinsede i det hede solskin, og Maximus førte os hen til et sted, hvor hans folk havde fremsat et måltid. Han blandede selv vinen.

'Om et år fra i dag af,' sagde han, 'vil du mindes, at du har siddet til bords med kejseren af Britannien – og Gallien.'

'Ja,' sagde fader, 'to muldyr kan du styre – Gallien og Britannien.'

'Om fem år vil du mindes, at du har drukket' – han rakte mig bægeret, og der var blå boras i det – 'med kejseren af Rom!'

'Nej; tre muldyr kan du ikke styre, de vil rive dig i stykker,' sagde min fader.

'Og når du sidder på muren, blandt lyngen, vil du græde over, at dit retfærdighedsbegreb var dig mere værd end romerkejserens gunst.'

Jeg sad ganske stille. Man modsiger ikke en hærfører, der er klædt i purpur.

'Jeg er ikke vred på dig,' vedblev han. 'Jeg skylder din fader for meget –'

'Du skylder mig ikke andet end råd, som du aldrig har fulgt,' sagde fader.

'– til at jeg skulle være uretfærdig mod nogen af din slægt. Jeg vil endda sige, at du kan blive en god tribun, men hvad mig vedkommer, vil jeg lade dig leve på muren og dø på muren,' sagde Maximus.

'Det bliver sandsynligvis resultatet,' sagde min fader. 'Men det varer ikke længe, inden pikterne og deres venner oven i købet gør forsøg på at bryde igennem. Du kan ikke trække alle tropper bort fra Britannien for at gøre dig til kejser og så vente, at norden skal forholde sig rolig.'

'Jeg følger min skæbne,* sagde Maximus.

'Så følg den da,' svarede min fader og trak en bregne op med rode, 'og dø, som Theodosius døde.'

'Å,' sagde Maximus, 'min gamle hærfører blev dræbt, fordi han tjente riget alt for godt. Jeg bliver måske også dræbt, men ikke af den grund.'

Og han smilede – et lille, blegt, gråt smil, som fik mit blod til at isne.

'Så gør jeg nok bedst i at følge *min* skæbne,' sagde jeg, 'og føre mine mænd til muren.'

Han så længe på mig og lagde hovedet på skrå som en spanier.

'Følg den, dreng,' sagde han.

Det var det hele. Jeg var kun alt for glad ved at slippe væk, skønt jeg havde mange hilsner til dem derhjemme. Jeg fandt mine mænd stående, som de var blevet kommanderet til at stå – de havde ikke en gang flyttet fødderne i støvet – og af sted marcherede jeg, mens jeg stadig følte det rædselsfulde smil som en østenvind op ad min ryg. Jeg lod dem ikke gøre holdt før solnedgang, men" – han vendte sig om og så ned på Pukshøj – "men så standsede jeg derovre."

Han pegede på den stejle, bregnebegroede Smedehøj, som skyder sig frem bag gamle Hobdens hus.

"Dér? Jamen det er jo bare den gamle smedje – dér blev der smedet jern i gamle dage," sagde Dan.

"Og det var rigtigt godt jern, som blev smedet dér," sagde Parnesius roligt. "Vi reparerede tre skulderstropper her og fik sat nye nagler i en spydspids. Smedjen havde myndighederne fæstet bort til en enøjet smed fra Karthago. Jeg kan huske, at vi kaldte ham Cyclops. Han solgte mig et bæverskindstæppe til min søsters gulv."

"Men det kan da umuligt have været her," påstod Dan.

"Men det var det nu alligevel! Fra Victorias alter i Anderida til den første smedje i skoven her er der tolv mil og syv hundrede skridt. Det står i vejbogen. Man glemmer ikke sådan sin første march. Jeg tror, jeg kunne opregne dig hvert eneste sted, hvor vi gjorde holdt, mellem dette sted og –"

Han lænede sig frem, og hans blik fangedes af den nedgående sol.

Den stod lige over toppen af Cherry Clack-høj, og lyset vældede ind mellem træstammerne, så at man kunne se rødt og gyldent og sort dybt ind i det inderste af Farskov; og Parnesius i sin rustning skinnede, som om der var ild i ham.

"Vent," sagde han og løftede hånden, og solskæret glitrede i et glasarmbånd, han bar. "Vent! Jeg beder til Mithras!"

Han rejste sig, strakte armen mod vest og begyndte sin bøn med dyb stemme og vidunderligt rungende ord.

Så gav Puk sig også til at synge med en røst, der lød som dybe klokkers klang, og mens han sang, lod han sig glide fra Volaterræ ned på jorden og vinkede ad børnene, at de skulle følge ham. De adlød; det var, som om stemmerne skød dem af sted; og gennem det gyldentbrune lys på bøgebladene gik de,

mens Puk gik imellem dem og sang noget, der omtrent lød som:

Cur mundus militat sub vana gloria
Cujus prosperitas est transitoria?
Tam cito labitur ejus potentia
quam vasa figuli quæ sunt fragilia.

Nu stod de ved det lille lukkede led ind til skoven.

Quo Cæsar abit celsus imperio?
Vel Dives splendidus totus in prandio?
Dic ubi Tullius –

Stadig syngende greb han Dans hånd og drejede ham om, så at han stod ansigt til ansigt med Una, idet hun trådte ud gennem leddet. Det lukkedes bagved hende i samme øjeblik, som Puk kastede de forheksende ege-, aske- og tjørneblade over deres hoveder.

"Nå, du kommer rigtignok sent." Sagde Una. "Kunne du ikke slippe før?"

"Jo," sagde Dan. "Jeg slap væk i god tid, men – men jeg vidste, ikke, at det var så sent. Hvor har du været henne?"

"Oppe på Volaterræ – og ventet på dig."

"Ja, det var jo kedeligt," sagde Dan. "Det var alt sammen den dumme latins skyld."

På den store mur

Den gang jeg for Lalages skyld drog fra Rom
ad vejen til Rimini stad,
da svor hun, min plads skulle evig stå tom.
til jeg hented min elskte til Rimini stad –
(med mit skjold og mit spyd til Rimini stad!)
Og Britannien så jeg, og Gallien med,
og de pontiske kyster, hvor sne drysser ned,
hvid som Lalages hals, kold som Lalages hjerte,
og nu er jeg ramt af den bitreste smerte – så krank en
lykke haver jeg fristet,

(Stemmens ejermand lod til at tage det med stor gemytlighed)

Britannien, Gallien, Rom har jeg mistet,
og – det værste af alt – min Lalage med!

De stod ved leddet til Farskov, da de hørte denne sang. Uden at veksle et ord skyndte de sig hen til deres private hul i gærdet og borede sig gennem hækken, så at de næsten kom til at træde på en skovskade, der åd af Puks hånd.

"Tag det med ro!" sagde Puk. "Hvad leder I efter?"

"Efter Parnesius, naturligvis," svarede Dan. "Vi er lige i dette øjeblik kommet til at huske i går. Det er ikke pænt af dig."

Puk smålo, mens han rejste sig.

"Ja, det gør mig ondt, men børn, som tilbringer eftermiddagen sammen med mig og en romersk centurion,

trænger til en dosis trolderi, førend de går hjem og drikker te med deres guvernante. Halløj, Parnesius!" kaldte han.

"Her, faun!" lød svaret oppe fra Volaterræ. De kunne se glansen af bronzerustningen mellem bøgestubbens knudrede rødder, og det venlige blink af det store skjold, der løftedes i vejret.

"Jeg har fordrevet briterne!" Parnesius lo som en dreng. "Jeg har taget deres højtliggende skanser i besiddelse. Men Rom er højmodigt! I kan komme op."

Og op klavrede de alle tre.

"Hvad var det for en sang, som du sang for lidt siden?" spurgte Una, så snart hun havde sat sig til rette.

"Den? Å, det var 'Rimini stad'. Det er en af de viser, som altid opstår et eller andet sted i riget og breder sig som en pest i et halvt eller helt år, indtil der kommer en anden, som legionerne synes om, og så synger de altid *den* på marchen."

"Fortæl Dem om marchen, Parnesius. Det er få mennesker, der nu til dags går på deres fod gennem dette land fra den ene ende til den anden," sagde Puk.

"Så meget desto værre for dem. Jeg kender intet bedre end en lang marchtur, når først ens fødder er hærdede. Man begynder sin dag, så snart morgentågerne har lettet, og ender den en times tid efter solnedgang."

"Og hvad får I så at spise?" spurgte Dan rask.

"Fedt flæsk, bønner og brød, og den vin, der er at få i herbergerne. Men soldater er utilfredse af naturen. Allerede på den allerførste marchdag beklagede mine folk sig over vort britiske korn, der var malet på vandmølle. De sagde, at det fyldte ikke så meget som det groftmalede kom, de var vant til

fra de romerske oksekværne. Men de blev nu alligevel nødt til at hente og spise det."

"Hente det? Hvorfra?" spurgte Una.

"Fra den nye vandmølle nedenfor smedjen."

"Det er Smedemøllen – *vores* mølle!" Una så på Puk.

"Ja, det er jeres mølle," indskød Puk. "Hvor gammel troede du, den var?"

"Det ved jeg ikke. Talte ridder Richard Dalyngridge ikke om den?"

"Jo han gjorde, og den var gammel i hans dage," svarede Puk. "Hundreder af år gammel."

"I min tid var den ny," sagde Parnesius. "Mine folk så på melet i deres hjelme, som om det kunne have været en hugormerede. Det gjorde de for at drille mig. Men jeg – snakkede fornuftigt til dem, og efterhånden blev vi gode venner. Sandt at sige så lærte de mig det romerske marchtempo. Før havde jeg kun tjent blandt de hurtigt marcherende lejetropper, forstår I nok. Men en legions march er ganske anderledes. Det er lange, langsomme skridt, som forbliver ens fra solopgang til solnedgang. Med romerske skridt kommer Rom fremad, som ordsproget siger. Fire og tyve mil på otte timer, hverken mere eller mindre. Hovedet og spyddet i vejret, skjoldet på ryggen, harniskets halsstykke en håndsbredde åben – sådan fører man de romerske ørne gennem Britannien."

"Oplevede du mange mærkelige hændelser?" spurgte Dan.

"Man oplever ingen mærkelige hændelser syd for muren," svarede Parnesius. "Det værste, der hændte mig, var, at jeg blev stævnet for retten et steds nordpå, hvor en omvandrende filosof havde hånet vore ørne. Jeg var i stand til at bevise, at den gamle

mand med overlæg havde spærret os vejen, og dommeren belærte ham om – jeg tror endda ud af hans egen bog – at hvilke hans guder end var, skulle han vise Cæsar sømmelig ærbødighed."

"Hvad gjorde du så?" sagde Dan.

"Jeg drog videre. Hvorfor skulle jeg bryde mig om sligt? Jeg skulle jo kun se at nå mit bestemmelsessted. Det var jeg tyve dage om.

Jo længere nordpå man kommer, des mere øde bliver naturligvis vejene. Til sidst kommer man ud af skovegnene og stiger op ad nøgne bakker, hvor ulve hyler i ruinerne af vore hensmuldrede stæder. Her træffer man ikke flere smukke piger; heller ikke flere gemytlige embedsmænd, som har kendt ens fader i hans unge dage og indbyder en til at slå sig ned hos dem; her hører man intet nyt i templer og herberger undtagen dårligt nyt om vilde dyr. Her er de egne, hvor man træffer jægere og folk, der fanger dyr til cirkus'er, og som kommer trækkende med lænkede bjørne og ulve med mundkurv. Ens pony bliver sky for dem, og ens mænd ler.

Husene skifter fra villaer med haver til lukkede småfæstninger med vagttårne af grå kampesten og store fårefolde med stenmure, bevogtet af væbnede briter fra nordkysten. Blandt de nøgne bjerge bag de nøgne huse, hvor skyernes skygger farer frem over jorden som rytteri, der gør indhug, ser man sorte røgsøjler stige op af gruberne. Videre og videre snor den hårde landevej sig, mens vinden tuder i ens hjelmbusk, forbi altre rejst for forglemte legioner og hærførere, forbi væltede billedstøtter af guder og halvguder, forbi tusinder af grave, hvor bjergræve og harer kigger nysgerrigt på en.

Glødende hedt om sommeren, iskoldt om vinteren er dette vældige land med den violette lyng og de kantede stenblokke.

Just som man tror, at man er ved verdens ende, ser man røg strække sig fra øst til vest, så langt øjet kan nå, og under den, også så langt øjet kan nå, huse og templer, boder og teatre, kaserner og forrådsskure, kastet hulter til bulter som terninger bag ved (altid bag ved) en enkelt lang, lav, stigende og synkende, vigende og fremspringende række af tårne. Og det er *muren*!"

"Å!" sagde børnene og trak vejret dybt.

"Ja, det må I nok sige," sagde Parnesius. "Gamle mænd, som har fulgt ørnene lige siden deres drengealder, siger, at intet i hele riget er mere vidunderligt end den første gang, man får øje på muren!"

"Er det sådan ganske simpelt en mur? Ligesom den omkring vores køkkenhave?" sagde Dan.

"Nej, nej! Den er *muren* frem for nogen anden. Langs dens overkant er der tårne og imellem dem vagthuse, små tårne. Selv på den smalleste del af den kan tre mænd med skjolde på armen gå side om side fra vagthus til vagthus. Et lavt brystværn, der kun når en mand op til skuldrene, løber langs den øverste rand af den tykke mur, så at man på afstand kan se skildvagternes hjelme glide frem og tilbage ligesom perler på en snor. Tredive fod høj er muren, og på pikternes side, nordsiden, er der en grav, hvori der er strøet klinger af gamle sværd og spydspidser fastgjort i træ, og sammenlænkede hjulfælge. Derhen lister de små folk sig for at stjæle jern til deres pilespidser.

Men selve muren er ikke et større vidunder end byen bag ved den. For længe siden var der store volde og grave også på sydsiden, og ingen fik lov til at bygge huse der. Nu er voldene

delvist sløjfet og bebygget fra den ene ende af muren til den anden, og der er opstået en spredt bygget by på firs miles længde. Tænk bare på, hvad det vil sige! En eneste larmende, svirende by med hanekampe og ulvehidsning og hestevæddeløb, lige fra Ituna mod vest til Segedunum på den kolde østlige strandbred! På den ene side lynghede, skove og ruiner, hvor piktere skjuler sig, og på den anden en uhyre by – lang som en slange og ond som en slange. Ja netop, en slange, der ligger og soler sig ved siden af en lun mur.

Det blev sagt mig, at min kohorte lå i Hunno, hvor den store nordlige vej løber gennem muren og ind i provinsen Valentia." Parnesius lo hånligt. "Provinsen Valentia! Altså fulgte vi vejen til Hunno, hvor vi standsede forbavset. Stedet var et marked – et forsamlingssted for folk fra alle kanter af riget. Somme red væddeløb; somme sad i vinstuer; somme så på hunde, der blev hidset på bjørne; og mange havde forsamlet sig i en grav for at se på en hanekamp. Et ungt menneske, ikke stort ældre end jeg selv (men jeg kunne se, at han var officer), standsede sin hest foran mig og spurgte, hvad jeg søgte.

"Min post," svarede jeg og viste ham mit skjold.

Parnesius løftede sit brede skjold med de tre X'er ligesom bogstaver på en øltønde.

"'Et heldigt omen!' sagde han. 'Din kohorte er posteret i tårnet ved siden af os, men de er alle sammen gået ned til hanekampen. Dette er et fornøjeligt sted. Kom og fugt ørnene.' Det skulle betyde, at han tilbød mig noget at drikke.

'Når jeg har afleveret mine folk,' svarede jeg. Jeg følte mig både vred og skamfuld.

'Å, den slags vrøvl vokser du snart fra,' svarede han. 'men jeg vil ikke betage dig dine forhåbninger. Gå du kun videre til Roma Deas billedstøtte. Du kan ikke tage fejl af den. Hovedlandevejen til Valentia!'

Og dermed lo han og red sin vej. Jeg kunne se billedstøtten ikke en kvart mil borte og marcherede derhen. En gang havde den store nordlige vej ført under billedstøtten og til Valentia; men den anden ende af porten var blevet tilmuret på grund af pikternes angreb, og på kalken havde en mand kradset: 'Færdig!' Det var ligesom at marchere ind i en hule. Vi stødte spyddene mod jorden, min lille trop på tredive mand, og det rungede under tøndehvælvingen, men der kom ingen. I den ene side af porten var der en dør, hvorpå vort nummer stod malet. Vi kiggede derind, og jeg fandt en kok, som lå og sov, og ham befalede jeg at skaffe os mad. Så steg jeg op til det øverste af muren og så ud over pikterlandet og – faldt i tanker," sagde Parnesius. "Den tilmurede porthvælving med ordet 'Færdig!' på kalken var det, der havde rystet min sjæl, for jeg var ikke stort mere end en dreng."

"Det var også en skam!" sagde Una. "Men følte du dig ikke tilfreds, da du havde gr..." Dan stoppede hende med et puf.

"Tilfreds?" sagde Parnesius. "Da mændene af kohorten, som jeg skulle kommandere, kom tilbage fra hanekampen uden hjelme på og med deres fugle under armene, og spurgte mig, hvem jeg var? Nej, jeg var ikke tilfreds; men jeg sørgede for, at min nye kohorte heller ikke blev tilfreds ... Jeg skrev til min moder, at jeg var tilfreds; men – å mine venner," – han strakte armene ud over sine bare knæ – "jeg ville ikke ønske, at min værste fjende måtte gennemgå, hvad jeg gennemgik i mine

første måneder på muren. Husk blot på: iblandt officererne var der næppe en eneste, mig selv undtagen (og jeg troede, at jeg havde mistet Maximus', min hærførers nåde) næppe en eneste, som ikke havde gjort sig skyldig i en eller anden brøde eller dårskab. Enten havde han begået manddrab eller ladet sig bestikke eller fornærmet myndighederne eller talt gudsbespottelige ord, og var derfor af skam eller frygt blevet sendt til muren for at skjule sig der. Og som officererne var, så folkene. Husk også på, at muren var besat med mandskab af hvert eneste folkeslag og race i hele riget. Der blev ikke talt samme tungemål eller tilbedt de samme guder i to tårne. Kun i én henseende var vi alle lige. Lige meget hvilke våben vi havde været vant til at bruge, førend vi kom til muren, her på muren var vi alle bueskytter, ligesom skytherne. En pikter kan ikke løbe væk fra en pil eller luske under den. Han er selv bueskytte. Og *han* kender til det!"

"Ja, du kæmpede vel med piktere hele tiden," sagde Dan.

"Piktere kæmper sjældent, jeg så ikke en kamplysten pikter i det første halve år. De tamme piktere sagde os, at de alle var draget nordpå."

"Hvad er en tam pikter for en?" spurgte Dan.

"En pikter – og af den slags var der mange – som kan tale nogle ord af vort sprog, og som lusker inden for muren for at sælge ponyer og ulvehunde. Uden en hest og en hund og en ven ville et menneske gå til grunde deroppe. Guderne gav mig alle tre, og der er ingen gudegave så stor som venskab. Husk vel på det," – vendte Parnesius sig til Dan – "når du bliver yngling. For din skæbne vil afhænge af den første virkelige ven, du slutter dig til."

"Han mener," sagde Puk med et bredt grin, "at hvis du prøver på at opføre dig pænt, mens du er dreng, får du også nogenlunde pæne venner, når du bliver voksen. Men hvis du er en slubbert, får du ikke andre end slubberter til venner. Nu holder den fromme Parnesius en prædiken om venskab!"

"Jeg er ikke from," svarede Parnesius, "men jeg ved, hvad godhed vil sige; og skønt min ven var et menneske, der havde sluppet alt håb, var han dog ti tusind gange bedre end jeg. Hold op med det grineri, faun!"

"O evindelige og troskyldige ungdom!" udbrød Puk, mens han gyngede på sin gren over deres hoveder. "Fortæl Dem om din Pertinax."

"Han var den ven, guderne sendte mig – det unge menneske, der tiltalte mig straks ved min ankomst. Kun en lille smule ældre end jeg var han og førte kommandoen over kohorten Augusta Victoria i tårnet ved siden af os og numiderne. I alle dyder var han mig langt overlegen."

"Hvorfor var han da på muren?" spurgte Una raskt. "De havde jo alle sammen gjort noget galt. Det sagde du jo selv."

"Han var en brodersøn (hans fader var død) af en mægtig og rig mand i Gallien, som ikke altid var god imod hans moder. Da Pertinax blev voksen, opdagede han dette, og derfor fik hans onkel ham med list og vold sendt bort til muren. Vi lærte hinanden at kende ved en ceremoni i vort tempel – i mørke. Det var tyre offeret," vendte Parnesius sig forklarende til Puk.

"Javel, jeg er med," svarede Puk og vendte sig til børnene. "Det er noget, som I ikke rigtigt ville kunne forstå. Parnesius mener, at han traf Pertinax i kirken."

"Ja – i hulen var det, at vi første gang mødtes, og vi blev begge på samme tid optaget i griffenes grad." Parnesius løftede et øjeblik hånden op mod sin hals. "Han havde været posteret på muren i to år og kendte en hel del til pikterne. Det var også ham, der lærte mig at bære lyng."

"Hvad vil det sige?" spurgte Dan.

"At gå på jagt i pikterlandet sammen med en tam pikter. Man er fuldstændigt i sikkerhed, så længe man er hans gæst og bærer en lyngkvist synligt. Gik man alene ud, ville man ganske bestemt blive dræbt, hvis man ikke først faldt i en sump og druknede. Kun pikterne forstår at finde vej blandt disse sumpes sorte hængedynd. Gamle Allo, den enøjede visne lille pikter, vi købte vore ponyer af, var vor særlige ven. I begyndelsen red vi kun ud for at slippe bort fra den skrækkelige by og tale sammen om vore hjem. Så lærte han os at jage ulve og de store røde hjorte med takker som jødiske lysestager. De indfødte romerske officerer så temmelig meget ned på os, fordi vi gav os af med sligt, men vi foretrak lyngen for deres forlystelser. Tro du mig," vendte Parnesius sig igen til Dan, "et ungt menneske er i sikkerhed for alt, hvad der virkelig kan skade ham, når han sidder på en pony eller jager efter en hjort. Kan du huske, faun," sagde han til Puk, "det lille alter, jeg rejste for skovguden Pan ved fyrreskoven på den anden side af bækken?"

"Hvad for et? Stenalteret med citatet af Xenophon?" sagde Puk med en helt uvant stemme.

"Nej. Hvad kender *jeg* til Xenophon? Det rejste Pertinax, da han havde skudt sin første bjerghare med en pil – han ramte for resten kun af en ren hændelse! Mit byggede jeg af runde

småsten til minde om min første bjørn. Det tog mig en hel lykkelig dag at få det færdigt."

Parnesius vendte sig hurtigt til børnene.

"Og sådan levede vi på muren i to år – nogle små skærmydsler med pikterne og mange jagtture i pikterlandet sammen med gamle Allo. Undertiden kaldte han os sine børn, og vi holdt meget af ham og hans barbarer, skønt vi aldrig tillod dem at bemale os på pikternes vis. Den bemaling holder nemlig hele livet igennem."

"Hvordan bærer de sig ad med det?" spurgte Dan. "Er det en slags tatovering?"

"De prikker i huden, til blodet flyder, og gnider farvede væsker i sårene. Allo var malet blå, grøn og rød lige fra panden til anklerne. Han sagde, at det hørte med til hans religion. Han fortalte os om sin religion (Pertinax interesserede sig altid for slige ting), og efterhånden som vi blev gode bekendte, fortalte han os, hvad der skete i Britannien bagved muren. Og der skete meget bag vor ryg i de tider. Og ved solens lys," sagde Parnesius alvorligt, "der var ikke meget af det, som de små folk ikke vidste! Han fortalte mig, da Maximus sejlede til Gallien efter at have gjort sig til kejser af Britannien, og hvilke tropper og udvandrere han havde taget med sig. Vi fik først budskabet om det på muren femten dage senere. Han fortalte mig, hvilke tropper Maximus drog til sig fra Britannien hver måned for at hjælpe ham til at undertvinge Gallien; og det viste sig altid, at tallene var, som han havde sagt. Ja, det var vidunderligt! Og nu skal jeg fortælle jer endnu en mærkelig ting."

Han foldede hænderne over knæene og lænede sit hoved til skjoldets krumning bag ved ham.

"Ved sensommertide, når den første frost begynder og pikterne dræber deres bier, red vi tre en gang ud på ulvejagt med nogle nye hunde. Rutilianus, vor hærfører, havde givet os ti dages orlov, og vi var redet langt ud, forbi den anden mur, ud over provinsen Valentias grænser, op i de højere bjerge, hvor der ikke en gang findes gamle romerske ruiner. Vi fældede en ulvinde om formiddagen, og mens Allo flåede den, så han op og sagde til mig:

'Når du bliver øverstbefalende på muren, mit barn, kan du ikke længere gå på denne slags jagt!'

Jeg havde lige så megen udsigt til at blive præfekt over Nedre-Gallien, derfor lo jeg og svarede:

'Ja, vent, til jeg bliver øverstbefalende.'

'Nej, du skal ikke vente,' sagde Allo. 'følg mit råd og rejs hjem – begge to.'

'Vi har intet hjem,' sagde Pertinax. 'Det ved du lige så godt som vi. Vi er mænd, der er færdige med livet – det har vendt tommelfingeren nedad mod os begge to. Kun mænd uden håb ville vove deres hals på dine ponyer.'

Den gamle mand lo – en af disse korte pikterlattere, der lyder som rævebjæf i en frostklar nat.

'Jeg er kommet til at holde af jer to,' sagde han. 'Og desuden har jeg lært jer den smule, I ved om jagt. Følg mit råd og drag hjem.'

'Vi kan ikke,' svarede jeg. 'Jeg for mit vedkommende er i unåde hos min hærfører; og Pertinax for sit har en onkel.'

'Hans onkel ved jeg ikke noget om,' sagde Allo, 'men din ulykke, Parnesius, er, at din hærfører har høje tanker om dig.'

'Roma Dea!' udbrød Pertinax og satte sig over ende. 'Hvor kan du gætte, hvad Maximus tænker, du gamle hestepranger?'

Netop i samme øjeblik sprang en stor hanulv op bag ved os (I ved jo nok, hvor nær de bæster kan liste sig, når man sidder og spiser) og vore hunde, som havde hvilet sig, fo'r af sted efter den, og vi i hælene på dem. Den løb så lige som en pil mod vest, og vi forfulgte den lige til solnedgang og kom til egne, som vi aldrig nogensinde havde hørt tale om. Endelig nåede vi lange forbjerge, der strakte sig ud i de bølgende vande, og på den grå strand neden for os så vi skibe, der var trukket op. Syv og fyrre talte vi – ikke romerske galejer, men de ravnevingede skibe fra Norden, hvor Rom ikke hersker. Der var mænd, som gik til og fra ved skibene, og solen blinkede på deres hjelme – vingesmykkede hjelme, sådanne som bæres af de rødhårede mænd fra Norden, hvor Rom ikke hersker. Vi spejdede og vi talte dem og vi undrede os, for skønt vi havde hørt rygter om disse vingehatte, som pikterne kaldte dem, så havde vi aldrig før fået dem at se.

'Af sted! Af sted!' sagde Allo. 'Her kan min lyng ikke beskytte jer. Vi bliver dræbt alle tre!'

Hans ben rystede ligesom hans stemme. Tilbage red vi – tilbage over lyngheden i måneskinnet, indtil det næsten var morgen og vore stakkels dyr snublede over nogle ruiner.

Da vi vågnede, meget stive i kroppene og forfrosne, var Allo i færd med at blande vort mel og vand. Man tænder ikke bål i pikterlandet, undtagen når man er tæt ved en landsby. De små mænd giver altid signaler til hinanden med røg, og en uforklarlig røg får dem til at summe om stedet som bier. Og de er sandelig ikke brodløse!

'Hvad vi så i går aftes, var en markedsplads,' sagde Allo. 'Intet andet end en markedsplads.'

'Jeg holder ikke af løgne på fastende hjerte,' svarede Pertinax. 'Formodentlig' (han havde et syn så skarpt som en ørns) 'formodentlig er det dér også en markedsplads?'

Han pegede på en røgsøjle langt borte på en bjergtop; den steg til vejrs med hvad vi kalder piktersignalet: først én sky – så to skyer – så to – så én. De frembringer dem ved at kaste et vådt skind over bålet og trække det bort igen.

'Nej,' sagde Allo og gemte madskålen i sin pose. 'Det er et budskab til jer og mig. Jeres skæbne er afgjort. Kom.'

Vi fulgte ham. Når man bærer lyng, må man adlyde sin pikter – men den nederdrægtige røg var tyve mile borte, helt ovre på østkysten, og vejret var så varmt som et romersk bad.

'Hvad der end hænder,' sagde Allo, mens vore ponyer travede af sted, 'vil jeg bede jer mindes mig.'

'Jeg skal ikke glemme dig,' svarede Pertinax. 'Du har narret mig for min frokost.'

'Hvad er en håndfuld knust havre for en romer?' Sagde Allo. Så lo han sin latter, der ikke var nogen latter. 'Hvad ville *du* gøre, hvis du var en håndfuld havre, der blev knust mellem de to stene i en kværn?"

'Jeg er Pertinax, ikke Ødipus,' svarede Pertinax.

'Du er en tåbe,' sagde Allo. 'Dine guder og mine guder trues af fremmede guder, og alt, hvad du kan gøre, er at le.'

'Truede mænd lever længe,' sagde jeg.

'Jeg beder til guderne, at det må slå til,' svarede han. 'Men jeg siger jer igen: glem mig ikke.'

Vi steg op ad den sidste solbeskinnede bakke og så ud over havet mod øst, en tre-fire mile fra os. Der lå en lille sejlgalej af den nordgalliske type for anker, med landgangsbrættet lagt ud og sejlet halvt strøget; og nedenfor os i en kløft sad Maximus, kejseren af Britannien, ganske alene og holdt selv sin pony! Han var klædt som en jæger og støttede sig på sin lille stok; men jeg kendte hans ryg, så snart jeg fik øje på den, og jeg sagde det til Pertinax.

'Du er endnu galere end Allo!' sagde han. 'Det må være solstik!'

Maximus rørte sig ikke af pletten, førend vi stod foran ham. Så målte han mig med øjnene og sagde: 'Er du nu sulten igen? Det lader til at være min skæbne at skulle fodre dig, når som helst vi mødes. Jeg har mad her. Allo skal tilberede den.'

'Nej,' sagde Allo. 'En fyrste i sit eget land opvarter ikke omflakkende kejsere. Jeg giver mine to børn mad uden at spørge dig om forlov.'

Dermed gav han sig til at puste til gløderne i asken.

'Jeg havde uret,' sagde Pertinax. 'Vi er gale alle til hobe. Tal, o du gale mand, der kaldes kejser!'

Maximus smilede sit frygtelige, sammenbidte smil, men en mand, der har levet to år på muren, skræmmes ikke af et blik. Derfor blev jeg ikke bange.

'Det var min mening med dig, Parnesius, at du skulle leve og dø som centurion på muren,' sagde Maximus. 'Men efter disse her at dømme,' han famlede inde på sit bryst, 'lader det til, at du både kan tænke og tegne.'

Han fremdrog en pakke breve, som jeg havde skrevet til min familie, med en mængde tegninger af piktere og bjørne og

mænd, jeg havde truffet på muren. Moder og min søster havde altid været glade ved mine tegninger.

Han rakte mig en, som jeg havde kaldt 'Maximus' soldater'. Den forestillede en række fulde vinsække og vor gamle læge fra lazarettet i Hunno i færd med at snuse til dem. Hver gang Maximus havde draget tropper bort fra Britannien for at hjælpe ham til at erobre Gallien, plejede han at sende garnisonerne frisk forsyning af vin – formodentlig for at de skulle holde sig i ro. På muren kaldte vi altid en vinsæk for 'en Maximus'. Ja, og så havde jeg tegnet dem med kejserhjelme på.

'Det er ikke længe siden,' vedblev han, 'at mænds navne blev angivet for Cæsar for uskyldigere vittigheder end denne.'

'Det er sandt, Cæsar,' sagde Pertinax. 'Men du glemmer, at det var, førend jeg, din vens ven, blev så dygtig en spydkaster.'

Jeg vil ikke sige, at han ligefrem sigtede på Maximus med sit jagtspyd, men han vejede det i hånden – sådan!

'Jeg talte om fordums tider,' sagde Maximus, uden at så meget som et øjenlåg på ham dirrede. 'Nu til dags er man kun alt for glad ved at finde unge mennesker, der kan bruge deres tænkeevne for dem selv – og for deres venner.' Han nikkede til Pertinax. 'Din fader har lånt mig disse breve, Parnesius, så du behøver ikke at frygte nogen fare fra min side.'

'Ikke den mindste,' sagde Pertinax og gned spydsodden på sit ærme.

'Jeg har været nødt til at formindske garnisonerne i Britannien, fordi jeg trænger til tropper i Gallien. Nu kommer jeg for at hente tropper fra selve muren,' sagde han.

'Jeg ønsker dig god fornøjelse med os,' sagde Pertinax. 'Vi er rigets sidste bundfald – mændene uden håb. For mit eget

vedkommende ville jeg før stole på dødsdømte forbrydere.'

'Mener du det?' svarede han ganske alvorligt. 'Men det bliver kun, indtil jeg får erobret Gallien. Man må altid vove sit liv eller sin sjæl eller sin fred – eller sådan en bagatel.'

Allo gik rundt om bålet med det friskstegte hjortekød. Han bød os to først.

'Aha!' sagde Maximus, mens han ventede, til hans tur kom. 'Jeg kan se, at I er i jeres eget land. Ja ja, I fortjener det. Jeg har hørt sige, at du har mange tilhængere blandt pikterne, Parnesius.*

'Jeg er gået på jagt sammen med dem,' svarede jeg. 'Måske har jeg et par venner rundt om på lyngheden.'

'Han er den eneste krigsmand af jer alle, som forstår os,' sagde Allo, og så begyndte han på en lang tale om vore gode sider, og om hvordan vi havde reddet et af hans børnebørn fra en ulv det foregående år."

"Havde I det?" spurgte Una.

"Ja; men det kom slet ikke sagen ved. Den lille grønmalede mand blev veltalende som en – som Cicero. Han fremstillede os som et par udmærkede mennesker. Maximus tog ikke øjnene fra vore ansigter.

'Det er nok,' sagde han. 'Nu har jeg hørt, hvad Allo har at sige om jer. Nu ønsker jeg at vide, hvad I har at sige om pikterne.'

Jeg fortalte ham alt, hvad jeg vidste, og Pertinax hjalp til. Der er aldrig noget ondt i en pikter, hvis blot man gør sig den ulejlighed at hitte ud af, hvad han ønsker. Hvad de mest havde at beklage sig over hos os, var, at vi brændte deres hede. Hele murens garnison rykkede ud to gange om året og afbrændte højtideligt heden til en afstand af ti mil mod nord. Rutilianus,

vor hærfører, kaldte det at rense landet. Pikterne stak naturligvis af, og alt hvad vi udrettede, var at ødelægge blomsterne for deres bier om sommeren og spolere græsgangene for deres får om foråret.

'Det er sandt, det er ganske sandt,' sagde Allo. 'Hvor kan vi tilberede vor hellige lyngvin, når I brænder vore biers føde?'

Vi taltes længe ved, og Maximus stillede skarpsindige spørgsmål, der viste, at han vidste meget om pikterne og havde tænkt endnu mere på dem. Snart efter sagde han til mig:

'Hvis jeg gav dig den gamle provins Valentia at styre, kunne du så holde pikterne tilfredse, indtil jeg fik erobret Gallien? Træd til side, så at du ikke kan se Allos ansigt, og sig din egen mening."

'Nej,' svarede jeg. 'Du kan ikke genvinde den provins. Dertil har pikterne været frie for længe.'

'Lad dem beholde deres egne rådsforsamlinger og lad dem selv udruste deres krigere,' sagde han. 'Jeg er sikker på, at du ville føre tøjlerne med meget let hånd.'

'Selv i så fald siger jeg nej,' svarede jeg. 'I det mindste ikke endnu. De har været for hårdt undertrykte af os til, at de vil stole på nogen, som bærer et romersk navn. Der vil gå mange år, inden det kan ske.'

Jeg hørte gamle Allo bagved mig mumle: 'Det gode barn!'

'Hvad vil du da anbefale,' sagde Maximus, 'for at holde Norden i ro, indtil jeg får erobret Gallien?'

'Lad pikterne være i fred,' sagde jeg. 'Forbyd øjeblikkeligt at afbrænde heden, og – de kender så lidt til forsynlighed, de små fyre – send dem en skibsladning korn eller to en gang imellem.'

'Og så må deres egne folk uddele det – ikke en eller anden græsk snyder af en regnskabsfører,' sagde Pertinax.

'Ja, og giv dem lov til at indlægge sig på vore lazaretter, når de er syge,' sagde jeg.

'De ville da sikkert hellere dø,' sagde Maximus.

'Ikke hvis det var Parnesius, der bragte dem derhen,' sagde Allo. 'Jeg kunne vise dig tyve piktere med sår af ulvetand og bjørneklo inden for de nærmeste tyve miles omkreds. Men Parnesius måtte blive hos dem på lazarettet, ellers ville de gå fra forstanden af frygt.'

'Jeg forstår det,' sagde Maximus. 'Det er, som alt andet i verden, én mands gerning. Og du er den mand, tænker jeg.'

'Pertinax og jeg er ét,' svarede jeg.

'For mig gerne, når I blot gør jeres gerning. Nå, Allo, du ved, at jeg ikke vil dit folk noget ondt. Gå så og lad os tales ved,' sagde Maximus.

'Behøves ikke!' sagde Allo. 'Jeg er kornet mellem de to kværnstene. Jeg må vide, hvad den underste kværnsten agter at gøre. Drengene her har talt sandhed, for så vidt som de kender den. Jeg, en fyrste, skal fortælle dig resten. Jeg er urolig for mændene fra Norden.'

Han satte sig på hug i lyngen som en hare og skottede over sin skulder.

'Jeg med,' sagde Maximus, 'ellers var jeg ikke her.'

'Hør efter,' sagde Allo. 'For længe, længe siden kom vingehattene' – han mente mændene fra Norden – 'til vore strande og sagde: Rom står for fald! Stød til det og vælt det! Så kæmpede vi med jer. I sendte mænd imod os. Vi blev slået. Derefter sagde vi til vingehattene: I lyver! Kald vore mænd, som

Rom dræbte, til live igen, så skal vi tro jer. De drog skamfulde bort. Nu kommer de dristigt tilbage, og de fortæller os den gamle historie, som vi nu begynder at tro på – at Rom står for fald!'

'Giv mig tre års fred på muren,' udbrød Maximus, 'så skal jeg vise dig og alle de skrigende ravne, i hvor høj grad de lyver!'

'Ja, jeg ønsker det samme! Jeg ønsker at redde, hvad der er til overs af kornet, fra kværnstenene. Men I skyder os piktere, når vi kommer for at låne en smule jern fra graven med jernet i; I brænder vor hede, som skaffer os al vor afgrøde; I forfølger os med jeres store kastemaskiner. Og så gemmer I jer bag muren og svider os med græsk ild. Hvordan kan jeg holde mine unge mænd fra at lytte til vingehattene – navnlig om vinteren, når vi lider sult? Mine unge mænd siger: "Rom kan hverken kæmpe eller herske. Rom trækker sine mænd bort fra Britannien. Vingehattene vil hjælpe os med at omstyrte muren, lad os vise dem de hemmelige vejene over sumpene." Er det efter *mit* ønske? Nej!' Han spyttede som en hugorm. '*Jeg* ville bevare mit folks hemmeligheder, om jeg så blev levende brændt op. Mine to børn her har talt sandhed. Lad os piktere være i fred. Trøst os og kæl for os og giv os mad langt borte fra – med hånden skjult på ryggen. Parnesius forstår os. Gør *ham* til befalingsmand på muren, så skal jeg holde mine unge mænd i ro i' – han regnede efter på sine fingre – 'ét år let nok; det næste år ikke så let; det tredje år – måske! Se, jeg giver dig tre år! Hvis du til den tid ikke viser os, at Rom er mandstærkt og våbendygtigt, så vil vingehattene – det siger jeg dig – storme løs langs muren fra begge have, indtil de mødes i midten, og så er det forbi med jer. Det ville *jeg* nu ikke sørge over, men jeg ved helt vel, hvad prisen

altid er, når den ene stamme hjælper den anden. Det bliver også forbi med os piktere. Vingehattene vil knuse os så fint som dette!'

Han kastede en håndfuld støv op i luften.

'O Roma Dea!' sagde Maximus halvhøjt. 'Det er altid én mands gerning – altid og over alt!'

'Og én mands liv,' sagde Allo. 'Du er kejser, men du er ikke en Gud. Du kan dø.'

'Det har jeg også tænkt på,' svarede han. 'Ja ja da. Hvis denne vind holder sig, når jeg murens østlige ende i morgen tidligt. I morgen træffer jeg altså jer to, når jeg inspicerer, og så skal jeg udnævne jer til befalingsmænd på muren, for at I kan gøre denne gerning.'

'Vent et øjeblik, Cæsar,' sagde Pertinax. 'Hvert menneske har sin pris. Jeg er endnu ikke købt.'

'Begynder *du* allerede at købslå så tidligt?' sagde Maximus. 'Nå, hvad er da din pris?'

'Giv mig retfærdighed over min onkel Icenus, som er duumvir i Divio i Gallien,' sagde han.

'Ikke andet end et liv? Jeg tænkte, at det skulle være penge eller et embede. Ja vist skal du få ham. Skriv hans navn på disse tavler – på den røde side; den anden er forbeholdt dem, der skal leve!'
og Maximus rakte ham sine skrivetavler.

'Det nytter mig ikke, at han dør,' svarede Pertinax. 'Min moder er enke. Jeg er langt borte. Jeg er ikke sikker på, at han har udbetalt hende hele hendes enkebo.'

'Det er lige meget. Min arm rækker temmelig langt. Når tid er, skal vi nok gennemse din onkels regnskaber. Og nu farvel til

i morgen, I murens befalingsmænd!'

Han blev mindre og mindre for vore øjne, mens han vandrede over heden ned til galejen. Der lå piktere i snesevis skjult bag klippeblokke på begge sider af ham. Han så hverken til højre eller venstre. Han satte fuldt sejl for aftenbrisen og stævnede mod syd, og da vi havde set ham nå ud i rum sø, stod vi tavse. Vi forstod, at jorden ikke havde avlet mange mænd som denne mand.

Så kom Allo med ponyerne og holdt dem for os, mens vi steg i sadlen – noget han aldrig før havde gjort.

'Vent lidt,' sagde Pertinax, og han byggede et lille alter af græstørv, strøede lyngblomster på det, og øverst lagde han et brev fra en ung pige i Gallien.

'Hvad gør du dér, o min ven?' sagde jeg.

'Jeg bringer et offer til min døde ungdom,' svarede han, og da flammerne havde fortæret brevet, trådte han dem ud med sin hæl. Og så red vi tilbage til den mur, hvis befalingsmænd vi skulle være."

Parnesius tav. Børnene tav stille, spurgte ikke en gang, om det var hele historien. Puk vinkede ad dem og pegede henad stien, der fører ud af skoven.

"Ja undskyld," hviskede han, "men nu må I gå."

"Han er da vel ikke blevet vred på os, vel?" spurgte Una. "Han ser så åndsfraværende og – og – tankefuld ud."

"Nej bevares. Vent til i morgen. Det er jo ikke så længe. Og husk på, i dag har I leget 'Kvad om det gamle Rom'."

Og så snart de var krøbet gennem hækken, hvor eg, ask og tjørn groede, var det virkelig også alt, hvad de huskede.

Vingehattene

Næste dag fik de, hvad de plejede at kalde en "vild" eftermiddag. Fader og moder gik på visitter, frøken Blake tog sig en tur på sin cykel, og de var ganske alene hjemme lige til klokken otte.

Da de høfligt havde fulgt deres kære forældre og deres kære lærerinde til dørs, fik de et kålblad fuldt af hindbær af gartneren, og af Ellen lov til at tage deres te med sig ud. Hindbærrene spiste de for at forhindre, at de blev mast, og kålbladet agtede de at dele mellem de tre køer nede ved Teatret, men på vejen fandt de et dødt pindsvin, som de absolut *måtte* begrave, og dertil var kålbladet for nyttigt, til at man kunne lade det gå til spilde.

Så gik de ned til smedjen og traf havekarlen gamle Hobden hjemme tillige med hans søn, Bi-drengen, som ikke er rigtig i hovedet, men som kan tage en sværm bier i sine bare hænder; og Bi-drengen lærte dem det lille vers om stålormen – det der begynder:

> Havde jeg øjne og kunne jeg se,
> ville ingen gøre mig skade.

Så drak de alle sammen te ude ved bikuberne, og Hobden sagde, at den brødkage, som Ellen havde givet dem, var næsten lige så god som den, hans kone plejede at bage, og så lærte han dem at sætte ståltrådsfælder i den rette højde for harer. For kaniner kunne de det allerede.

Så gik de op langs den lange grøft til den nederste ende af Farskov. Den er tristere og skumlere end den ende, hvor

Volaterræ ligger, for der er en gammel mergelgrav fuld af sort vand, hvor vådt, langtjavset mos hænger rundt om på pile- og ellestubbene. Men fuglene kommer og slår sig ned på de visne grene, og Hobden siger, at det bitre pilevand er en slags medicin for syge dyr.

De satte sig på en fældet egestamme i skyggen af de unge bøge og gav sig til at lave løkker på den ståltråd, Hobden havde givet dem, da de på en gang fik øje på Parnesius.

"Hvor du kommer sagte!" sagde Una og flyttede sig for at gøre plads for ham. "Hvor er Puk henne?"

"Faunen og jeg har været uenige om, hvorvidt det er bedst, at jeg skulle fortælle jer hele min historie eller lade være," svarede han.

"Jeg sagde blot, at hvis han fortalte det sådan, som det virkelig gik til, ville I ikke kunne forstå det," sagde Puk og hoppede til vejrs bag træstammen som et egern.

"Jeg forstår det ikke alt sammen," sagde Una, "men jeg kan godt lide at høre om de små piktere."

"Hvad jeg ikke kan forstå," sagde Dan, "er, hvordan Maximus kunne vide alting om pikterne, når han var ovre i Gallien."

"Den, som gør sig til kejser et sted, må vide alting alle vegne," sagde Parnesius. "Det sagde Maximus os selv efter legene."

"Legene? Hvilke lege?" spurgte Dan.

Parnesius strakte armen stift ud og pegede med tommelfingeren ned mod jorden.

"Gladiatorkampe! *Den* slags lege var det," sagde han. "Der holdtes lege i to dage til ære for ham, da han helt uventet landede i Segedunum ved murens østlige ende. Ja, dagen efter at vi havde mødt ham, holdt vi to dages lege; men jeg tror, at

den, der løb den største fare, var Maximus og ikke staklerne på arenaen. I gamle dage tav legionerne, når de stod for deres kejser. Men det gjorde vi ikke! Man kunne høre det vældige brøl forplante sig vestpå langs muren, alt som hans bærestol blev båret gyngende gennem skarerne. Hele besætningen forsamlede sig om ham og råbte, gøglede, forlangte sold, forflyttelse, alt hvad der faldt deres vilde hjerner ind. Bærestolen var som en lille båd på et bølgende hav, den omtumledes og sank, men når man lukkede øjnene og troede, at nu var den gået til bunds, kom den dog altid til syne igen."

Parnesius gøs.

"Var de vrede på ham?" sagde Dan.

"Ikke mere vrede end ulve i et bur, når deres opdrætter går omkring iblandt dem. Hvis han havde vendt ryggen til et øjeblik eller undladt at holde deres øjne i ave et sekund, ville der i samme time være blevet valgt en anden kejser på muren. Var det ikke sådan, faun?"

"Sådan var det. Og sådan vil det altid være," svarede Puk.

"Sent på aftenen kom hans bud for at hente os, og vi fulgte med til Victorias tempel, hvor han boede som gæst hos Rutilianus, murens hærfører. Jeg havde næppe nok set hærføreren før, men han gav mig altid orlov, når jeg havde lyst til at bære lyng. Han var en stor frådser og holdt fem asiatiske kokke, og han hørte til en slægt, som troede på orakler. Vi kunne lugte hans gode middag, da vi trådte ind, men bordene var tomme. Han lå og prustede på en løjbænk. Maximus sad for sig selv blandt lange regnskabsruller. Så blev dørene lukket.

'Her er mændene,' sagde Maximus til hærføreren, der spilede sine øjenlåg op med sine gigtsvage fingre og gloede på os som

en fisk.

'Jeg kender dem igen, når jeg ser dem, Cæsar,' sagde Rutilianus.

'Det er godt,' svarede Maximus. 'Hør nu efter! Du flytter ikke en mand og ikke et skjold på hele muren undtagen efter de anvisninger, som disse drenge giver dig. Du gør overhovedet intet uden deres tilladelse, undtagen at spise. De er hovedet og armene. Du er bugen!'

'Som Cæsar behager,' gryntede den gamle mand. 'Når blot min lønning og mine sportler ikke bliver beklippet, kan du gøre mine forfædres orakel til min herre, om du vil. Rom er ikke mere! Rom er ikke mere!'

Dermed vendte han sig om på siden og lagde sig til at sove.

'Han har forstået det,' sagde Maximus. 'så vil vi gå over til, hvad *jeg* har brug for.'

Han oprullede fuldstændige fortegnelser over besætningen og forrådene helt ned til dem, der den selvsamme dag lå syge på lazarettet i Hunno. Å, hvor jeg våndede mig, da hans pen afkrydsede deling efter deling af vore bedste – af vore mindst uduelige folk! Han tog to tårnbesætninger af vore skythere, to af vore nordbritanniske lejetropper, to numidiske kohorter, alle dakerne og halvparten af belgierne. Det var, som når en ørn hakker i et kadaver.

'Og hvor mange blider har I så?'

Han rullede en ny liste op, men Pertinax lagde sin åbne hånd over den.

'Nej, Cæsar,' sagde han. 'frist ikke guderne for hårdt. Tag mænd eller maskiner, men ikke begge dele; ellers vil vi ikke stå dig bi.'"

"Maskiner?" sagde Una.

"Bliderne på muren – store kastemaskiner, tyve alen høje til toppen, som udslynger net fulde af kampestene eller smedede bolte. Intet kan stå sig for dem. Han gik da til sidst ind på at lade os beholde vore blider, men han tog uden barmhjertighed en Cæsars halvdel af vore mænd. Vi var som en tom skal, da han rullede listerne sammen!

'Hil dig, Cæsar! Vi, som går i døden, hilser dig!' sagde Pertinax og lo. 'hvis nogen fjende nu blot læner sig mod muren, styrter den sammen.'

'Giv mig de tre år, Allo talte om,' svarede han, 'så skal I få tyve tusind mand efter eget valg herop. Men nu er det et vovespil, som vi spiller med guderne, og indsatserne er Britannien, Gallien og måske Rom. Vil I spille på min side?'

'Det vil vi, Cæsar,' svarede jeg, for jeg havde aldrig truffet en mand som denne mand.

'Godt. I morgen,' sagde han, 'udnævner jeg jer i troppernes påhør til befalingsmænd på muren.'

Så gik vi ud i måneskinnet, hvor mænd var i færd med at rydde til side efter legene. Vi så den store Roma Dea på murens top; rimfrost lå på hendes hjelm, og hendes spyd pegede mod Nordstjernen. Vi så nattebålene blinke hele vejen langs vagttårnene og rækken af de sorte blider, der blev mindre og mindre i afstand. Alt dette kendte vi så godt, at vi var lede og kede af det; men den nat forekom det os højst sælsomt, for vi vidste, at næste dag skulle vi være herrer over det.

Mændene var tilfredse med nyheden; men da Maximus drog bort med vor halve styrke; og vi blev nødt til at sprede os for at besætte de tømte tårne, og byens folk klagede over, at deres

forretninger gik til grunde, og høststormene blæste op – da blev det mørke dage for os to. Her var Pertinax mere end min højre hånd. Han var født og opdraget blandt Galliens store landejendomme og kendte de rette ord til at tiltale alle med – lige fra centurioner, der var født i Rom, og til de køtere af tredje legion, libyerne. Og han talte til hver eneste mand, som om denne var lige så højsindet som han selv. Jeg derimod havde så skarpt et blik for de ting, der nødvendigvis måtte gøres, at jeg glemte, at ting kun kan gennemføres ved hjælp af mænd. Det var min fejltagelse.

Jeg frygtede intet af pikterne, i det mindste for det første år, men Allo advarede mig om, at vingehattene snart ville komme fra havet ved begge ender af muren for at vise pikterne, hvor svage vi var. Derfor skyndte jeg mig at gøre mig klar til at modtage dem, og det blev ikke for tidligt. Jeg posterede vore bedste mænd ved murens endepunkter og opstillede blider bag brystværn nede ved stranden. Vingehattene plejede at komme sejlende under snebygerne – ti, tyve fartøjer ad gangen – og styre løs på Segedunum eller Ituna, alt eftersom vinden blæste til.

Se, når et skib vil lægge til land, så må mandskabet beslå dets sejl. Hvis man venter, til man ser mændene løfte den nederste del af sejlet op, kan ens blider kaste et net fuldt af løse sten over i det. (Bolte duer ikke, de går lige igennem sejlet.) Så kæntrer skibet, og søen skyller det hele bort. Nogle få mænd når måske i land, men kun ganske få … det var ikke noget besværligt arbejde, undtagen at vente på stranden i sandfog og sne. Og sådan tog vi imod vingehattene den vinter.

Tidligt om foråret, da østenvinden blæste så skarpt som en flåkniv, samlede de sig igen med mange skibe ud for Segedunum. Allo havde sagt mig, at de ikke ville slå sig til ro, førend de havde erobret et tårn i åben kamp. Vist er det, at de kæmpede i åben kamp. Vi gav dem en varm modtagelse en hel lang dag; og da det hele var forbi, lykkedes det en enkelt mand ved at dykke at klare sig fra vragstumperne af sit skib. Han svømmede ind imod land; jeg ventede, og en bølge skyllede ham hen for mine fødder.

Da jeg bøjede mig over ham, så jeg, at han har magen til den medalje, jeg bærer." Parnesius førte hånden op til sin hals. "Så snart han kunne tale, rettede jeg derfor et vist spørgsmål til ham, som kun kan besvares på en bestemt måde. Han svarede med det nødvendige ord – det ord, som tilhører Griffenes grad i Mithras', min Guds mysterier. Jeg holdt mit skjold over ham, indtil han kunne komme på benene. Jeg er, som I ser, ikke lille, men han var et hoved højere end jeg. Han sagde: 'Hvad nu?' Jeg svarede: 'Som du vil, min broder, du kan blive eller gå.'

Han så ud over brændingen. Der var en eneste skude tilbage – uskadt, fordi den holdt sig uden for vore bliders skudvidde. Jeg standsede bliderne, og han vinkede ad skibet, det kom, som en hund kommer til sin herre. Da det endnu var et hundrede skridt fra strandbredden, kastede han med en hovedbevægelse sit hår tilbage og svømmede ud. De halede ham om bord og sejlede bort. Jeg vidste, at de, som tilbeder Mithras, er talrige og af alle folkeslag, og derfor tænkte jeg ikke synderligt mere på den ting.

En måned efter traf jeg Allo med hans heste – det var ved Pans tempel, o faun – og han gav mig et stort halsbånd af guld

besat med koraller.

Først troede jeg, at det var en bestikkelse fra en eller anden handelsmand i staden – og at gamle Rutilianus skulle have det.

'Nej,' sagde Allo, 'det er en gave fra Amal, den vingehat du frelste på stranden. Han siger, at du er en mand.'

'Han er også en mand. Sig ham, at jeg kan bære hans gave,' svarede jeg.

'Å, Amal er en ung tåbe; men for at tale fornuftigt, eders kejser udretter så store ting i Gallien, at vingehattene gerne vil være hans venner, eller hvad der er endnu bedre, hans tjeneres venner. De mener, at du og Pertinax kunne føre dem til sejre.'

Og Allo så på mig som en enøjet ravn.

'Allo,' sagde jeg, 'du er kornet mellem to kværnstene. Vær tilfreds, hvis de maler jævnt, og stik ikke din hånd ind imellem dem.'

'Jeg?' sagde Allo. 'Jeg hader Rom og vingehattene lige højt; men hvis vingehattene troede, at du og Pertinax en skøn dag ville slutte sig til dem imod Maximus, ville de lade jer i fred, mens I tænkte over det. Tid er, hvad vi trænger til – I og jeg og Maximus. Lad mig bringe et kærkomment budskab tilbage til vingehattene – noget som de kan holde råd om. Vi barbarer er alle sammen ens. Vi sidder oppe den halve nat for at drøfte et ord, som en romer har sagt. Hvad mener I?'

'Vi har ingen folk. Vi må kæmpe med ord,' sagde Pertinax. 'Lad Allo og mig om det.'

Altså bragte Allo det budskab tilbage til vingehattene, at hvis de ikke angreb os, ville vi ikke angribe dem; og de gik ind på en slags våbenstilstand. Jeg tror, de var en smule trætte af at miste deres mænd på søen.) Jeg tror også, at Allo, der i sin egenskab af

hestehandler holdt meget af at lyve, fortalte dem, at vi måske en skøn dag ville gøre oprør mod Maximus, som Maximus havde gjort oprør mod Rom.

De tillod endogså de kornskibe, som jeg sendte pikterne, at drage uhindret nordpå den sommer. Derfor led pikterne ingen nød om vinteren, og det var jeg glad ved, da de jo på en måde var mine børn. Vi havde kun to tusind mand på muren, og jeg skrev mange gange til Maximus og bad og bønfaldt ham om at sende mig blot en eneste kohorte af mine gamle nordbritanniske tropper. Men han kunne ikke undvære dem. Han havde brug for dem til at vinde flere sejre i Gallien.

Så kom der bud om, at han havde besejret og dræbt kejser Gratian, og i den tro, at nu måtte han da være tryg, skrev jeg igen om folk. Han svarede: 'Du har vel hørt, at jeg omsider har fået regnskabet gjort op med den hvalp Gratian. Der var ingen tvingende grund til, at han skulle dø, men han blev forvirret og tabte hovedet, hvad der er en slem ting for en kejser. Sig til din fader, at jeg lader mig nøje med kun at styre to muldyr; for medmindre min gamle hærførers søn anser det for sin bestemmelse at tilintetgøre mig, vil jeg slå mig til tåls med at være kejser af Gallien og Britannien, og så vil I, mine to børn, snart få alt det mandskab, I trænger til. For øjeblikket kan jeg ingen undvære.'"

"Hvad mente han med sin hærførers søn?" sagde Dan.

"Han mente romerkejseren Theodosius, som var en søn af den hærfører Theodosius, Maximus havde kæmpet under i den gamle pikterkrig. De to mænd havde aldrig været venner, og da Gratian gjorde den yngre Theodosius til kejser i østen (det har jeg i det mindste hørt), førte Maximus krigen over i andet

slægtled. Det var hans skæbne, og det blev hans fald. Men kejser Theodosius er en god mand. Det ved jeg."

Parnesius tav et øjeblik og fortsatte så:

"Jeg skrev tilbage til Maximus, at skønt vi havde fred på muren, ville jeg dog være bedre tilfreds, hvis jeg kunne få nogle flere folk og nogle nye blider. Han svarede: 'Du må leve lidt endnu under skyggen af mine sejre, indtil jeg kan se, hvad unge Theodosius har i sinde. Måske han byder mig velkommen som medkejser, måske han ruster en hær. I intet af tilfældene kan jeg undvære folk for øjeblikket.'"

"Men det sagde han jo altid," udbrød Una.

"Jamen det var sandhed. Han kom ikke med udflugter; men, som han sagde, takket være budskaberne om hans sejre havde vi ro på muren i lange, lange tider. Pikterne blev fede som deres egne får blandt lyngen, og de af mine folk, der var i live, var vel øvede i brugen af deres våben. Ja, muren så stærk ud. Men for mit eget vedkommende vidste jeg, hvor svage vi var. Jeg vidste, at hvis selv et falsk rygte om et nederlag for Maximus slap løs blandt vingehattene, ville de slå ned på os for alvor, og så – ville muren blive erobret! Pikterne brød jeg mig aldrig om, men i de år lærte jeg noget at kende til vingehattenes styrke. De forøgede deres styrke hver dag, men jeg kunne ikke forøge mine mænds tal. Maximus havde fejet Britannien tom bag ved os, og jeg var til mode, som om jeg stod med en rådden stok i hånden foran et nedbrudt gærde og skulle drive tyre tilbage.

Sådan, mine venner, levede vi på muren og ventede – ventede – ventede på de mænd, som Maximus aldrig sendte.

Kort tid efter skrev han, at han rustede en hær mod Theodosius. Han skrev – og Pertinax læste med over min

skulder, da brevet nåede os: 'Sig til din fader, at min skæbne byder mig at styre tre muldyr eller blive sønderrevet af dem. Jeg håber i løbet af et år at blive færdig med Theodosius, søn af Theodosius, og det én gang for alle. Så skal du få Britannien at herske over og Pertinax Gallien, om han lyster. I denne tid ønsker jeg inderligt, at I var hos mig for at sætte skik på mine lejetropper. Jeg beder jer, tro ikke på noget rygte om, at jeg er syg. Jeg har en lille skavank i min gamle krop, som jeg vil helbrede ved et hurtigt ridt til Rom.'

Pertinax sagde: 'Det er ude med Maximus. Han skriver som en mand uden håb, jeg, der selv er en mand uden håb, kan se det. Hvad tilføjer han her nederst på rullen? 'Sig Pertinax, at jeg har truffet hans afdøde onkel, duumviren i Divio, og at han har aflagt ganske pålideligt regnskab for mig over alle moderens penge. Jeg har sendt hende med en sømmelig eskorte, for hun er moder til en helt, til Nicæa, hvor vejrliget er varmt."

'Det er et bevis på, at jeg har ret,' sagde Pertinax. 'Fra Nicæa er der ad søvejen ikke langt til Rom. En kvinde, som boede der, kunne i ufredstider gå om bord på et skib og flygte til Rom. Ja, Maximus forudser sin død og opfylder sine løfter et for et. Men jeg er glad ved, at han fandt min onkel.'

'Du har mørke tanker i dag?' spurgte jeg.

'Jeg har sande tanker. Guderne begynder at blive trætte af det spil, vi har spillet imod dem. Theodosius vil tilintetgøre Maximus. Det er forbi!'

'Vil du skrive det til ham?' sagde jeg.

'Se, hvad jeg vil skrive,' svarede han og greb pennen og skrev et brev så frydefuldt som dagens lys, så kærligt som en kvindes og fuldt af munter spøg. Selv jeg, der læste over hans skulder,

hvad han skrev, følte mig trøstet ved det – indtil jeg så hans ansigt!

'Og nu,' sagde han, idet han forseglede det, 'er vi to døde mænd, min broder. Lad os gå til templet.'

Vi bad en stund til Mithras, som vi mange gange før havde bedt. Derefter levede vi dag for dag blandt onde rygter, indtil det atter blev vinter.

Det hændte sig en morgen, at vi red ned til østkysten, og der fandt vi på stranden en lyshåret mand, halvt frosset ihjel og bundet fast til nogle brækkede planker. Da vi drejede ham om, så vi af hans bæltespænde, at han var en goter af en af de østlige legioner. Pludselig slog han øjnene op og råbte højt: 'Han er død! Jeg havde brevene med mig, men vingehattene løb skibet i sænk.' Og med disse ord døde han mellem hænderne på os.

Vi spurgte ikke om, hvem det var, der var død. Vi vidste det! Vi fløj af sted gennem den fygende sne til Hunno, da vi tænkte, at Allo muligvis var der. Vi fandt ham allerede ved vore stalde, og han læste i vore ansigter, hvad vi havde hørt.

'Det skete i et telt ved stranden,' stammede han. 'Han blev halshugget af Theodosius. Han sendte jer et brev, som han havde skrevet, mens han ventede på at blive dræbt. Vingehattene mødte skibet og erobrede det. Nyheden spreder sig over lyngheden som en brand. Bebrejd mig ikke noget! Jeg kan ikke længere holde mine unge mænd tilbage.'

'Gid vi kunne sige det samme om vore mænd,' sagde Pertinax og lo. 'Men de kan, guderne være lovet, ikke løbe deres vej.'

'Hvad vil I gøre?' sagde Allo. 'Jeg bringer jer den befaling – det bud – fra vingehattene, at I skal slutte jer til dem med eders folk og marchere sydpå for at plyndre Britannien.'

'Det gør mig ondt,' svarede Pertinax, 'men vi er netop posteret her for at hindre den slags.'

'Hvis jeg bringer et sådant svar tilbage, slår de mig ihjel,' sagde Allo. 'Jeg har altid lovet vingehattene, at I ville gøre opstand, når Maximus faldt. Jeg – jeg troede ikke, at han kunne falde.'

'Ak, min stakkels barbar!' sagde Pertinax stadig leende. 'Nå ja, du har solgt os for mange gode ponyer til, at vi skulle jage dig tilbage til dine venner. Vi vil gøre dig til fange, skønt du kommer som sendebud.'

'Ja, det vil være det bedste,' sagde Allo og rakte ham en grime. Vi bandt ham lempeligt, for han var en gammel mand.

'Måske vingehattene snart vil komme for at lede efter dig; det vil give os mere tid. Der ser man, hvor indgroet den vane at søge at vinde tid kan blive hos et menneske!' sagde Pertinax, idet han knyttede rebet.

'Nej,' sagde jeg, 'tid kan hjælpe os. Hvis Maximus skrev et brev til os, mens han var fange, må Theodosius have sendt skibet, som bragte det. Kan han sende skibe, kan han også sende mænd.'

'Hvad skulle det gavne os?' sagde Pertinax. 'Vi tjener Maximus, ikke Theodosius. Selv om det ved et gudernes vidunder skete, at Theodosius dernede i syden sendte folk og reddede muren, kunne vi ikke vente mere end den død, Maximus døde.'

'Det er vor gerning at forsvare muren; lige meget hvilken kejser der dør eller sender os i døden,' sagde jeg.

'De ord var din broder filosoffen værdige,' sagde Pertinax. 'Jeg for mit vedkommende er en mand uden håb, så jeg siger ikke

højtidelige dumheder. Slå nu alarm på muren!'

Vi lod besætningen træde under våben fra den ene ende af muren til den anden; vi sagde til officererne, at der gik rygter om Maximus' død, hvad der måske ville få vingehattene til at angribe os, men selv om rygterne talte sandt, var vi sikre på, at Theodosius for Britanniens skyld ville sende os hjælp. Derfor måtte vi holde stand … Mine venner, det er det sælsomste af alt at se, hvordan menneskene optager dårlige nyheder! Jævnligt bliver de, som hidtil var de stærkeste, de svageste, mens de svageste ligesom strækker hånden op og stjæler styrke fra guderne. Sådan gik det med os. Dog havde min Pertinax i de svundne år ved sin spøg og sin ridderlighed og sin ihærdighed indgydt vore fåtallige skarer mod og disciplin – i højere grad end jeg ville have troet det muligt. Selv vor libyske kohorte – den af tredje legion – stod ranke i deres udstoppede pansere og klynkede ikke.

Tre dage efter kom syv af vingehattenes høvdinge og ældste. Blandt dem var den høje, unge mand, Amal, som jeg havde mødt på stranden, og han smilede, da han så mit halsbånd. Vi tog vel imod dem, for de var sendebud. Vi viste dem Allo, i live men bundet. De troede, at vi havde dræbt ham, og jeg så, at det ikke ville have bedrøvet dem, om vi havde gjort det. Allo så det også, og det ærgrede ham. Så åbnede vi forhandlingerne i vort kvarter i Hunno.

De sagde, at Rom stod for fald, og at vi måtte slutte os til dem. De tilbød mig at styre hele Sydbritannien, efter at de først havde hævet en tribut der.

Jeg svarede:

'Vær lidt tålmodige. Denne mur lader sig ikke udstykke som bytte. Giv mig et bevis for, at min hærfører er død.'

'Nej,' sagde en af de ældste, 'bevis du os, at han lever.'

Og en anden tilføjede listigt:

'Hvad vil du give os for at læse hans sidste ord for dig?'

'Vi er ikke handelsmænd, som købslår.' udbrød Amal. 'Desuden skylder jeg denne mand livet. Han skal få det bevis, han forlanger.'

Han tilkastede mig et brev – fra Maximus; jeg kendte seglet godt nok.

'Dette tog vi fra det skib, som vi borede i sænk,' råbte han. 'Jeg kan ikke læse, men jeg kender i det mindste ét tegn, som overbeviser mig.'

Han viste mig en mørk plet på rullens yderside, og med tungt hjerte forstod jeg, at det var den kække Maximus' blod.

'Læs!' sagde Amal. 'Læs og lad os så høre, hvis tjenere I er!'

Pertinax løb det igennem og sagde ganske stille:

'Jeg skal læse det hele. Hør efter, barbarer!'

Og så læste han det brev, som jeg siden altid har båret nærmest ved mit hjerte."

Parnesius fremtog fra sit bryst et sammenlagt og plettet stykke pergament og begyndte med dæmpet stemme:

"Til Parnesius og Pertinax, de ikke uværdige befalingsmænd på muren, fra Maximus, fordum kejser af Gallien og Britannien, nu fange, som venter sin død, i Theodosius' lejr ved havet – hilsen og farvel!'

'Det er nok,' sagde unge Amal. 'Der har I beviset! Nu må I slutte jer til os.'

Pertinax så længe og tavst på ham, indtil den lyshårede unge mand rødmede som en pige. Så læste Pertinax:

'Jeg har med glæde gjort megen fortræd i mit liv mod dem, som har ønsket fortræd over mig, men hvis jeg nogensinde har gjort jer to nogen fortræd, angrer jeg det og beder jer om tilgivelse. De tre muldyr, som jeg søgte at styre, har sønderrevet mig, som din fader forudsagde. De dragne sværd venter ved teltets dør for at give mig den død, jeg gav Gratian. Derfor sender jeg, eders hærfører og eders kejser, jer en fri og hæderlig afsked fra min tjeneste, som I trådte ind i, ikke for at vinde penge eller embedsposter, men, som det gør mit hjerte varmt at tro, fordi I elskede mig!'

'Ved solens lys,' afbrød Amal, 'denne mand var i visse måder en mand! Kan hænde, vi har taget fejl af hans tjenere!'

Og Pertinax læste videre:

'I gav mig den frist, som jeg forlangte. Har jeg ikke kunnet udnytte den, så beklag jer ikke over det. Vi har spillet et såre herligt spil mod guderne, men de bruger forfalskede terninger, og jeg må bøde for det. Husk på: Jeg har været; men Rom *er*; og Rom vil vedblive at være. Sig Pertinax, at hans moder er i sikkerhed i Nicæa, og at hendes formue er betroet præfekten i Antipolis. Hils din fader og din moder, hvis venskab var et stort gode for mig. Giv også mine små piktere og vingehattene sådanne hilsener, som deres tykke hoveder kan forstå. Det havde været min mening netop i dag at sende jer tre legioner, hvis alt var gået vel. Glem mig ikke. Vi har arbejdet i fællesskab. Farvel! Farvel! Farvel!'

Se, det var min kejsers sidste brev."

Børnene hørte pergamentet knitre, idet Parnesius gemte det igen.

"'Jeg tog fejl,' sagde Amal. 'En sådan mands tjenere vil ikke sælge noget, undtagen over den dragne klinge. Det er jeg glad ved.'

Han rakte mig sin hånd.

'Men Maximus har givet jer jeres afsked,' sagde en af høvdingene. 'Sikkert er det, at I har jeres frihed til at tjene – eller herske over – hvem I lyster. Slut jer til os – jeg siger ikke: følg os, men: slut jer til os!'

'Vi takker eder,' svarede Pertinax. 'Men Maximus byder os give jer sådanne hilsener, som – ja, undskyld mig, men jeg bruger hans egne ord – jeres tykke hoveder kan forstå.'

Han pegede gennem døren ud på fodstykket af en spændt blide.

'Vi forstår dig,' sagde en høvding. 'Hvis vi vil have muren, må vi betale en pris for den?'

'Det gør mig ondt at måtte sige det,' svarede Pertinax og lo, 'men det er netop det, I må,' og så skænkede han for dem af vor bedste vin fra syden.

De drak og tørrede i tavshed deres gule skæg, indtil de rejste sig for at gå.

Da strakte Amal sig (for de var barbarer) og sagde: 'Vi er et fornøjeligt selskab; jeg gad vide, hvad ravnene og hajerne ville gøre med nogle af os, inden denne sne smelter.'

'Tænk hellere på, hvad Theodosius vil sende,' svarede jeg; og skønt de lo, så jeg, at dette mit skud på lykke og fromme gjorde sin virkning.

Kun gamle Allo tøvede en stund.

'I ser,' sagde han, nikkende og blinkende, 'jeg er ikke mere end deres hund. Når jeg har vist deres mænd de hemmelige genveje over vore sumpe, vil de sparke til mig som til en hund.'

'Så ville jeg i dit sted ikke have hastværk med at vise dem de veje,' sagde Pertinax, 'førend jeg var sikker på, at Rom ikke kunne redde muren.'

'Mener du det? Ve mig!' sagde den gamle mand. 'Jeg har kun ønsket fred for mit folk.'

Og så traskede han af sted gennem sneen bagefter de høje vingehatte.

På denne måde kom krigen altså over os, langsomt og dag for dag, hvad der er meget slemt for vankelmodige tropper. Til at begynde med kom vingehattene strygende ind fra havet, som de før havde gjort, og vi tog imod dem ligesom tidligere – med bliderne; men det blev de trætte af. Alligevel varede det længe, førend de turde vove sig i land på deres korte ben, og jeg tror, at da det endelig gjaldt om at røbe stammens hemmeligheder, blev de små piktere bange eller skammede sig ved at vise dem alle stierne over heden. Det hørte jeg i alt fald af en fangen pikter. De var lige så meget vore spioner som vore fjender, for vingehattene underkuede dem og tog deres vinterforråd fra dem. Å, de tåbelige små mennesker!

Så begyndte vingehattene at trænge os tilbage fra begge ender af muren. Jeg sendte løbere mod syd for at høre, hvad nyt man vidste i Britannien, men ulvene var meget frække den vinter imellem de forladte vagtposter, som tropperne en gang havde holdt besatte, og ingen kom tilbage. Vi havde også besvær med at skaffe foder til ponyerne langs muren. Jeg havde ti og Pertinax lige så mange. Vi levede og sov i sadlen, mens vi red

mod øst og vest, og når vore ponyer blev udslidte, spiste vi dem. Folkene i byen gjorde os også bryderier, indtil vi samlede dem alle på én standplads bag ved Hunno. Vi nedbrød muren på begge sider af byen for at opføre en slags borg. Vore mænd sloges bedst i tætsluttet slagorden.

Da den anden måned var omme, var vi så dybt inde i krigen, som man kan være det i en snedrive eller i en drøm. Jeg tror vi sloges i søvne. I det mindste ved jeg, at jeg er gået op på muren og kommet ned igen uden at mindes, hvad der er sket i mellemtiden, skønt jeg var øm i halsen af at kommandere, og jeg kunne se, at mit sværd var blevet brugt.

Vingehattene sloges som ulve – alle i en flok. Hvor de havde lidt det største mandefald, der stormede de hidsigst løs. Dette var drøjt for forsvarerne, men det afholdt dem fra at storme videre og ned i Britannien.

I de dage opskrev Pertinax og jeg på kalken i den tilmurede port ud mod Valentia navnene på tårnene og dagene, da de blev erobrede, ét for ét. Vi ønskede at holde regnskab med det.

Og kampen? Kampen var altid hedest til højre og venstre for den store statue af Roma Dea, tæt ved Rutilianus' bolig. Ved solens lys, den gamle, tykke mand, som vi slet ikke havde taget noget hensyn til, blev ung igen ved trompeternes lyd! Jeg mindes, at han kaldte sit sværd et orakel. 'Lad os rådspørge oraklet,' plejede han at sige, og så lagde han fæstet til sit øre og rystede på hovedet med betænksom mine. 'Endnu denne dag er det forundt Rutilianus at leve,' sagde han, og så samlede han sin kappe om sig og pustede og stønnede og huggede djærvt fra sig. Å, der var lystighed nok på muren til at erstatte os føden!

Vi holdt ud i to måneder og sytten dage – og stadig blev vi fra tre sider klemt sammen på et mindre og mindre rum. Allo sendte os flere gange bud om, at hjælpen var nær. Vi troede det ikke, men det opmuntrede vore folk.

Enden på det hele kom, ikke under fryderåb, men ligesom alt det øvrige – som i en drøm. Vingehattene lod os pludselig have fred en nat og den følgende dag, og det er for længe for udmattede mænd. I begyndelsen sov vi let, for vi ventede at blive vækket, men derefter sov vi som sten, hver mand, hvor han lå. Gid I aldrig må trænge til en sådan søvn! Da jeg vågnede, var vore tårne fulde af fremmede, væbnede mænd, som betragtede os, mens vi lå og snorkede. Jeg vækkede Pertinax, og vi sprang begge op.

'Hvad for noget?' sagde en ung mand i en blank rustning. 'Vil I kæmpe mod Theodosius? Se en gang!'

Mod nord så vi ud over den røde sne. Der var ingen vingehatte. Mod syd så vi ud over den hvide sne, og der så vi ørnene af to mandstærke legioner, som havde slået lejr. Mod øst og vest så vi flammer og kamp, men omkring Hunno var alting stille.

'Vær ikke længere bekymrede,' sagde den unge mand. 'Roms arm er lang. Hvor er murens befalingsmænd?'

Vi sagde, at det var os.

'Men I er gamle og gråhårede,' udbrød han. 'Maximus sagde, at de var drenge.'

'Ja, det var sandt nok for nogle år siden,' svarede Pertinax. 'Hvilken skæbne er os bestemt, du kønne og velnærede dreng?'

'Jeg hedder Ambrosius og er en af kejserens sekretærer,' svarede han. 'Vis mig et vist brev, som Maximus skrev i et telt

ved Aquileja, så vil jeg måske tro jer.'

Jeg tog det frem fra mit bryst, og da han havde læst det, bøjede han sig for os og sagde:

'Eders skæbne ligger i eders egne hænder. Hvis I vælger at tage tjeneste under Theodosius, vil han give jer kommando over en legion. Hvis det passer jer bedre at drage til eders hjem, vil vi give jer en triumf.'

'Jeg vil helst have et bad, vin, mad, rageknive, sæber, olier og vellugtende vande,' sagde Pertinax og lo.

'Å, nu ser jeg, at du er en dreng,' sagde Ambrosius. 'Og du?' vedblev han og vendte sig til mig.

'Vi har intet imod Theodosius,' begyndte jeg, 'men i krig –'

'I krig er det ligesom i kærlighed,' sagde Pertinax. 'Man giver sit bedste én gang og kun til én, hvad enten denne ene er god eller slet. Og når man har givet det, er der ikke noget tilbage, som er værd at give eller modtage.'

'Det har du ret i,' sagde Ambrosius. 'Jeg var hos Maximus, den gang han skulle dø. Han forudsagde Theodosius, at I aldrig ville gå i hans tjeneste, og det gør mig oprigtigt talt ondt for min kejser.'

'Han har Rom til at trøste sig,' svarede Pertinax. 'Jeg beder dig, vis os den venlighed at lade os drage til vore hjem og få denne lugt ud af vore næsebor.'

Ikke des mindre gav de os en triumf!"

"Den var vel fortjent," sagde Puk og kastede nogle blade ned i mergelgravens stille vand. De mørke, blanke ringe bredte sig, og børnene blev halvvejs svimle af at se på dem.

"Å, der er så mange ting, jeg gerne ville have at vide," sagde Dan. "Hvad blev der af gamle Allo? Kom vingehattene

nogensinde igen? Og hvad gjorde Amal?"

"Og hvad blev der af den tykke gamle hærfører med de fem kokke?" sagde Una. "Og hvad sagde din moder, da du kom hjem? ..."

"Hun sagde, at I sidder alt for længe her ved denne gamle mergelgrav, så mange som klokken allerede er," lød gamle Hobdens stemme bagved dem. "Hys!" hviskede han.

Han stod ganske stille, for ikke tyve skridt fra dem sad en pragtfuld hanræv på sin hale og så på børnene, som om den var en gammel ven af dem.

"Å, Mikkel Ræv, Mikkel Ræv!" sagde Hobden sagte. "Hvis jeg vidste alt det, som du har i dit hoved, så vidste jeg noget, der var værd at vide. Dan og Una, kom nu, så går vi hen og lukker for mit lille hønsehus."

Tegne-Hal

En regnfuld eftermiddag jog Dan og Una over til Lille-Mølle for at lege sørøvere. Hvis man ikke er bange for rotter på loftsbjælkerne og havreavner i skoene, så er møllens kvistkammer, med sine lemme i gulvet og indskrifter på bjælkerne om oversvømmelser og kærester, et herligt opholdssted. Det får sit lys gennem et firkantet vindue, der kaldes "Ande-vinduet" og vender ud mod Lille Lindegård og det sted, hvor Jack Cade blev dræbt.

Da de var kommet op ad kvistkammertrappen (de kaldte den for "den stormast høj" efter visen om sir Andrew Barton, og Dan "klatred så kraftigt deri", som der står i visen) så de en mand sidde i Ande-vinduets karm. Han var iført en blommefarvet vams og stramme blommefarvede hoser, og han var travlt optaget af at tegne i en bog med rødt snit.

"Sæt jer ned! Sæt jer ned!" råbte Puk fra en loftsbjælke over deres hoveder. "Her kan I se, hvad det er at være en skønhed! Sir Harry Dawe – Om forladelse, Hal – siger, at jeg har et aldeles storartet hoved til en tagrendetud."

Manden lo og lettede på sin mørke fløjlsbaret for børnene; hans gråsprængte hår strittede til vejrs i en vilter hanekam. Han var gammel – mindst fyrre – men hans øjne var unge, med små pudsige rynker rundt om. Ved hans brede bælte hang en broderet lædertaske, som så interessant ud.

"Må vi se?" sagde Una og kom nærmere.

"Vær så god – vær så god!" svarede han, mens han satte sig til rette i vindueskarmen og igen gav sig til at arbejde med en

sølvstift. Puk sad så stille, som om grinet på hans brede fjæs var stivnet for evigt, mens de betragtede de rappe, sikre fingre, der aftegnede det. Lidt efter tog manden en rørpen op af sin taske og gav sig til at skære den til med en lille udskåren elfenbenskniv, der forestillede en fisk.

"Pas på fingrene! Det blad er farligt skarpt. Jeg har selv smedet det af det bedste krydsbuestål fra Nederlandene. Og jeg har også selv skåret denne fisk. Når dens rygfinne føres tilbage til dens hale – sådan – så sluger den bladet, ligesom hvalfisken slugte fatter Jonas ... Ja, det er mit blækhus. Jeg har selv lavet de fire sølvhelgener omkring det. Tryk på Barnabas' hoved. Så lukker det sig op, og så –"

Han dyppede pennen, som han havde skåret til, og begyndte med varsom men kæk hånd at indtegne hovedlinjerne af Puks kantede ansigt, som sølvstiften kun havde fremstillet i svage omrids.

Børnene stod med åbne munde, for det så ligefrem ud, som om ansigtet sprang frem på papiret.

Mens han arbejdede og regnen trommede på tagstenene, talte han hele tiden – snart tydeligt, snart mumlende, snart afbrød han sig selv for at rynke panden eller smile ad sit arbejde. Han fortalte dem, at han var født på Lille Lindegård, og at hans fader plejede at banke ham, fordi han altid tegnede i stedet for at bestille noget, indtil en gammel præst, der hed pater Roger og malede brogede initialer i rige folks bøger, overtalte forældrene til at lade ham tage drengen til sig som en slags malerlærling. Så tog han med pater Roger til Oxford, hvor han måtte vaske tallerkener og bære kapper og sko for studenterne i et kollegium, der hed Merton-kollegiet.

"Var du ikke led og ked af det?" sagde Dan efter en hel mængde andre spørgsmål.

"Jeg skænkede det aldrig en tanke. Det halve Oxford var i færd med at bygge nye kollegier eller forskønne de gamle, og de havde indkaldt de dueligste kunstnere i hele kristenheden – folk, der var konger i deres fag og hædrede af virkelige konger. Jeg lærte dem at kende. Jeg arbejdede for dem: det var mig nok. Intet under –"

Han standsede og lo.

"At du blev en stor mand, Hal," sagde Puk.

"Det sagde de, Puk. Selv Bramante sagde det."

"Hvorfor? Hvad gjorde du da?" spurgte Dan.

Kunstneren så på ham med et ejendommeligt blik.

"Jeg lavede ting i sten og deslige hist og her rundt om i England. Ting, som du ikke kender noget til. For at holde os til det, der ligger nærmest, jeg ombyggede vor lille St. Barnabas' kirke. Det kostede mig større ulejlighed og bekymring end noget andet, jeg har taget mig for i mit liv. Men det var en nyttig lektie at lære."

"Hum," sagde Dan. "Vi lærte vore lektier i formiddags."

"Jeg skal ikke plage dig med dem, unge mand," sagde Hal, mens Puk brølede af latter. "Men det er underligt at tænke sig, at denne lille kirke blev ombygget, fik nyt tag og mange prydelser, takket være nogle gudfrygtige jernværksejere fra Sussex, en ung sømand fra Bristow, et stolt æsel, som folk kaldte Tegne-Hal, fordi han, som I ser, altid tegnede og ridsede, og" – tilføjede han langsomt – "og en skotsk sørøver."

"Sørøver?" sagde Dan og vred sig som en fisk på krogen.

"Netop den samme Andrew Barton, som I for lidt siden sang om ude på trappen."

Han dyppede igen sin pen i blækhuset og holdt vejret, mens han trak en flot streg, som om han havde glemt alt andet.

"Jamen sørøvere bygger da ikke kirker, gør de vel?" sagde Dan. "Eller gør de det virkelig?"

"De hjælper mægtigt til," lo Hal. "Og du har altså lært dine lektier i formiddags, min lærde unge ven."

"Jamen lektier og sørøvere kommer ikke hinanden ved," sagde Una. "Det var bare den dumme gamle historie om Bruce og hans edderkop. Hvorfor hjalp sir Andrew Barton dig?"

"Jeg tvivler meget på, at han selv vidste af det," sagde Hal med et skælmsk blink i øjet. "Puk, hvordan i alverden skal jeg bære mig ad med at fortælle disse uskyldige børn, hvad syndefuld stolthed fører til?"

"Å, det kender vi så godt alt sammen," sagde Una kæphøj. "Hvis man er for storsnudet – jeg mener overmodig – så får man naturligvis på gummerne."

Hal tænkte sig om et øjeblik med løftet pen, og Puk sagde nogle lange ord.

"Hoho! Ja, det var netop tilfældet med mig," udbrød Hal. "Storsnudet, siger du – ja, visselig opførte jeg mig ikke godt, jeg var stolt af – af sådan noget som portaler – en portal i Lincoln for eksempel – stolt af at føle Torrigianos arm på min skulder, stolt af, at jeg blev slået til ridder, da jeg havde udskåret den forgyldte galionsfigur til *Herskeren* – vor konges skib. Men pater Roger, som sad i Merton-biblioteket, han glemte mig ikke. Netop som jeg stod på toppunktet af min stolthed, da jeg og ingen anden skulle have bygget den portal i Lincoln, strakte han

en frygtelig tommelfinger ud imod mig og pålagde mig at gå tilbage til mine lergrave i Sussex og på egen bekostning ombygge min egen kirke, hvor vi Dawe'r i seks slægtled er blevet begravet. 'Bort med dig, søn af min kunst!' sagde han. 'Kæmp med Djævelen i dit hjem, før du kalder dig en mand og en kunstner.' Og jeg bøjede mig for hans vilje og gik ... Hvad mener du om dette her, Puk?" Han var færdig med sin skitse og svang den for Puks øjne.

"Det er mig! Det er mig op ad dage," sagde Puk og smiskede som et menneske foran et spejl. "Nej se! Regnen er hørt op! Jeg kan ikke fordrage at sidde inde i godt vejr."

"Hurra! Fyraften!" råbte Hal og sprang op. "Hvem vil med til min Lille Lindegård? Der kan vi snakke sammen."

De skyndte sig ned ad trappen og drejede forbi de dryppende piletræer ved den solblinkende mølledam.

"Vorherre bevares," sagde Hal og stirrede på humlehaven, hvor knopperne var lige ved at springe ud. "Hvad, er det vinranker? Nej det er ikke, og bønner ikke heller, for de snor sig den modsatte vej."

Han fik hurtigt bogen frem og gav sig til at tegne.

"Humle. Det er noget nyt, der er kommet siden din tid," sagde Puk. "Det er en plante, hvis tørrede blomster giver øllet smag. Man siger, at

Humle, kalkuner, øl, kætteri
kom til England på samme ti'."

"Kætteri kender jeg. Humle ser jeg her – Gud være priset for disse rankers skønhed! Hvad er kalkuner for noget?"

Børnene lo. De kendte Lindegårds kalkuner, og så snart de nåede Lindegårds frugthave oppe på bakken, kom hele flokken

ganske rigtigt stormende løs på dem.

Frem kom Hals bog, og det straks.

"Hallo! Hallo!" udbrød han. "Her har vi stolthed i pragtfulde fjer! Her har vi harmfuld foragt og kødelig pomp og pragt! Hvad kalder I *dem*?"

"Kalkuner! Kalkuner!" råbte børnene, mens den gamle hane rasede og pludrede ad Hals blommefarvede hoser.

"Jeg takker eders magnificents!" sagde han. "Jeg har fået tegninger af to gode nye ting i dag."

Og dermed tog han baretten af for den pludrende fugl.

Så gik de over græsmarken hen mod den høj, hvor Lille Lindegård ligger. Den gamle bygning med sine røde mursten skinnede næsten som en blodrubin i eftermiddagsskæret. Duerne hakkede på kalken i skorstenene; bierne, som havde holdt til der, lige så længe huset havde stået, fyldte den varme augustluft med deres summen; og duften fra buxbomtræet udenfor mælkestuens vindue blandede sig med lugten af muldjord efter regn, frisk brød og en kildrende brænderøg.

Gårdmandens kone kom til døren med sit barn på armen, skyggede med hånden over øjenbrynene for solen, bøjede sig for at plukke en rosmarinkvist og gik ned i frugthaven. Den gamle puddel i sin tønde gøede et par gange for at vise, at den passede på det mennesketomme hus. Puk åbnede havelågen.

"Kan det undre jer, at jeg elsker dette sted?" hviskede Hal. "Hvad kan bymennesker kende til huse – eller til land?"

De satte sig på rad på den gamle, forhakkede egetræs bænk i Lindegårds have, hvorfra man har udsigt tværs over Møllebækkens dal til de bregnebegroede huler og kløfter ved smedjen bag ved Hobdens hus. Den gamle mand stod og

huggede brænde ved bikuberne i sin have. Der gik et helt sekund, efter at hans økse var faldet, inden lyden af slaget nåede deres dovne øren.

"Ak ja!" sagde Hal. "Jeg mindes den gang, da nedre smedje lå der, hvor den gamle fyr nu står – mester John Collins' støberi. Mangen en nat har hans store svanshammer rystet mig i min seng her. *Bummelum! Bummelum!* Når det var østenvind, kunne jeg høre mester Tom Collins' smedje i Stockens svare hans broders: *Bumvup! Bumvup!* Og midt imellem faldt sir John Pelhams forhammere i Brightling ind og sagde som et par skoledrenge: *Hic-hæc-hoc, hic-hæc-hoc,* lige til jeg faldt i søvn. Ja, dalen var lige så fuld af smedjer og hammerværker som en lund af kukkere i maj måned. Alt det gror der nu græs over!"

"Hvad lavede de?" spurgte Dan.

"Kanoner til kongens skibe – og til andre folks. Væsentligt slanger og kartover. Når kanonerne var støbt, kom kongens officerer herned og tog vore plovokser for at slæbe dem ned til kysten. Se en gang! Her skal I se en af de ypperste af havets helte!"

Han bladede i sin bog og viste dem hovedet af en ung mand. Underneden stod skrevet: "Sebastianus."

"Han kom herned med en befaling fra kongen til mester John Collins om at udlevere ham tyve slanger (det var nogle ondskabsfulde små kanoner) til at udruste hans skibe til et opdagelsestogt. Jeg tegnede dette billede af ham, mens han sad ved vor arne og fortalte moder om de nye lande, som han ville finde på den anden side af jordkloden. Og han fandt dem også! Her skal I se en næse, som kunne kløve ukendte have! Cabot var

hans navn – en ung fyr fra Bristol – halvt udlænding. Jeg holdt meget af ham. Han hjalp mig med mit kirkebyggeri."

"Jeg troede, det var sir Andrew Barton," sagde Dan.

"Vist så, men fundamentet kommer før taget," svarede Hal. "Sebastian hjalp mig først. Jeg var kommet herned ikke for at tjene Gud, som det sømmer sig en kunstner, men for at vise mine kendinge, hvor stor en kunstner jeg var. De var ligeglade; og det fortjente jeg også; min kunst og min storhed var ikke et kløftet halmstrå værd. Hvem pokker havde bedt mig, sagde de, om at pille ved gamle St. Barnabas? Forfalden havde kirken været lige siden den sorte døds tider, og forfalden skulle den blive ved at være, og jeg kunne gå hen og hænge mig i mine nye stilladstove! Fornemme og simple folk, høje og lave – Hayes, Fowles, Fanners, Collinses – alle var de imod mig. Kun sir John Pelham deroppe i Brightling bad mig være ved frisk mod og holde ud. Men hvor kunne jeg det? Når jeg bad mester Collins om at låne mig sit spand okser til at slæbe bjælker, så var okserne sendt til Lewes efter kalk. Når han lovede mig et sæt jernkramper eller ankere til taget, så fik jeg dem aldrig, eller også var de fulde af sprækker og revner. Og sådan var det med alting. Intet blev sagt, men heller intet blev gjort, undtagen jeg selv stod hos, og så blev det gjort galt. Jeg tænkte næsten, at hele egnen var forhekset."

"Det var den virkelig også," sagde Puk, som sad med knæene trukket op under hagen. "Havde du aldrig mistanke til nogen?"

"Ikke førend Sebastian kom for at hente sine kanoner og John Collins begyndte på de samme hundekunster overfor ham, som han havde brugt med mit jernarbejde. Uge ud og uge ind viste det sig, at to tredjedele af slangerne havde fået støbefejl og ikke

duede til andet end til at smeltes om, efter hvad de sagde. Så rystede John Collins på hovedet og svor på, at han ikke kunne udlevere kanoner til kongens tjeneste, når de ikke var aldeles fejlfri. Alle helgene! Hvor Sebastian rasede! *Jeg* ved det, for vi sad på denne bænk og udøste vore sorger for hinanden.

Da Sebastian havde tilbragt seks ærgerlige uger på Lindegård og fået akkurat seks slanger, sendte Dirk Brenzett, skipper på sluppen *Svanen*, mig den besked, at den stenblok, som han skulle hente til mig fra Frankrig til vor nye døbefont, havde han måttet hive over bord for at lette sit skib, da Andrew Barton havde jaget ham helt op til Rye havn."

"Aha! Sørøveren!" sagde Dan.

"Ja netop. Og mens jeg endnu stod og rev mig i håret over denne jobspost, kom Ticehurst Will, min bedste mursvend, hen til mig, rystende over hele kroppen, og svor på, at Fanden med horn og hale og lænke var styrtet løs på ham fra kirketårnet, så at folkene ikke ville arbejde der længere. Derfor gav jeg dem lov til at forlade fundamentet, som vi var i færd med at forstærke, og gik over i Klokkekroen for at få mig et bæger øl. Der sagde mester John Collins: 'Du må naturligvis følge dit eget hoved, min unge ven; men var jeg i dit sted, ville jeg lade mig advare af tegnet, der var givet mig, og lade gamle Barnabas' kirke i fred!' Og så rystede de alle sammen på deres syndige hoveder og var enige med ham. De var mindre bange for Fanden end for mig – som jeg senere forstod.

Da jeg kom tilbage til Lindegård med mine lystelige nyheder, fandt jeg Sebastian i færd med at hvidte loftbjælkerne i køkkenet for moder. Han holdt af hende som en søn.

'Op med hovedet, kammerat,' sagde han. 'Gud er, hvor han altid har været. Men du og jeg er tilfældigvis et par store æsler. Vi er blevet taget ved næsen, Hal, og det er en skam for mig som sømand, at jeg ikke har gættet det for længe siden! Du må ikke røre ved dit klokketårn, fordi Fanden er løs i det; og jeg kan ikke få mine slanger, fordi John Collins ikke kan støbe dem fejlfrie. Imens holder Andrew Barton det gående ud for Rye havn. Og hvorfor? For at få fat i netop de slanger, som stakkels Cabot kan kigge langt efter; jeg tør vædde min andel af de nye lande på, at merbemeldte slanger for øjeblikket ligger gemte i St. Barnabas' kirketårn. Det er klart som den irske kyst ved middagstide!'

'Det ville de sikkert aldrig vove,' sagde jeg. 'Og desuden, at sælge kanoner til kongens fjender er det sorteste forræderi – medfører straf på liv og gods.'

'Det medfører en sikker og stor profit. For den trodser folk hvilken galge det skal være. Jeg har selv været handelsmand,' sagde han. 'Vi må se at hamle op med dem for Bristols æres skyld.'

Så satte han sig ned på kalkvandsspanden og gav sig til at udklække en plan. Vi lod os forlyde med, at vi ville ride til London næste tirsdag, og tog omstændelig afsked med vore venner – navnlig med mester John Collins. Men ved Wadhurst skove gjorde vi omkring, red tilbage over de sumpede enge, skjulte vore heste i et pilekrat, hvor det faste jordsmon begynder, og da natten faldt på, listede vi os på tæerne op ad bakken til Barnabas' kirke. Det var tæt tåge, men af og til skinnede månen igennem.

Ikke så snart havde jeg låset tårndøren efter os, førend Sebastian faldt på næsen i mørket, lige så lang han var.

'Så for pokker!' udbrød han. 'Løft benene godt og føl dig for, Hal. Jeg har før prøvet, hvad det vil sige at snuble over kanoner.'

Jeg famlede mig frem, og én for én – der var bælgmørkt i tårnet – talte jeg de slanke løb af tyve slanger, der lå på et lag ærtehalm. Ikke spor af forsøg på at skjule dem var der gjort!

'Der er to halvkartover i denne ende,' sagde Sebastian og bankede på metal. 'De er naturligvis til Andrew Bartons underdæk. Den ærlige – ærlige John Collins! Så dette er hans pakhus, hans arsenal, hans rustkammer! Kan du nu se, hvorfor din snusen og spejden har manet Fanden i Sussex? Du har hindret John i hans retmæssige handel i flere måneder!'

Og han blev liggende, hvor han var faldet, for at le ud.

Et koldt tårn er nu ingen hyggelig arne ved midnatstid. Derfor listede vi os op ad trapperne til klokkeloftet, og der snublede Sebastian over en kohud med horn og hale.

'Aha! Din djævel har glemt sin vams! Klæder den mig godt, Hal?'

Han tog den på og gav sig til at danse i de månelyse strimer fra vinduerne – forfærdelig djævelsk så han ud. Så satte han sig på trappen og daskede med sin hale på et bræt, og han så meget uhyggeligere ud bagfra end forfra, og en natugle kom flyvende og skreg ved synet af hans horn.

'Hvis du vil holde Fanden ude, så luk døren,' hviskede han. 'Det siger ordsproget, men det er ikke sandt, Hal, for jeg kan høre tårndøren blive åbnet.'

'Jeg låsede den efter os. Hvem pokker har en anden nøgle?" sagde jeg.

'Hele menigheden, at dømme efter fodtrinene.' svarede han og kiggede ned i mørket. 'Stille! Stille, Hal! Hør, hvor de

grynter! Det er flere af mine slanger, tør jeg vædde på. En – to – tre – fire kommer de slæbende med! Min tro, Andrew ruster sig, som var han admiral! Fire og tyve slanger i alt!"

Som om det havde været et ekko, hørte vi John Collins' stemme – den lød ganske hult:

'Fire og tyve slanger og to halvkartover. Det er det hele til sir Andrew Barton."

'Høflighed koster ingenting,' hviskede Sebastian. 'Skal jeg lade min dolk falde ned i hovedet på ham?"

'På torsdag kører de over til Rye med uldvognene, gemt under uldballerne. Dirk Brenzett tager imod dem ved Udimore, som sædvanligt,' sagde John.

'Vorherre bevares! Sikken en indarbejdet, tilvant trafik det er!' sagde Sebastian. 'Jeg tør vædde på, at vi er de to eneste pattebørn i hele landsbyen, som ikke har vor retmæssige andel i forretningen.'

Der var en hel snes mennesker dernede, og de sludrede som hele Robertsbridge marked. Vi talte dem ved hjælp af stemmerne. Nu skingrede mester John Collins:

'Kanonerne til den franske karrake må vi have liggende her i næste måned. Will, hvornår kommer jeres unge fæhoved' (det var mig, skal jeg sige jer!) 'tilbage fra London?'

'Det er lige meget,' hørte jeg Ticehurst Will svare. 'Læg dem bare, hvor du har lyst, mester Collins. Vi er alle sammen alt for bange for Fanden til at turde vove os ind i tårnet nu.'

Og den lange slubbert lo.

'Ja, det er nemt nok for dig at mane Fanden, Will,' sagde en anden – Ralph Hobden fra smedjen.

'A-a-men!' brølede Sebastian, og før jeg kunne standse ham, sprang han ned ad trappen – forfærdelig djævelsk så han ud – og hylede i vilden sky. Han fik næppe tid til at lange den nærmeste en lussing, førend de stak af. Alle helgene, hvor de løb! Vi hørte dem dundre på Klokkekroens dør, og så stak vi også af.

'Hvad nu?' sagde Sebastian og rullede sin kohale sammen, mens han hoppede over tjørnebuskene. 'Jeg har slået ærlige Johns ansigt i smadder.'

'Lad os ride over til sir John Pelham,' sagde jeg. 'Han er den eneste, der altid har stået mig bi.'

Vi red over til Brightling forbi sir Johns skovhuse, hvor skovfogederne var nær ved at skyde på os, fordi de troede, at vi var krybskytter, og vi fik sir John banket op og sat på dommersædet, og da vi havde fortalt ham vor historie og vist ham kohuden, som Sebastian endnu bar snoet om livet, lo han, så tårerne trillede ham ned ad kinderne.

'Ja ja!' sagde han. 'Jeg skal sørge for, at der sker jer ret, endnu før dagen gryr. Hvordan lyder jeres klage? Mester Collins er en gammel ven af mig.'

'Da er han så vist ikke min,' udbrød jeg. 'Når jeg tænker på, hvordan han og konsorter har narret og skuffet og bedraget mig gang efter gang med den kirke –'

Og jeg var nær ved at kvæles ved tanken.

'Ja, men nu ser du. at de havde den behov til andet brug,' sagde han blidt.

'De havde også mine slanger behov,' sagde Sebastian. 'Jeg ville nu have været halvvejs over Atlanterhavet, hvis mine kanoner

havde været færdige. Men dem har eders gamle ven solgt til en skotsk sørøver.'

'Har du beviser for det?' sagde sir John og strøg sit skæg.

'Det er ikke en time siden, at jeg slog mine skinneben i stykker på dem, og jeg hørte John give ordre til, hvor de skulle bringes hen,' sagde Sebastian.

'Ord! Ikke andet end ord,' sagde sir John. 'Mester Collins er selv i sine bedste øjeblikke noget af en løgnhals.'

Han spillede sin rolle så gravitetisk, at jeg et øjeblik troede, at han også havde en finger med i denne hemmelige trafik, og at der ikke gaves en hæderlig jernværksejer i Sussex.

'Men i al sund fornufts navn!' sagde Sebastian og slog i bordet med sin kohale, 'hvis er da de kanoner?'

'Dine, det er jo soleklart,' svarede sir John. 'Du kommer hertil med en ordre fra kongen på dem, og mester Collins støber dem i sit støberi. Hvis han får lyst til at lade dem bære op fra nedre smedje og anbringe dem i kirketårnet, ja så er de jo så meget nærmere ved landevejen, og du bliver skånet for en dags arbejde med at slæbe dem. Sikke kvalm at gøre over en handling fuld af den rene næstekærlighed, unge mand!'

'Jeg er bange for, at jeg har lønnet ham såre slet,' sagde Sebastian og så på sine knoer. 'Men nu halvkartoverne? Jeg kunne godt bruge dem, men *dem* står der ikke noget om i kongens ordre.'

'Venlighed – lutter elskværdig venlighed,' svarede sir John. 'Der er ikke tvivl om, at John i sin iver for kongens tjeneste og sin kærlighed til dig har lagt disse to kartover til som gave. Det er så klart som denne gryende dag, din stokfisk!'

'Det er det også,' sagde Sebastian. 'Å, sir John, sir John, hvorfor er I aldrig gået til søs? I går til spilde på landjorden.'

Og han så på ham med stor kærlighed.

'Jeg gør mit bedste i min livsstilling.' Sir John strøg igen sit skæg og vedblev med sin dybe, rungende dommerstemme: 'Men Vorherre bevares! Mens I to unge fyre er ude på nogle midnatlige gale streger, som jeg ikke nærmere vil undersøge, og løber om og gør spektakler på kipperne, overrasker I mester Collins i hans' – han tænkte sig et øjeblik om – 'i hans gode gerninger, som han gør i smug. I overrasker ham, siger jeg, og det er grusomt.'

'Det er sandt, sir John. Bare I havde set ham løbe!' sagde Sebastian.

'Så rider I over hals og hoved til mig med en fortælling om sørøvere og uldvogne og kohuder, som, skønt den har vakt munterhed hos mig som menneske, krænker min sunde fornuft som øvrighedsperson. Derfor vil jeg ledsage jer tilbage til tårnet og måske tage nogle få af mine folk og en tre-fire vogne med, og jeg vil indestå dig for, at mester John Collins unødet vil give dig dine kanoner og dine halvkartover, mester Sebastian.' Her slog han over i sin rette stemme: 'Jeg har for længe siden advaret den gamle rævepels og hans naboer og sagt, at det ville gå galt med deres smughandeler og lumskerier; men vi kan ikke hænge det halve Sussex for en smule udsmugling af kanoner. Er I tilfredse med det, unge mennesker?'

'Jeg ville begå et hvilket som helst forræderi for to halvkartover,' sagde Sebastian og gned sig i hænderne.

'Du har i virkeligheden netop ladet dig bestikke med dem til at lukke øjnene i for groft højforræderi og halsløs gerning,'

sagde sir John. 'Derfor til hest og lad os få fat i kanonerne.'"

"Men det var jo da virkelig hele tiden mester Collins' mening, at sir Andrew Barton skulle have kanonerne, ikke sandt?" sagde Dan.

"Utvivlsomt var det det," svarede Hal. "Men han fik dem ikke. Vi stormede ind i landsbyen i daggryets røde skær, sir John til hest, i let rustning og med vajende standart; bag ham tredive kraftige karle fra Brightling, fem mand høj i geled; bag dem fire uldvogne, og bag dem igen fire trompetere til at blæse triumf over spøgen – de blæste *Vor konge drog til Normandie*. Da vi gjorde holdt og gav os til at trille kanonerne ud af tårnet, så det rungede, lignede det aldeles pater Rogers billede af den franske belejring i dronningens messebog."

"Og hvad gjorde vi – jeg mener, hvad gjorde folkene i vor landsby?" spurgte Dan.

"Å! De tog sig storartet i det – storartet," råbte Hal. "Skønt de havde narret mig, var jeg alligevel stolt af dem. De kom ud af deres huse, så på den lille hær, som om det havde været en postrytter, og gik hver til sit uden at lukke munden op. Ikke et tegn! Ikke et ord! De ville hellere være kreperet end at lade Brightling triumfere over os. Selv den skurk Ticehurst Will, som kom ud fra Klokkekroen, hvor han havde drukket sit morgenøl, løb næsten lige bus på sir Johns hest.

'Pas på, mosjø Fanden!' råbte sir John og tog sin hest op med tøjlen.

'Hvad?' sagde Will. 'Er det markedsdag? Og alle studene fra Brightling kommer hertil?'

Jeg eftergav ham hans dragt prygl for de ord – den frække slubbert!

Men John Collins var mesteren for dem alle! Han kom tilfældigvis hen ad gaden (med et bind om kinden, som Sebastian havde ramt), netop som vi trillede den første halvkartove gennem kirkegårdsporten.

'Jeg er bange for, den er jer lovlig tung,' sagde han. 'Hvis du vil betale for det, kan du godt få mine trækokser til leje. Den ligger ikke godt på en uldvogn.'

Det var den eneste gang, jeg nogensinde så Sebastian aldeles forbløffet. Han åbnede og lukkede munden, akkurat ligesom en fisk.

'Ja, tag mig det ikke ilde op,' sagde mester John. 'Du har jo fået den temmelig billigt. Så jeg tænkte, du måske ville unde mig en skilling, hvis jeg hjalp dig at skaffe den væk.'

Å, han spillede sin rolle mesterligt! Det hed sig, at den morgens stykke arbejde kostede vor ven John to hundrede pund, men alligevel gjorde han ikke så meget som blinke, ikke en gang da han så alle kanonerne jolle af sted ad Lewes til."

"Hverken den gang eller senere?" spurgte Puk.

"Én eneste gang. Det var, efter at han havde givet St. Barnabas' kirke dens nye klokkespil. (Å, der var ikke den ting, som Collinses eller Hayes eller Fowles eller Fanners ikke ville gøre for kirken nu bagefter! 'Forlang, hvad du vil, så skal du få det!' var deres omkvæd.) Vi havde ringet med det for første gang, og han stod oppe i tårnet sammen med sorte Nick Fowle, som skænkede os skærmen om krucifikset. Den gamle fyr pillede ved klokkerebet med den ene hånd og kløede sig på halsen med den anden. Jeg vil hellere have, at det reb skal trække i kneblen der end i min hals,' sagde han. Det var det hele! Han var en ægte Sussex'er, og de er nogle snilde fyre!"

"Og hvad skete der så senere?" spurgte Una.

"Jeg drog bort igen," sagde Hal langsomt. "Jeg havde fået en lektion for min stolthed. Men folk siger, at jeg efterlod St. Barnabas som en perle – en komplet perle! Ak ja, ak ja! Det blev gjort for og iblandt mine nærmeste, og – pater Roger havde ret – jeg har aldrig senere kendt mage til bryderier eller mage til triumf. Men sådan er nu en gang tingenes natur. Min kære – kære hjemstavnsegn."

Han lod hovedet synke ned på brystet.

"Der er jeres fader nede ved smedjen. Hvad mon det er, han snakker med gamle Hobden om?" sagde Puk og åbnede sin hånd med tre blade i.

Dan så over mod Hobdens hus.

"Å, det ved jeg godt. Det er den gamle eg, som ligger tværs over bækken. Fader vil altid have den væk."

I den stille dal kunne de høre gamle Hobdens dybe stemme.

"De kan naturligvis få det, som De vil have det," sagde han. "Men det er dens rødder, som holder bredden sammen. Hvis vi graver den ud, så styrter hele bredden ned, og til næste forår vil bækken løbe en anden vej. Men De kan naturligvis få det, som De vil have det. Fruen hun sætter nu så megen pris på de bregner, der gror på stammen."

"Nå ja, jeg skal tænke nærmere over det," sagde fader.

Una lo en lille kluklatter.

"Hvad for en djævel er der i *det* kirketårn?" sagde Hal og lo dovent. "Han dér er en Hobden efter stemmen at dømme."

"Å, det er bare, at egen er den almindelige bro for kaniner mellem markerne og vor eng. Den er det bedste sted på hele ejendommen til at stille fælder på, siger Hobden. Han har to

der for øjeblikket," svarede Una. "*Han* skal nok sørge for, at den ikke bliver taget bort!"

"Å, Sussex! Ja, de Sussex'ere er nogle snilde fyre," brummede Hal; og i næste øjeblik kaldte deres faders stemme over mod Lille Lindegård og hævede fortryllelsen i det samme, som uret på lille St. Barnabas' kirke slog fem.

Dymchurch Flytning

Netop ved tusmørketid begyndte en mild septemberregn at falde over humleplukkerne. Mødrene trillede de fjederløse barnevogne ud af haverne; kasser blev sat til side og regnskabsbøger gjort op. De unge par slentrede hjemad, to om hver paraply, og de ugifte mænd gik bagefter dem og lo. Dan og Una, som havde deltaget i plukningen efter endt lektielæsning, traskede af sted for at stege kartofler i humlekøllen, hvor gamle Hobden boede hele måneden sammen med sin køter Blåøjede Bess og tørrede humlen.

Som sædvanlig satte de sig til rette på den med humlesække belagte køje foran ilden, og da Hobden trak skodden op, stirrede de som sædvanlig på det glødende kullag, der sendte sin hede op gennem den gammeldags rundbygnings mørke skakt. Langsomt huggede han et par friske kulbrokker i stykker og anbragte dem med fingre, der ikke var bange for at brænde sig en smule, netop der, hvor de kunne gavne mest; langsomt rakte han ud bag ved sig, indtil Dan hældte kartoflerne i hans jernhårde skovl af en hånd; omhyggeligt ordnede han dem omkring ilden og blev så stående et øjeblik, kulsort imod skæret. Idet han lukkede skodden, blev der helt mørkt i køllen, skønt det endnu var højlys dag, og han tændte lyset i lygten. Børnene holdt af alt dette, fordi de kendte det så godt.

Bi-drengen, Hobdens søn, som ikke er ganske rigtig i hovedet, skønt han kan gøre, hvad det skal være, med bier, smuttede ind så stille som en skygge. De opdagede det først, da Bess' stumphale gav sig til at logre.

En kraftig stemme begyndte at synge udenfor i støvregnen:

Gamle mutter Finpåstrå,
som sidste år sov hen,
hun hørte, det var humlehøst,
og leved op igen.

"Der er ikke skabt to mennesker med sådan et brøl!" udbrød gamle Hobden og vendte sig om.

Hun sagde: Den gang jeg var ung
og køn og plukked humle,
da kom de unge karle og –

En mand viste sig i døren.

"Ja, det hedder sig jo, at humleplukningen kan trække de allerdødeste til sig, og nu tror jeg også, at det er sandt. Er det virkelig dig, Tom? Tom Beslagsmed!"

Hobden sænkede sin lygte.

"Det var du pokkers længe om at hitte ud af, Ralph!"

Den fremmede trådte ind – han var hele tre tommer højere end Hobden, en gråskægget, vejrbidt kæmpe med klare blå øjne. De gav hinanden hånden, og børnene kunne høre de hårde håndflader skure mod hinanden.

"Du har da ikke mistet dine håndkræfter," sagde Hobden. "Er det tredive eller fyrre år siden, at du slog mit hoved i smadder på Peasmarsh marked?"

"Ikke mere end tredive, og hvad hovedet angår, har vi nok heller ikke noget at lade hinanden høre. Du gjorde gengæld med en humlestang. Hvordan mon vi egentlig kom hjem den nat? Svømmede vi?"

"På samme måde som fasanen kom i Gubbs' pose – med en smule held og en hel del hekseri."

Gamle Hobden lo dybt nede i brystet.

"Nå, du har nok ikke glemt, hvordan man skal begå sig i skovene. Gør du endnu forretninger i *denne* retning?"

Og den fremmede lod, som om han skævede henad et bøsseløb.

Hobden svarede med en hurtig håndbevægelse, som om han stak en kaninfælde fast i jorden:

"Nej. *Dette her* er alt, hvad jeg kan overkomme nu. Når man bliver gammel, må man lade sig nøje med, hvad man kan. Men hvad har du taget dig til i alle disse år?"

Å, jeg har væ't i Plymouth og jeg har væ't i Dover,
og jeg har væ't så noget nær den hele verden over,

svarede manden lystigt. "Jeg skulle tro, at jeg kender lige så meget til gamle England som de fleste."

Han vendte sig til børnene og blinkede dristigt ad dem.

"Så har du formodentlig fået en god portion løgne at høre. Jeg har én gang været så langt som i Wiltshire, og der blev jeg blodigt snydt med et par gartnerhandsker," sagde Hobden.

"Røverhistorier kan man høre allevegne. Du har ellers holdt dig temmelig meget til din hjemstavn, Ralph."

"Man kan ikke omplante et gammelt træ, uden at det går ud," lo Hobden. "Og jeg har ikke mere lyst til at dø, end du lader til at have til at hjælpe mig med min humle i aften."

Den høje mand lænede sig til rundbygningens murstensvæg og slog ud med armene.

"Du kan jo leje mig!" var alt, hvad han sagde, og så fulgtes de leende ad ovenpå.

Børnene hørte deres skovle skrabe på klædet, hvor den gule humle ligger og tørres over ilden, og hele køllen fyldtes af den søde, søvndyssende lugt, da humlen blev vendt.

"Hvem er det?" hviskede Una til Bi-drengen.

"Kender ham lige så lidt som I – hvis *I* ikke kender ham," svarede han og smilede.

Stemmerne oppe på tørreloftet snakkede og lo i munden på hinanden, og de tunge fodtrin gik frem og tilbage. Lidt efter sænkede en humlesæk sig gennem stuvehullet deroppe og blev bred og tyk, efterhånden som de skovlede den fuld. Der lød et bump, da de pressede den løse humle fast sammen.

"Forsigtigt!" hørte de Hobden råbe. "Du sprænger den, hvis du kiler sådan på. Du er lige så voldsom som Gleasons tyr, Tom. Kom nu med ned til ilden. Nu er det i orden."

De kom ned, og mens Hobden åbnede skodden for at se, om kartoflerne var færdige, sagde Tom Beslagsmed til børnene:

"Drys dygtigt med salt på dem. Deraf kan I se, hvad for en slags mand *jeg* er."

Igen blinkede han ad dem, og igen lo Bi-drengen, og Una stirrede på Dan.

"*Jeg* ved, hvad for en slags mand du er," brummede gamle Hobden, mens han famlede efter kartoflerne rundt om ilden.

"Gør du det?" vedblev Tom bag hans ryg. "Somme af os kan ikke tåle hestesko eller kirkeklokker eller rindende vand; og mens vi taler om rindende vand" – han vendte sig om til Hobden, der krøb baglæns ud af rundbygningen – "kan du huske den store oversvømmelse i Robertsbridge, da møllerens karl druknede midt på gaden?"

"Ja, det kan du tro, jeg kan." Gamle Hobden satte sig på kulbunken ved ildstedets dør. "Jeg gik og gjorde kur til min tilkommende kone på marsken det år. Jeg var fragtkusk hos gamle Plum og havde ti shillings om ugen i løn. Min kone var fra marsken."

"Det er et ganske mærkværdigt sted – den Romney marsk," sagde tom beslagsmed. "Jeg har hørt sige, at verden deles i Europa, Asien, Afrika, Amerika, Australien og Romney marsk."

"Det mener marskboerne," svarede Hobden. "Jeg havde et svært mas med at få min kone til at tage derfra."

"Hvor var hun egentlig fra? Det kan jeg ikke huske, Ralph."

"Dymchurch," svarede Hobden med en kartoffel i hånden.

"Så var hun formodentlig født Pett – eller også Whitgift, hvad?"

"Whitgift." Hobden brækkede kartoflen over og gav sig til at spise den med den ejendommelige sirlighed, der findes hos folk, som spiser deres fleste måltider under åben himmel og i blæst. "Hun blev såmænd meget fornuftig, da hun havde boet en stund her i Weald-dalen, men i den første snes år eller to af vort ægteskab var hun så løjerlig, så det ingen grænser havde. Og hun havde et mærkværdigt tag på at omgås bier."

Han skar et lille stykke kartoffel af og kastede det ud ad døren.

"Hm! Jeg har hørt sige, at de Whitgifts kunne mere end deres fadervor," sagde beslagsmeden. "Hvordan havde det sig med hende i den henseende?"

"Hun var ganske og aldeles uskyldig i noget som helst hekseri," svarede Hobden. "Men hun kunne læse tegn og varsler i fuglenes flugt og stjerneskud og biernes sværmen og sådan

noget. Og hun plejede undertiden at ligge vågen – og lytte efter kalden, sagde hun."

"Det beviser ingenting," sagde tom. "Alle marskboerne har været smuglere fra evige tider af. Det må have ligget hende i blodet at ligge og lytte om natten."

"Naturligvis," svarede gamle Hobden med et smil. "Jeg kan huske den tid, da der blev drevet smugleri betydeligt nærmere herved, end marsken er. Men det var nu ikke det, min kone kerede sig om. Det var en bunke vås" – han sænkede stemmen – "om farisæere."

"Javel. Jeg har nok hørt, at marskboerne tror på dem."

Tom så stift på børnene, der sad ved siden af Bess og gjorde store øjne.

"Farisæere," udbrød Una. "Alfer? Nå, nu er jeg med!"

"Højfolk," sagde Bi-drengen og kastede det halve af sin kartoffel ud ad døren.

"Der kan du høre!" sagde Hobden og pegede på ham. "Min dreng, han har hendes øjne og hendes friluftssanser. Det var det, *hun* kaldte dem!"

"Og hvad mente du om det alt sammen?"

"Hmm," brummede Hobden. "Et menneske, der færdes så meget i mark og skov i mørke, som jeg har gjort, han går ikke af vejen for noget undtagen for skovfogeden."

"Men bortset fra det?" sagde Tom lokkende. "Jeg så dig for et øjeblik siden smide 'det gode stykke' ud ad døren. Tror du på dem eller – hvad gør du?"

"Der var et stort sort øje på den kantøffel," sagde Hobden fornærmet.

"Det kunne mit lille øje ikke se noget til. Det så ud, som om det var din mening at give den til – til dem, der måske havde brug for den. Men bortset fra det – tror du på dem eller – hvad gør du?"

"Jeg siger ikke noget, for jeg har ingenting hørt og jeg har ingenting set. Men hvis du ville påstå, at der færdes flere ting i skoven, når det er mørkt, end mennesker og hårvildt og fjervildt og fisk, så tror jeg ikke, jeg ville gå så vidt at sige, at det var løgn. Nå, nu er det din tur, Tom. Hvad mener *du*?"

"Det samme som du. Jeg siger ikke noget. Men jeg skal fortælle dig en historie, og så kan du mene om den, hvad du vil."

"Bunke vås," brummede Hobden, men stoppede dog sin pibe.

"Marskboerne kalder den Dymchurch Flytning," vedblev tom langsomt. "Måske du har hørt den før?"

"Min kone, hun har fortalt mig den snese af gange. Jeg skal ikke nægte, at jeg endte med at tro på den – sommetider."

Hobden gik over gulvet, mens han talte, og tændte sin pibe ved lygtens gule flamme. Tom blev siddende blandt kullene og støttede sin ene store albue på sit ene store knæ.

"Har du nogensinde været ude på marsken?" sagde han til Dan.

"Én gang, men kun i Rye," svarede Dan.

"Nå ja, det er kun lige i udkanten. På den anden side af Rye finder du kirketårne, som står ved siden af kirkerne, og kloge koner, som sidder udenfor deres døre, og et land, som ligger lavere end søen, og vildænder, som flokkes i grøfterne. Marsken er helt gennemfuret af grøfter og sluser og stigbord og kanaler. Man kan høre det pludre og skvulpe i dem både ved flod og ved ebbe, og så kan man høre søen dundre mod digerne både til

højre og til venstre. Du har nok set, hvor flad den er, marsken? Man skulle tro, at det var den letteste ting af verden at gå tværs over den fra den ene ende til den anden, ikke sandt? Ja, men grøfterne og kanalerne de gør, at vejene snor sig akkurat lige så indviklet som en hekseknude på en tråd. Så man bliver vendt og drejet helt omkring ved højlys dag."

"Det er, fordi de har drænet vandet ud i grøfterne," sagde Hobden. "Den gang jeg gjorde kur til min kone, var rørene grønne – ak ja! da var rørene grønne – og marskfogeden, han red op og ned lige så fri som tågen."

"Hvem var han?" spurgte Dan.

"Å, det var et navn, de gav marskfeberen og kolden. Han har klappet mig på skulderen et par gange, så jeg rystede over hele kroppen. Men nu da vandet er drænet væk, er feberen også forsvundet; og så har de lavet en vittighed om, at marskfogeden har brækket halsen i en grøft. En mageløs egn for bier og ænder er det for resten."

"Og et gammelt land," vedblev tom. "Kød og blod har levet der fra evig tid. Og når marskboerne tales indbyrdes ved, så siger de, at farisæerne fra evig tid har begunstiget marsken fremfor resten af gamle England. Og jeg tør vædde på, at marskboerne bør vide det. De har færdedes i mørke, fader og søn, i færd med at smugle så det ene og så det andet, lige så længe der har groet uld på fårerygge. De siger, at der altid har været adskillige farisæere at se på marsken. Så frække som kaniner var de. De dansede på de bare landeveje ved højlys dag; de glimtede med deres små grønne lys langs grøfterne og kom og gik ligesom ærlige smuglere. Ja, og mange gange har de om søndagen låset kirkedøren lige for næsen af både præst og degn."

"Å, det var, når smuglerne gemte deres kniplinger eller cognac i kirken, indtil de kunne få det ført væk fra marsken. Det sagde jeg også til min kone," indskød Hobden.

"Da tør jeg vædde på, at hun ikke troede det – ikke hvis hun var en ægte Whitgift. Et mærkværdigt godt sted for farisæere var marsken, efter alt hvad man hører om den, lige til dronning Elisabeths fader han kom med denne her reformation."

"Var det sådan en slags lov?" spurgte Hobden.

"Naturligvis. I gamle England sker der ingenting undtagen med lov og ret. Han fik sin lov vedtaget, og det hedder sig, at dronning Elisabeths fader han tog ganske skammeligt på vej mod sognekirkerne. Ligefrem vendte op og ned på jeg ved ikke hvor mange. Somme folk i England de holdt med ham; men somme de var af en anden mening, og det endte med, at de kom i totterne på hinanden og brændte hinanden i massevis, alt efter hvilket parti der for øjeblikket havde overtaget. Det skræmte farisæerne; for enighed imellem kød og blod er ligesom mad og drikke for dem, og ufordragelighed er som gift."

"Det er ligesådan med bier," sagde Bi-drengen. "Bier vil ikke blive ved et hus, hvor der er had."

"Det er rigtigt," sagde Tom. "Denne reformation skræmte farisæerne, ligesom kaniner bliver skræmt ved at se høstkarlen give sig i lag med den sidste hvede. Fra alle sider strømmede de sammen på marsken, og de sagde: 'Nu må vi se at komme herfra med det gode eller det onde, for det er ude med det muntre England, og vi bliver regnet til afguderne.'"

"Var de alle sammen af den mening?" spurgte Hobden.

"Allesammen på én nær, der hed Puk – hvis I har hørt om ham. Hvad ler du af?" vendte Tom sig til Dan. "Farisæernes bekymringer gik ikke Puk nær, for han havde altid holdt sig temmelig nær til menneskene. Han havde heller ikke i sinde at forlade gamle England – ikke på nogen måde; derfor blev han sendt ud for at bede kød og blod om hjælp. Men kød og blod tænker nu altid på deres egne sager, og Puks stemme kunne ikke trænge igennem til dem. De troede, at det var ekkoet af vandets skvulpen ude over marsken."

"Hvad var det da, som du – som al – farisæerne ønskede?" spurgte Una.

"En båd begribeligvis. Med deres små vinger kunne de lige så lidt flyve over Kanalen, som om de havde været trætte sommerfugle. En båd og et bådsmandskab ville de have til at sejle dem over til Frankrig, hvor folk endnu holdt fast ved den gamle tro. De kunne ikke tåle at høre de grusomme klokker i Canterbury ringe til tegn på, at flere stakkels mænd og kvinder skulle brændes, eller kongens stolte sendebud ride gennem landet og befale, at helgenbillederne skulle rives ned. Ikke på nogen måde kunne de tåle det. Men heller ikke kunne de få deres båd og bådsmandskab til at drage bort med uden ved tilladelse og gode ønsker fra kød og blods side; og kød og blod havde kun øjne og øren for sine egne sager, alt imens marsken opfyldtes mere og mere af farisæere fra hele England, som stræbte af al magt for at trænge igennem til kød og blod og fortælle dem deres hårde nød og trang ... Jeg ved ikke, om I nogensinde har hørt sige, at farisæere i en vis henseende er ligesom kyllinger?"

"Det plejede min kone også at sige," sagde Hobden og lagde sine brune arme over kors.

"Ja for det er de. Når man holder for mange kyllinger på et sted, så er det, ligesom om jorden blev udpint, og så går det galt og ens kyllinger dør. På samme måde, hvis der bliver maset alt for mange farisæere sammen på et sted – ja, *de* dør ikke, men kød og blod, som færdes iblandt dem, bliver tilbøjeligt til at sygne hen og udtæres. Farisæerne gør det ikke med vilje, og kød og blod ved ikke noget af det, men sådan forholder det sig – efter hvad jeg har hørt. Da nu farisæerne var sådan stuvet sammen og forskræmte og søgte at trænge igennem med deres bønner, kom de ganske naturligt til at forandre de tynde luftarter og væsker i kød og blod. Det lå over marsken som tordenvejr. Menneskene så deres kirkevinduer skinne af St. Elms-ild i mørke; de så deres kvæg bisse, uden at nogen skræmte det; deres får flokkes, uden at nogen drev dem sammen; deres heste skumme, uden at nogen red dem; de så mere end nogensinde de små, lave, grønne lys på grøftekanterne; de hørte mere end nogensinde de små fødder trippe rundt om husene; og nat og dag og dag og nat var det, som om en eller anden, der ikke rigtigt kunne finde ord for sine bekymringer, listede sig ind på dem og søgte at gøre sig forståelig. Ja, I kan tro, de svedte! Mand og kvinde, voksen og barn, ingen af dem havde nogen nytte af deres naturgaver i alle de uger, mens marsken sværmede af farisæere. Men de var kød og blod og først og fremmest marskboere. De sagde til sig selv, at disse kendetegn varslede ulykker for marsken. Eller at havet ville gå over Dymchurch dige og drukne dem, som det havde druknet gamle Winchelsea; eller at der var pest i vente. Sådan

spejdede de efter betydningen på havet eller i skyerne – langt borte og højt oppe. Det faldt dem aldrig ind at se sig for nær ved og i højde med deres knæ – hvor de alligevel ingenting kunne se.

Nu boede der i Dymchurch en fattig enke, og da hun hverken havde mand eller ejendom, havde hun des mere tid til at føle; og hun fik efterhånden følelsen af, at der udenfor hendes dørtrin fandtes en sorg større og tungere end nogen, hun nogensinde havde båret over det. Hun havde to sønner – den ene var blind fra fødslen, og den anden var blevet stum, efter at han en gang i sin barndom var faldet ned fra diget. De var voksne mænd, men kunne ingenting tjene, og hun arbejdede for dem, med at holde bier og svare på spørgsmål."

"Hvad for en slags spørgsmål?" spurgte Dan.

"Sådan nogle som, hvor tabte ting kunne findes igen, og hvad man skulle hænge om et skævrygget barns Hals, og hvordan det kunne blive godt igen mellem kærestefolk, der var blevet uenige. Hun følte den sorg, der lå over marsken, ligesom ål føler torden. Hun var en klog kone."

"Min kone var også gevaldig følsom for vejret," sagde Hobden. "Jeg har set hende børste gnister af sit hår i tordenvejr, som om de føg fra en ambolt. Men hun gav sig aldrig af med at svare på spørgsmål."

"Denne kone var, hvad man kalder en søgende, og de, der søger, de finder undertiden. En nat, mens hun lå i sin seng, hed og øm i kroppen, kom der en drøm og bankede på hendes vindue, og: 'Mo'er Whitgift,' sagde den, 'mo'er Whitgift!'

Først troede hun på grund af vingeslagene og den pibende lyd, at det var viber, men til sidst stod hun op og klædte sig på

og åbnede sin dør ud til marsken, og da følte hun sorgen og jammeren rundt om sig, stærk som feber og kolden, og hun råbte: 'Hvad er det? Å, hvad er det?'

Da lød det, som om frøerne i grøfterne kvækkede; da lød det, som om sivene i grøfterne raslede; og da drønede den store flodbølge langs diget, og hun kunne ikke høre rigtigt.

Tre gange råbte hun. Og tre gange døvede flodbølgen hende. Men hun afventede det rolige øjeblik imellem og råbte højt: 'Hvad er det for en sorg her på marsken, der nu i hele den sidste måned har lagt sig til sengs med mit hjerte og er stået op med mit legeme?'

Hun følte en lille hånd gribe fat i hendes kjolesøm, og hun bøjede sig ned mod den lille hånds drag."

Tom Beslagsmed bredte sin vældige næve ud foran ilden og smilede ad den.

"'Vil havet bryde ind over marsken?' spurgte hun. Hun var først og fremmest marskbo.

'Nej,' svarede den lille stemme. 'For den sags skyld kan du sove trygt.'

'Kommer der pest over marsken?' spurgte hun. Det var alle de onder, hun kendte.

'Nej. For den sags skyld kan du sove trygt,' svarede Puk.

Hun vendte sig om, halvvejs til sinds at gå ind igen, men de små stemmer jamrede sig så skingrende og sørgmodigt, at hun atter gjorde omkring og råbte: Når det ikke er en sorg for kød og blod, hvad kan jeg da gøre?'

Da råbte farisæerne til hende rundt omkring fra, at hun skulle skaffe dem en båd, for at de kunne sejle til Frankrig og aldrig mere komme tilbage.

'Der ligger en båd på diget,' sagde hun, 'men jeg kan ikke skyde den ned til søen og heller ikke sejle den, når den først er der.'

'Lån os dine sønner,' sagde alle farisæerne. 'Giv dem tilladelse og gode ønsker til at sejle den for os, moder – å, moder!'

'Den ene er stum og den anden er blind,' sagde hun. 'Men derfor er de mig kun endnu mere kære; og I vil sætte deres liv på spil på det store hav.'

Men stemmerne rundt om gik hende helt ind til hjertet; og der var også børnestemmer. Hun holdt ud, så længe hun kunne, men hun kunne ikke ret vel holde ud imod *dem*. Derfor sagde hun:

'Hvis I kan få mine sønner til at påtage sig dette arbejde for jer, skal jeg ikke hindre dem i det. Mere kan I ikke forlange af en moder.'

Hun så de små grønne lys danse og krydses, indtil hun blev helt svimmel; hun hørte de små fødder trampe i tusindvis; hun hørte de grusomme klokker i Canterbury ringe, og hun hørte den store flodbølge slå imod diget. Det var, mens farisæerne vævede en drøm, som skulle vække hendes to sønner, der lå og sov; og mens hun stod og bed sig i fingrene, så hun de to, hun havde født, komme ud og gå forbi hende uden at mæle et eneste ord. Hun fulgte efter under ynkelig gråd til den gamle båd på diget, og den tog de og slæbte den ned til søen.

Da de havde rejst masten og hejst sejlet, sagde den blinde søn: 'Moder, vi venter på din tilladelse og gode ønsker for at føre dem over.'"

Tom Beslagsmed kastede hovedet tilbage og lukkede øjnene halvt.

"Ak ja!" sagde han. "Hun var en prægtig og tapper kvinde, var mo'er Whitgift. Hun stod og snoede enderne af sit lange hår over sine fingre, og hun skjalv som en poppel, mens hun prøvede at tage sin beslutning. Farisæerne rundt om tyssede på deres grædende børn og ventede i dybeste tavshed. Hun var alt, hvad de havde at stole på. Uden hendes tilladelse og gode ønsker kunne de ikke drage bort; for hun var moderen. Og hun rystede som en bævreasp, mens hun prøvede at tage sin beslutning. Endelig tvang hun ordet frem over tænderne og sagde:

'Gå! Gå med min tilladelse og mine gode ønsker.'

Og da så jeg – og da, har jeg hørt sige, måtte hun stemme imod, akkurat som om hun vadede i stigende vand; for farisæerne strømmede forbi hende – ned over stranden til båden i utallige skarer – med deres koner og børn og ejendele, alle sammen opsatte på at slippe bort fra det grusomme gamle England. Sølv kunne man høre klirre, og små bylter blive smidt ned på bundbrædderne med et bump, og bundter af små sværd og skjolde rasle, og små fingre og tæer skrabe på bådens side for at komme om bord i den, da de to sønner skød den ud i søen. Den båd, den sank dybere og dybere, men alt, hvad enken kunne se i den, var hendes drenge, der bevægede sig, som om de belemredes af et eller andet, når de skulle have fat i tovene. Så hejsede de sejl og stod af sted, lige så dybt lastede som Rye smakke, ud i havtågen, og mo'er Whitgift, hun satte sig ned og gav sin sorg frit løb, lige indtil morgenen gryede."

"Jeg har aldrig hørt, at hun var *ganske* alene," sagde Hobden.

"Nej, nu husker jeg det. Han, der kaldtes Puk, blev hos hende, siges der. Men hun var alt for sørgmodig til at lytte til hans

løfter."

"Ja, hun skulle have stillet sine betingelser i forvejen! Det sagde jeg altid til min kone," udbrød Hobden.

"Nej. Hun lånte dem sine sønner af ren og skær kærlighed, for hun følte sorgen på marsken og var simpelt hen villig til at lindre den."

Tom lo sagte.

"Og det gjorde hun. Ja, det gjorde hun! Mænd med uro i blodet og piger, der ikke kunne finde ro, syge kvinder og grædende børn, alle sammen lige fra Hithe til Bulverhithe følte de den heldbringende forandring i de finere luftarter i samme øjeblik, som farisæerne flyttede. Over hele marsken kom folk ud, friske og blanke ligesom snegle efter regnvejr. Og imidlertid sad mo'er Whitgift på diget og sørgede. Hun kunne gerne have troet os – hun kunne gerne have stolet på, at hendes sønner ville komme tilbage! Men hun var grænseløst urolig, lige til deres båd kom igen tre dage efter."

"Og naturligvis var sønnerne begge to fuldstændigt helbredte?" sagde Una.

"Ne-ej. Det ville have været imod naturen. Hun fik dem tilbage, ligesom hun afsendte dem. Den blinde, han havde ikke set noget til noget som helst, og den stumme, han kunne naturligvis ikke sige noget om, hvad han havde set. Det var formodentlig netop af den grund, at farisæerne udvalgte dem til at færge sig over."

"Men hvad lovede du – hvad lovede Puk enken?" spurgte Dan.

"Ja, hvad var det nu, han lovede hende?" Tom lod, som om han tænkte sig om. "Var din kone ikke født Whitgift, Ralph? Har hun aldrig sagt dig det?"

"Hun fortalte mig en bunke vås, den gang han dér blev født." Hobden pegede på sin søn. "Der skulle altid være en af dem, som skulle kunne mere end sit fadervor."

"Mig! Det er mig!" sagde Bi-drengen så pludseligt, at de alle kom til at le.

"Nu har jeg det!" udbrød Tom og slog sig på knæet. "Puk lovede hende, at så længe Whitgift'ernes blod flød i menneskers årer, skulle der altid være en af hendes slægt, som – som ingen sorg skulle tynge på, ingen pige skulle sukke for, ingen nat kunne skræmme, ingen skræmsel kunne volde fortræd, ingen fortræd kunne få til at synde, og ingen kvinde kunne fordreje hovedet på."

"Nå, passer det måske ikke alt sammen på mig?" sagde Bi-drengen, der sad i den sølvklare firkant, som den store septembermåne dannede på gulvet, idet dens skin faldt ind gennem køllens dør.

"Det er de selvsamme ord, som hun sagde mig. Den gang vi først opdagede, at han ikke var som andre! Men jeg kan ikke begribe, hvorfra du kender dem," sagde Hobden.

"Å, der er mere under min hat end hår!" lo Tom og strakte sig. "Når jeg nu har fulgt denne unge herre og dame hjem, så skal vi to gøre os en glad aften som i gamle dage og snakke gammelt sammen – ikke sandt, Ralph? – Og hvor bor I så?" sagde han gravitetisk til Dan. "Og tror du, at din fader ville give mig et krus øl for at følge jer hjem, lille frøken?"

Dette kom de sådan til at le over, at de måtte løbe ud af huset. Tom løftede dem begge to op, satte en på hver af sine brede skuldre og traskede tværs over den bregnebegroede eng, hvor køerne i måneskinnet blæste mælkehvid damp ud imod dem.

"Å, Puk, Puk, jeg tænkte jo nok, at det var dig, straks da du begyndte at tale om saltet. Hvor kunne du dog gøre det?" udbrød Una og vuggede sig henrykt.

"Gøre hvilket?" spurgte han og krøb over stenten ved den kappede eg.

"Give dig ud for at være Tom Beslagsmed," svarede Dan, mens de bukkede sig for at gå fri af de to små asketræer, der voksede ved broen over bækken. Nu løb Tom næsten.

"Javel. Det er mit navn, mr. Dan," sagde han og skyndte sig over den tavse, dugblinkende plæne, hvor der sad en kanin under den store hvidtjørn ved kroketpladsen. "Og nu er I hjemme."

Han trådte ind i den gamle køkkengård og lod dem glide ned på jorden, netop som Ellen kom ud for at spørge, hvor de blev af.

"Jeg hjælper med nede i mr. Sprays humlekølle," sagde han til hende. "Nej, jeg er ikke fremmed her på egnen. Jeg kendte den, før Deres moder blev født; og – ja tak, jomfru, det er et tørt stykke arbejde at tørre humle."

Ellen gik ind for at hente et krus øl, og børnene gik også ind – igen troldgjorte af eg, ask og tjørn!

Skatten og loven

Det var nu den tredje uge i november, og skovene genlød af fasanjagtens skud. Men i denne bakkede, kløftede egn var der ingen, der jagede, undtagen landsbyens støvere, der jævnligt løb deres vej fra deres hundehuse og muntrede sig en dags tid. Dan og Una fandt et par af dem fare bjæffende rundt i køkkenhaven efter vaskekonens kat. De små bæster ville hellere end gerne med på en kaninjagt, og derfor tog børnene dem med sig langs alle engene ved bækken, ind i gården til Lille Lindegård, hvor den gamle so jog dem ud igen – og op til stenbruddet, hvor de jog en ræv op. Den satte kurs efter Farskov, og der skræmte de alle fasanerne op, som netop havde søgt ly efter en stor såt på den anden side af dalen. Så begyndte de grusomme bøsser igen at knalde, og børnene greb fat i støverne, for at de ikke skulle løbe på egen hånd og komme til fortræd.

"Jeg ville ikke være fasan – i november – for meget godt," pustede Dan, idet han greb Folly i nakken. "Hvorfor lo du på den ækle måde?"

"Jeg lo ikke," svarede Una og satte sig ned på Flora, den tykke hunhund. "Nej, se dog! De dumme fugle flyver tilbage til deres egne skove i stedet for til vore, hvor de ville være i sikkerhed."

"I sikkerhed indtil I fik lyst til at dræbe dem."

En gammel mand, så høj, at han næsten måtte kaldes en kæmpe, trådte frem bag kristtornbuskene ved Volaterræ. Børnene fo'r sammen, og hundene lagde sig som vagtelhunde. Han bar en sid kjortel af mørkt, tykt tøj, foret og kantet med

gulligt pelsværk, og han bukkede et dybt, ydmygt buk, som fik dem til at føle sig både stolte og skamfulde. Så så han vist på dem, og de stirrede på ham uden tvivl eller frygt.

"Er I ikke bange?" sagde han og lod hænderne løbe gennem sit pragtfulde grå skæg. "Er I ikke bange for, at de mænd dernede" – han gjorde en bevægelse med hovedet ned mod den uophørlige knalden af bøsser i de lavereliggende skove – "skal gøre jer fortræd?"

"Å – å," – Dan holdt meget af at være nøjagtig i sine udtalelser, især når han var undselig – "gamle Hobden – en ven af mig fortalte mig, at en af klapperne fik et lille hagl i forrige uge – blev ramt i benet, mener jeg. For tingen er, at mr. Meyer skyder altid på kaniner. Men han gav Waxy Garnett en tyver – en sovereign, mener jeg – og Waxy sagde til Hobden, at han gerne havde fundet sig i begge løbs ladning for de halve penge."

"Han forstår dig ikke," udbrød Una, som betragtede det blege, bekymrede ansigt. "Å, gid dog bare –"

Næppe havde hun sagt dette, før Puk kom brasende gennem kristtornbuskene og gav sig til at tale hastigt til manden i et fremmed sprog. Puk bar også en lang kappe – vejret var nemlig ved at slå om til frost – og den forandrede hans udseende aldeles.

"Nej, nej!" sagde han til sidst. "Du misforstod drengen. En fribonde kom en smule til skade på jagten, ved et rent og skært uheld."

"Jeg kender den slags uheld! Hvad gjorde hans herremand? Lo han og red ham over ende?" spurgte den gamle mand i en hånlig tone.

"Det var en mand af dit eget folk, som voldte uheldet, Kadmiel." Puks øjne spillede skadefro. "Så gav han fribonden en guldmønt, og dermed var den sag forbi."

"En jøde sårede en kristen til blods, og dermed var den sag forbi?" udbrød Kadmiel. "Umuligt! Hvornår blev han underkastet tortur?"

"Ingen kan blive straffet på frihed, gods eller liv, førend han er blevet dømt af sine ligemænd," påstod Puk. "I gamle England gælder samme lov for jøde og kristen – den lov, der blev undertegnet på Runnymede eng."

"Det er jo Magna Carta!" hviskede Dan. Det var en af de få historiske kendsgerninger, som han kunne huske. Kadmiel vendte sig mod ham så brat, at det susede i hans krydderduftende kjortel.

"Kender *du* til det, barn?" udbrød han og løftede forundret hænderne.

"Ja," svarede Dan bestemt:

> Magna Charta blev givet af kong Johan,
> men brudt af kong Henrik, den onde mand.

Og gamle Hobden siger, at hvis den lov ikke var, ville skovfogederne putte ham i kachotten i Lewes hele året rundt."

Igen oversatte Puk hans ord for Kadmiel i det fremmede sprog med den højtidelige klang, og til sidst gav Kadmiel sig til at le.

"Af de umyndiges mund lærer vi sandheden," sagde han. "Men sig mig nu – og kan du sige mig det, vil jeg ikke kalde dig et barn men en rabbi – *hvorfor* undertegnede kongen pergamentsrullen med den nye lov på Runnymede eng? For konge var han."

Dan skævede til sin søster. Nu var det hendes tur.

"Fordi han var nødt til det," sagde Una sagte. "Herremændene tvang ham til det."

"Nej," svarede Kadmiel og rystede på hovedet. "I kristne glemmer altid, at guld udretter mere end sværdet. Vor gode konge skrev under, fordi han ikke kunne få flere penge til låns hos os slemme jøder." Han krummede skuldrene, mens han talte. "En konge uden guld er en slange med brækket rygrad, og" – han trak næsen hånligt opad og øjenbrynene vredt nedad – "det er en god gerning at brække rygraden på en slange. Det var mit værk," udbrød han triumferende, vendt til Puk. "Jordånd, aflæg vidnesbyrd om, at det var *mit* værk!"

Han rettede sig i hele sin ranke højde, og hans ord gjaldede som trompetstød. Han havde en stemme, der skiftede klang, næsten som en opal skifter farve – snart var den dyb og tordnende, snart svag og jamrende, men altid tvang den en til at høre efter.

"Mange mennesker kan aflægge vidnesbyrd om det," svarede Puk. "Fortæl disse børn, hvordan det gik til. Husk vel på, mester, at de kender hverken tvivl eller frygt."

"Det læste jeg i deres ansigter, da vi mødtes," sagde Kadmiel. "Men de er da ganske bestemt oplært til at spytte på jøder?"

"Er de det?" spurgte Dan højligt interesseret. "Hvordan det?"

Puk trådte et skridt tilbage og lo.

"Kadmiel tænker på kong Johans tider," forklarede han. "Den gang blev folk af hans nation slet behandlet."

"Ja, det ved vi," svarede de, og – det var meget uhøfligt af dem, men de kunne ikke lade være – de stirrede stift på Kadmiels mund for at se, om han havde alle sine tænder i

behold. De kunne nemlig huske fra historietimerne, at kong Johan plejede at trække tænderne ud på jøderne for at tvinge dem til at låne ham penge.

Kadmiel forstod deres blik og smilede bittert.

"Nej. Jeres konge har aldrig trukket mine tænder ud; tværtimod, jeg tror snarere, at jeg trak hans ud. Hør nu efter! Jeg fødtes ikke blandt kristne, men blandt maurere – i Spanien – i en lille hvid by ved bjergenes fod. Ja, maurerne er grusomme, men deres lærde mænd vover dog i det mindste at tænke. Ved min fødsel blev det forudsagt om mig, at jeg skulle blive lovgiver for et folk med sælsom tale og vanskeligt sprog. Vi jøder venter altid, at fyrsten og lovgiveren skal komme. Hvorfor ikke? De af mit folk, som boede i byen (vi var meget få) så hen til mig som et barn, om hvem sligt var forudsagt – som den udvalgte blandt de udvalgte. Vi jøder drømmer så mange drømme. I ville aldrig ane det, når I ser os luske om blandt møddingerne i vor bydel; men når dagen er omme – dørene lukket, lysene tændt – *ja*, da bliver vi atter det udvalgte folk!"

Han gik frem og tilbage i skoven, mens han talte. Jagtbøssernes knalden lød uophørligt, og hundene klynkede svagt og lå fladt udstrakt på løvet.

"Jeg var prins. Ja! Tænk jer en lille prins, som aldrig havde hørt et ondt ord i sit eget hjem, blive overgivet til højrøstede, langskæggede rabbier, som ruskede ham i ørene og knipsede ham på næsen, blot for at han kunne lære – lære – lære at være konge, når hans tid kom. Hæ! Sådan en lille prins han var! Med det ene øje holdt han udkig efter maurerdrengene, som kastede sten, og det andet lod han flakke om i gaderne og spejde efter hans kongerige. Ja, og han lærte at græde sagte, når han blev

jaget op og ned ad de gader. Han lærte at gøre alt uden støj. Han legede under sin faders bord, når det store lys var tændt, og han lyttede, som børn lytter, til sin faders venners samtale, når de sad omkring bordet. De kom over bjergene fra alle verdens kanter, for prinsens fader var deres rådgiver. De kom fra landene hinsides Sala-ud-dins hære, fra Rom, fra Venedig, fra England. De listede sig ned ad vor gyde, de bankede stjålent på vor dør, de aflagde deres pjalter, de iførte sig deres klædebon, og de talte med min fader ved vinbægeret. Over hele verden bekæmpede hedningene hinanden. De bragte efterretninger om disse krige, og mens prinsen, jeg fortæller om, legede under bordet, hørte han disse tarveligt klædte mænd indbyrdes afgøre, hvordan og hvor længe konge turde drage sværd imod konge og folk rejse sig mod folk. Hvorfor ikke? Der kan ikke føres krig uden guld, og vi jøder ved, hvordan Jordens guld bevæger sig fra sted til sted alt efter årstiderne og afgrøderne og vindene, hvordan det kredser og bugter sig og stiger og synker som en flod – en vidunderlig, underjordisk flod. Hvorfra skulle de dumme konger vide det, mens de kæmper og plyndrer og dræber?"

Børnenes ansigter viste, at de slet intet kendte til det, mens de med opspilede øjne løb frem og tilbage ved siden af den gamle mand med de lange skridt. Han rykkede sin kjortel til rette over skuldrene, og en firkantet guldplade besat med ædelstene skinnede et øjeblik frem under pelsværket som en stjerne gennem snefog.

"Nå, lige meget," vedblev han. "Men I kan tro mig, prinsen, jeg taler om, så ikke én men mange gange krig og fred blive afgjort ved, at en jøde fra Bury og en jødinde fra Alexandria

spillede plat og krone om det i hans faders hus, når det store lys var tændt. Slig magt havde vi jøder blandt de vantro. Ak ja, den lille prins! Kan det undre jer, at han lærte hurtigt? Hvorfor ikke?"

Han mumlede noget hen for sig og vedblev:

"Mit håndværk var en læges. Da jeg havde lært det i Spanien, drog jeg til Østen for at finde mit kongerige. Hvorfor ikke? En jøde er lige så fri som en spurv – eller en hund. Han går, hvorhen han bliver jaget. I Østen fandt jeg bogsamlinger, hvor mænd vovede at tænke – lægeskoler, hvor de vovede at lære. Jeg var flittig i min gerning. Derfor fik jeg foretræde hos konger. Jeg har været broder til fyrster og fælle af tiggere, og jeg har vandret blandt de levende og de døde. Der var ingen fortjeneste ved det. Jeg fandt ikke mit kongerige. Da jeg derfor havde rejst i ti år og nået det yderste østlige hav, vendte jeg tilbage til min faders hus. Gud havde i en vidunderlig grad holdt sin hånd over mit folk. Ingen var blevet dræbt, ingen så meget som sårede, og kun nogle få hudflettet. Jeg blev atter søn i min faders hus. Atter tændtes det store lys; atter bankede de tarveligt påklædte mænd på vor dør i skumringen; og atter hørte jeg dem udveje fred og krig, som de udvejede guldet på bordet. Men jeg var ikke rig – ikke meget rig. Derfor sad jeg i skyggen, når de, der havde magt og kundskab og rigdom, taltes ved. Hvorfor ikke?

Men alle mine vandringer havde vist mig én ting, som var sikker og vis, og det er, at en konge uden penge er som et spyd uden od. Han kan ikke gøre synderlig fortræd. Derfor sagde jeg til Elias fra Bury, en stor mand blandt vort folk:

'Hvorfor låner vort folk da bestandig penge ud til kongerne, som undertrykker os?'

'Fordi,' svarede Elias, 'hvis vi nægter det, ophidser de deres folk imod os, og folkene er tifold grusommere end kongerne. Tvivler du, så følg med mig til Bury i England og lev, som jeg lever.'

Jeg så min moders ansigt over lysets flamme, og jeg sagde:

'Jeg følger med dig til Bury. Måske mit kongerige er at finde der.'

Altså sejlede jeg med Elias til mørket og grusomheden i Bury i England, hvor der ingen lærde mænd findes. Hvor kan en mand være klog, hvis han hader? I Bury førte jeg Elias' regnskaber for ham og så mænd dræbe jøder ved tårnet der. Nej – der var ingen, som lagde hånd på Elias. Han lånte kongen penge, og kongens nåde var over ham. En konge tager ikke livet, så længe der er guld at få. Denne konge – ja, det var kong Johan – undertrykte sit folk hårdeligt, fordi de ikke ville give ham penge. Alligevel var hans land et godt land. Hvis blot han havde undt det ro, kunne han have klippet det, som en kristen klipper sit skæg. Men selv den smule vidste han ikke, for Gud havde berøvet ham al evne til at forstå og havde sendt pestilens og hungersnød og fortvivlelse i mangfoldighed ud over folket. Derfor vendte hans folk sig imod os jøder, som er alle folks hunde. Hvorfor ikke? Til sidst gjorde herremændene og folket sammen opstand imod kongen på grund af hans grusomheder. Nej – nej – herremændene holdt ikke af folket, men de indså, at hvis kongen sønderlemmede og tilintetgjorde det lavere folk, ville han snart efter også tilintetgøre herremændene. Og derfor forenede de sig, som katte og svin forener sig for at dræbe en slange. Jeg førte regnskaberne, og jeg iagttog alt dette, for jeg mindedes forudsigelsen.

En stor forsamling af herremænd (de fleste af dem havde vi lånt penge) mødtes i Bury, og efter megen talen og tusind omsvøb skrev de der en pergamentsrulle fuld af nye love, som de ville påtvinge kongen. Hvis han svor at holde de love, ville de bevilge ham en smule penge. Det var kongens Gud – penge til at bortødsle. De viste os rullen med de nye love. Hvorfor ikke? Vi havde lånt dem penge. Vi kendte alle deres planer – vi jøder, som gøs bag vore døre i Bury."

Han slog pludselig ud med begge hænder.

"Vi søgte ikke at gøre os betalt *kun* med penge. Vi stræbte efter magt – magt – magt! Det er vor Gud i vort fangenskab. Magt til at bruge!

Jeg sagde til Elias:

'Disse nye love er gode. Lån ikke kongen flere penge; så længe han har penge, vil han lyve og slå folket ihjel.'

'Nej,' svarede Elias. 'Jeg kender dette folk. De er vanvittigt grusomme. Hellere én konge end tusind slagtere. Jeg har lånt herremændene en smule penge, for ellers ville de bruge tortur imod os, men de fleste, jeg har, vil jeg låne kongen. Han har lovet mig en stilling ved hoffet i hans nærhed, hvor min hustru og jeg kan være trygge.'

'Men hvis kongen bliver tvunget til at overholde disse nye love,' sagde jeg, 'vil landet få fred, og vor handel vil trives. Hvis vi låner ham penge, vil han slås igen.'

'Hvem har gjort dig til lovgiver i England?' sagde Elias. '*Jeg* kender dette folk. Lad hundene sønderrive hinanden! Jeg vil låne kongen ti tusind guldstykker, og så kan han slås med herremændene, så meget han lyster.'

'Der er ikke to tusind guldstykker i hele England i sommer,' sagde jeg, for jeg førte regnskaberne, og jeg vidste, hvordan Jordens guld flyttede sig fra sted til sted – den vidunderlige, underjordiske flod.

Så satte Elias skodderne for vinduerne, og med hænderne om sin mund fortalte han mig, at da han en gang handlede med kramvarer på et fransk skib, var han kommet til Pevensey borg."

"Oho!" sagde Dan. "Igen Pevensey!" og han så til Una, som nikkede og hoppede.

"Der splittede de hans pakke ad over hele den store hals gulv, og nogle unge riddere førte ham op i et værelse ovenpå og hejsede ham ned i en brønd i muren, hvor vandet steg og faldt med flod og ebbe. De kaldte ham Josef og kastede fakler ned på hans våde hoved. Hvorfor ikke?"

"Jamen," udbrød Dan, "vidste du ikke, at det naturligvis var –"

Puk hævede hånden for at standse ham, og Kadmiel fortsatte, uden en gang at lægge mærke til afbrydelsen:

"Da vandet faldt, troede han, at det var gamle rustninger, han stod på, men ved at føle sig for med tæerne, fremgravede han barre efter barre af blødt guld. En skat fra gamle dage, vundet ved udåd og gemt her, og de, der kendte hemmeligheden, faldet for sværdet. Jeg har hørt om sligt før."

"Det har vi med," hviskede Una. "Men den var aldeles ikke vundet ved udåd."

"Elias tog lidt af guldet med sig, og siden den tid plejede han tre gange om året at vende tilbage til Pevensey som bissekræmmer, og han solgte sine varer til latterlige priser og uden mindste fortjeneste, så at de gav ham lov til at blive natten over i det tomme værelse, og der gav han sig så til at lodde og

lede i brønden og stjæle nogle barrer. Den største del af guldet lå der imidlertid endnu, og ved at ruge så længe over det var han kommet til at betragte det som sin ejendom. Men da vi tænkte over, hvordan vi skulle få det op og bort, så vi ingen udvej. Dette skete, førend Herrens ord var kommet til mig. En muromgærdet borg med normannisk besætning, og midt i den en tyve alen dyb brønd, hvorfra vi hemmeligt skulle bortfjerne mange læs guld! Det var håbløst! Derfor græd Elias. Adah, hans hustru, græd også. Hun havde gjort sig håb om at få plads blandt dronningens kristne møer ved hove, når kongen havde givet dem den ansættelse ved hoffet, som han havde lovet. Hvorfor ikke? Hun var født i England – en afskyelig kvinde.

Hvad der for øjeblikket var værst for os, var, at Elias i sin store dårskab havde så at sige lovet kongen, at han ville forsyne ham med mere guld. Derfor stoppede kongen i sin lejr sine øren for herremændenes og folkets råb. Og følgen blev, at der hver dag dræbtes mennesker. Adah længtes sådan efter sin plads ved hove, at hun tryglede Elias om at fortælle kongen, hvor skatten lå, så at kongen kunne tage den med magt – og så ville de stole på hans taknemmelighed. Hvorfor ikke? Men dette afslog Elias at gøre, for han betragtede guldet som sin ejendom. De kom op at skændes og de græd ved deres nadver, og sent på aftenen kom en mand ved navn Langton – en præst, næsten en lærd mand – for at låne flere penge til herremændene. Elias og Adah gik til deres kammer."

Kadmiel lo hånligt i sit skæg. Skydningen på den anden side af dalen var ophørt og jagtselskabet på vej til sidste såt.

"Sådan blev det mig og ikke Elias," vedblev han roligt, "der kom til at forhandle med Langton om den fyrretyvende af de

nye love."

"Hvad gik den forhandling ud på?" sagde Puk hurtigt. "Den store håndfæstnings paragraf fyrre lyder: Til ingen vil vi sælge, afslå eller nægte ret og retfærdighed."

"Det er rigtigt, men herremændene havde først skrevet: *Til ingen fri mand.* Det kostede mig to hundrede gode guldstykker at få de snæverhjertede ord forandret. Præsten Langton forstod mig. 'Ihvorvel du er jøde,' sagde han, 'så er den forandring ret og billig, og hvis nogentid kristen og jøde bliver ligemænd i England, kan dit folk takke dig for det.' Så listede han sig hemmeligt bort, som de mænd gør, der har natlige forretninger med Israels børn. Jeg tror, han nedlagde min gave på sit alter. Hvorfor ikke? Jeg har talt med Langton. Han var sådan en mand, som jeg kunne have været, hvis – hvis vi jøder havde været et folk. Men alligevel var han i mange henseender et barn.

Jeg hørte Elias og Adah skændes ovenpå, og da jeg vidste, at kvinden var den stærkeste, indså jeg, at Elias ville fortælle kongen om guldet, og at kongen ville fremture i sit stivsind. Derfor indså jeg, at guldet måtte bringes udenfor menneskers rækkevidde. Og pludselig kom Herrens ord til mig og sagde: 'Morgenen er kommet, o du som dvæler i landet.'"

Kadmiel tav. Hans skikkelse fortonede sig helt sort mod den bleggrønne himmel bag skoven – en vældig, kjortelklædt skikkelse, ligesom en Moses i billedbibelen.

"Jeg stod op. Jeg gik ud, og da jeg lukkede døren til dette dårskabens hus, så kvinden ud af vinduet og hviskede: 'Jeg har overtalt min husbond til at betro sig til kongen!' Jeg svarede: 'Det behøves ikke. Herren er med mig.'

I den time gav herren mig fuld forståelse af alt, hvad jeg måtte gøre; og hans hånd var over mig på mine veje. Først drog jeg til London, til en læge af vort folk, der solgte mig visse lægeurter, som jeg havde brug for. I skal få at høre hvorfor. Derpå drog jeg hurtigt til Pevensey. Mænd kæmpede rundt om mig på alle sider, for der var hverken herskere eller dommere i det afskyelige land. Men når jeg gik forbi dem, råbte de, at jeg var en, som de kaldte Ahasverus, en jøde, som de tror, er fordømt til at leve evigt, og de flyede for mig til alle kanter. Sådan frelste Herren mig, på det at jeg måtte gøre min gerning, og i Pevensey købte jeg mig en lille båd og fortøjede den i dyndet nedenfor borgporten ud mod marsken. Også dette viste Gud mig."

Han var lige så rolig, som om han talte om en fremmed, og hans røst fyldte den lille bladløse skov med rungende musik.

"Jeg kastede" – han førte hånden op til brystet, og igen strålede det sælsomme smykke – "jeg kastede lægeurterne, som jeg havde tilberedt, i borgens almindelige brønd. Nej, jeg gjorde ingen fortræd med dem. Jo mere vi læger ved, des mindre gør vi. Kun en tåbe siger: 'Jeg tør.' jeg fremkaldte derved et udslet af blegner, der kløede, på deres hud, men jeg vidste, at det ville svinde bort igen i løbet af femten dage. Jeg udstrakte ikke min hånd mod deres liv. Men borgens besætning troede, at det var pesten, og de løb ud og tog alt, om det så var deres hunde, med sig.

En kristen læge, som så, at jeg var jøde og fremmed, svor på, at jeg havde bragt sygdommen med mig fra London. Det er den eneste gang, jeg nogensinde har hørt en kristen læge sige sandhed om nogen sygdom. Derpå slog mændene mig, men en

medlidende kvinde sagde: 'Dræb ham ikke nu. Driv ham ind i vor borg med samt hans pest, og hvis den, som han siger, lægger sig på den femtende dag, så kan vi dræbe ham til den tid.' Hvorfor ikke? De jog mig over vindebroen til borgen og flyede tilbage til deres barakker. Sådan gik det til, at jeg blev alene med skatten."

"Men vidste du da, at alt dette skulle ske sådan, som det virkelig skete?" spurgte Una.

"Min forudsigelse gik ud på, at jeg skulle blive lovgiver for et folk i et fremmed land og med et hårdt tungemål. Jeg vidste, at jeg ikke ville dø. Jeg vaskede mine skrammer. Jeg fandt brønden i muren, og fra sabbat til sabbat dykkede og gravede jeg der i den tomme borg, hvor der lugtede af kristne. Hæ! Jeg plyndrede ægypterne! Hæ! Hvis blot de havde vidst det! Jeg fremdrog mange læs guld, som jeg om natten stuvede ned i min båd. Der havde også været guldstøv, men det var blevet skyllet bort af strømmen."

"Undrede du dig aldrig over, hvem der havde gemt det dér?" spurgte Dan og kastede et stjålent blik på Puks rolige, mørke ansigt under hans kjortels hætte. Puk rystede på hovedet og skød læberne frem.

"Tit og ofte; for guldet var nyt for mig," svarede Kadmiel. "Jeg kender de forskellige guldsorter. Jeg kan bedømme dem selv i mørke. Men dette var tungere og rødere end nogen sort, som vi handler med. Måske det var selve Parvajims guld fra Salomons tempel. Ja, hvorfor ikke? Det skar mig i hjertet at kaste det ud på dyndet, men jeg indså fuldtvel, at hvis dette ulykkebringende stof fik lov til at blive, hvor det var, eller hvis

der blot var håb om at genfinde det, ville kongen ikke underskrive de nye love, og så ville landet gå til grunde."

"Vidunderligt!" sagde Puk ganske sagte og raslede i det visne løv.

"Da båden var fuldt lastet, vaskede jeg mine hænder syv gange og skrabede mine negle, for jeg ville ikke beholde ét eneste gran. Jeg gik ud ad den lille port, hvor affaldet fra borgen blev kastet ud. Jeg vovede ikke at hejse sejl for ikke at blive set af nogen; men Herren bød ebben bære mig omhyggeligt, og inden morgenen gryede, var jeg langt fra land."

"Var du ikke bange?" spurgte Una.

"Hvorfor skulle jeg være det? Der var jo ingen kristne med i båden. Ved solopgang holdt jeg bøn og kastede guldet – alt, alt guldet ud i det dybe hav! En konges løsesum – nej, et folks løsesum! Da jeg havde sluppet den sidste barre, bød Herren havet stige og føre mig til en havn ved en flodmunding, og derfra gik jeg over den øde hede til Lewes, hvor jeg har brødre. De åbnede deres dør for mig, og de siger – jeg havde fastet i to døgn – de siger, at jeg faldt over dørtærsklen med det udråb: 'Jeg har sænket en hær med ryttere i havet!'"

"Men det havde du jo ikke," sagde Una. "Å jo! Nu forstår jeg det! Du mente, at kong Johan kunne have brugt guldet til at udruste en hær?"

"Netop," sagde Kadmiel.

Skydningen begyndte igen tæt bagved dem. Fasanerne trak hen over et bælte af høje fyrretræer. De kunne se unge mr. Meyer med hans nye gule gamacher meget travlt optaget og ivrig for enden af rækken, og de kunne høre støjen af de faldende fugle.

"Men hvad gjorde Elias fra Bury?" spurgte Puk. "Han havde jo lovet kongen penge."

Kadmiel smilede barskt.

"Jeg sendte bud til ham fra London, at Herren var på min side. Da han hørte, at pesten var brudt ud i Pevensey, og at en jøde var blevet drevet ind i borgen for at helbrede dens besætning, forstod han, at jeg talte sandt. Han og Adah ilede til Lewes og krævede mig til regnskab. Han betragtede stadig guldet som sin ejendom. Jeg fortalte dem, hvor jeg havde gjort af det, og jeg gav dem fuld tilladelse til at samle det op ... Nå ja, en tåbes forbandelser og en rejses støv er to ting, som ingen klog mand undgår ... Men jeg havde ondt af Elias! Kongen var vred på ham, fordi han ikke kunne låne ham flere penge; herremændene var vrede på ham, fordi de havde hørt, at han ville have lånt kongen penge; og Adah var vred på ham, fordi hun var en afskyelig kvinde. De forlod Lewes og drog til Spanien. Det var klogt gjort!"

"Og du? Var du med, da loven blev undertegnet på Runnymede eng?" spurgte Puk, mens Kadmiel lo sagte.

"Nej. Hvem er jeg, at jeg skulle blande mig i sager, der ligger mig for højt? Jeg vendte tilbage til Bury og udlånte penge mod pant i årets afgrøde. Hvorfor ikke?"

Der lød en raslende støj over deres hoveder. En fasanhane, som var blevet anskudt og var drejet til side, faldt ned næsten lige i hovedet på dem, og det tørre løv fløj til alle sider, som om den havde været en granat. Flora og Folly styrtede sig over den; børnene sprang frem, og da de havde fået jaget hundene væk og glattet fuglens fjer, var Kadmiel forsvundet.

"Nå," sagde Puk roligt, "hvad synes I så om det? Vølund gav sværdet! Sværdet gav skatten, og skatten gav loven. Det er lige så naturligt som en eg, der vokser."

"Jeg forstår det ikke. Vidste han ikke, at det var ridder Richards gamle skat?" sagde Dan. "Og hvorfor lod ridder Richard og broder Hugh den ligge og flyde? Og – og –"

"Det er lige meget," sagde Una høfligt. "Han vil nok lade os komme og gå og se og vide en anden gang. Vil du ikke, Puk?"

"En anden gang måske," svarede Puk. "Brrr! Det er koldt – og klokken er mange. Skal vi løbe væddeløb hjem?"

De skyndte sig ned i dalens læ. Solen var næsten gået ned bag Cherry Clack, den sammentrampede jord ved leddet frøs i kanterne, og en nordenvind var sprunget op og blæste aftenen ned på dem over bakkerne. De tog benene med sig og skyndte sig over de brune enge, og da de standsede pustende i dampen af deres eget åndedræt, hvirvlede det visne løv i vejret bag ved dem. Der var ege- og aske- og tjørneblade nok i den efterårsbyge til at hekse tusind hukommelser bort.

Derfor travede de videre ned til bækken for enden af græsplænen og snakkede om, hvorfor Flora og Folly ikke havde fået fat i den ræv i stenbruddet.

Gamle Hobden var netop færdig med noget arbejde på hækken. De så hans hvide kittel lyse i dæmringen, mens han fejede kvistene sammen i en bunke.

"Det lader til, at vinteren er kommet, Dan," råbte han. "Nu bliver det drøje tider, til vi næste gang hører gøgen. Ja, vi er alle sammen glade, den dag gøgen kommer og det igen bliver rigtigt forår i England."

De hørte et brag, en trampen og en plasken i vand, som om en klodset gammel ko gik over bækken næsten lige for næsen af dem.

Hobden løb arrig ned til vadestedet.

"Det er Gleasons tyr igen, som sætter hele ejendommen på den anden ende! Se bare, Dan – dens store fodspor, lige så store som tallerkener. Det er en uforskammethed uden lige! Den bilder sig vist ind. At den er et menneske eller – eller en anden en –"

En rungende stemme på den anden side af bækken sang:

Hvem ville vel krænge sin kappe omkring,
når han var ført vild af Puk?
Eller hvem ville følge de lygtemænds spring –

Så gik børnene ind i huset, mens de af fuld Hals sang: *Farvel, I gode feer*. De havde glemt, at de ikke en gang havde sagt godnat til Puk.

Om "Puk fra Pukshøj"

Forfatter: Rudyard Kipling (1865-1936).
Org.udgave: Første udgave som enkeltstående historier i *Strand Magazine*, London, januar-oktober 1906. Samlet bogudgave som *Puck of Pook's Hill*, Macmillan & Co., London 1906.
Denne udgave baseret på: Rudyard Kipling: Nis Puk fra Pukshøj. Avtoriseret Oversættelse for Danmark og Norge ved A. Halling. Forlagt af V. Pios Boghandel/T. Branner, København 1907.
Oversætter: Axel Halling (1869-1917).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Harold Robert Millar (1869-1940) til den engelske førsteudgave: *"You put the bullet in that loop"*.

ISBN 978-87-7628-115-1
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-374-3 (Ølstykke 2014).

www.ebib1800.dk

